

מחוברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קפ"א | פרשת אחרי | תשפ"ד

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגמחם	איאת השבת	כניסת השבת	בגמחם	איאת השבת	כניסת השבת	בגמחם	איאת השבת	כניסת השבת	בגמחם	איאת השבת	כניסת השבת	
20:39	20:01	18:45	20:36	20:04	19:01	21:07	20:45	19:36	21:43	21:29	20:12	

השבוע בגליון:

- חשיפה:** מי היה האדמו"ר זצ"ל שהיה מקפיד מאד על קיום מצוות כיסוי הדם מדי יום ביומו? | עמ' כ"ג
- סגולה:** חודש אייר הבא עלינו לטובה - מסוגל לרפואה - אני י"י רופאך | עמ' ב'
- אקטואליה:** מי שספר ספירת העומר בלשון שאלה, אם יצא ידי חובה בספירה זו? | עמ' י"ג

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

שטעונוים גניזה. ולכאור' למה גנזו הבגדים כל שנה ולא השתמש בהם לשנה הבאה. ומקובל איש מפי איש מהרה"ק מברדיטשוב זי"ע, שכיון שהכהן גדול אמר בהם "חטאו, עוון, פשעו לפניך עמך בית ישראל", שוב א"א להשתמש בבגדים הללו, וטעונוין גניזה... דברים של טעם (ממכון כרמינו) בשם צדיקים

כיון שהכהן גדול אמר בהם "חטאו, עוון, פשעו", שוב א"א להשתמש בבגדים

ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבואו אל הקדש והניחם שם (טז, כג). אצל בגדי הכהן גדול כתיב (אחרי טז, כג) "והניחם שם", ואיתא בגמ' (יומא יב:) מלמד

שבת זו צריך להתעורר

בהתעוררות קדושת יום כיפור

פר' אחרי - אאמו"ר [הרה"ק רבי אשר מסטאלין] זצ"ל כשהיה קורא בשבת זו פר' יוה"כ היו לו געגועין גדולים ליוה"כ עד כלות הנפש. והיה אומר משל כשרוקחין מרקחת קודם נישואין, טועמים מן המרקחת גם בשעה ההיא, וכן בשבת זו צריך להתעורר בהתעוררות קדושת יוה"כ.

בית אהרן - בפרשתנו

אהרן הכהן השאיר רושם מעבודת יוה"כ לדורי דורות

והיתה זאת לכם לחקת עולם וגו' ויעש פאשר צוה ה' את משה (טז, לד).

כיון שעשה אהרן את העבודה כולה לפי רצון השם, השאיר אחריו רושם וכוח לדורי דורות, שאפילו כשאין בית המקדש קיים יהא יום הכפורים מכפר.

"והיתה זאת לכם לחקת עולם" - עבודת יום הכפורים תהיה לכם לעולם לכפרה, משום "ויעש כאשר צוה השם" - מכיון שעשה אותה אהרן, שהוא שורש כל הכהנים הגדולים, במידה כה רבה של קדושה וטהרות כאשר צוה ה'.

מלא העומר (הגה"ק רבי ארי' לייב צינץ זצ"ל) - בפרשתנו

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ג

פניני אביר יעקב עמ' ז'

**פנינים חכמים
ואמרות נפלאות
על פרשת השבוע**

פנינים ואמרות

כאילו אהרן בעצמו היה משמש בכהונה גדולה. וזהו הרמז בזאת - הרמז לשנות קיום הבית הראשון כדברי רש"י הנ"ל, שכל זמן בית ראשון היה אהרן גופא משמש בכהונה גדולה, לפי שהיו כולם צדיקים. אבל בבית שני לא היה אהרן גופא משמש בכהונה גדולה.
בן עזיאל (הג"ר עוזיאל מייזלעס אב"ד ביטריץ, שנת תרצ"ד)

קאי הפסוק הזה. גם יש לדייק, הלוא המצוה היא על כל בני הכהנים, כמבואר להלן, ולמה התחיל הכתוב באהרן לבד ולא כללו יחד עם בניו.
אלא שהכתוב רמז לן שמצינו בבית שני שלא היו כהנים גדולים הגונים, כמבואר בגמ' (יומא עא:). והנה מצינו בחז"ל (ב"ר פר' מט, ד) דכל מי שמניח בן צדיק כאילו לא מת. ורמזה לנו התורה"ק שכל זמן בית ראשון, כל הכהנים הגדולים ששימשו נחשבו

מה זרעו בחיים אף הוא בחיים

בזאת יבא אהרן אל הקדש (טז, ג). פירש"י בזאת גימטריא ד' מאות ועשר שנים, רמז לבית ראשון. וצריך ביאור לאיזה צורך הביא רש"י את הגימטריא.

ונראה, שהיה קשה לרש"י ב' דיוקים, למה כפל הכתוב 'בזאת יבוא אהרן', שתבית אהרן מיותרת, הלא הכתוב התחיל 'דבר אל אהרן אחיך', ועל זה

סגולת השבוע

חודש אייר מסוגל לרפואה - אני יי רופאך

איתא בספרים הקדושים, חודש אייר ראשי תיבות אני יי רופאך, שבחודש זה נשפעים רפואות וישועות לבני ישראל. ואף בגמרא מצינו ענין זה, בשבת (קמז:): אמר שמואל כולהו שקייני (משקין לרפואה) מדיבחא ועד עצרתא מעלו, עיי"ש.
ובפשטות טעם הדבר הוא, דהנה חודש אייר הוא החודש הממוצע בימות השנה, שהרי חודשי החורף וימות הגשמים כבר עברו, ואילו חודשי הקיץ וימות החמה טרם באו, וחודש אייר הוא הממוצע בינותם, והדבר הממוצע יש בו סגולות טובות וימוחדות, כמו שכתב הרמב"ם (פ"א מדעות ה"ד) שהדרך הטובה ביותר הוא הדרך הממוצע, ולזה הוא חודש אייר סגולה לרפואה.
והוסיף בזה הגה"צ רבי נתן גשטטנער זצ"ל (שיחות מלוה מלכה): ובאמת יתכן לומר טעם נוסף לסגולת חודש אייר, דהנה חודש אייר הוא מימי הספירה המקודשים, ומימי הספירה הם ימי ההכנה לקבלת התורה ביום חג השבועות, כמו שכתב הרמב"ן (פ' אמור) שימי הספירה יש בהם קדושת ימי חול המועד, כמו הימים שבין יו"ט הראשון לבין יו"ט האחרון, כמו כן ימי הספירה שהם הימים שבין חג המצות לבין חג השבועות. והנה במתן תורה נתרפאו כל החלאים, כמו שכתב רש"י (יתרו כ, טו) עיי"ש, ולכן חודש אייר שהוא מימי הספירה שהם הכנה לקבלת התורה, ובקבלת התורה נתרפאו כל החלאים, יש בו סגולה מיוחדת לרפואה, בהיותם ימי הכנה לחג השבועות זמן מתן תורתנו.

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:
newsletter.mechubarim@gmail.com

מתחילים
את היום!

וְחַי בְּהֵם:

המשפט שנפלט בטעות - פשוט החיה את רוחו של החולה הסופני... והחזיר אותו לחיים בריאים עד שיצא לגמרי מחוליו, סיפור מרטיט:

להלן סיפור מופלא המעובד מתוך 'ניצוצות'. ניתן ללמוד ממנו עד כמה יש בכוח הדיבור היוצא מפינו לנטוע כוח וחיות בזולת. להלן הסיפור מפי בעל המעשה הרב שוורץ: בקרתי בבתי הרפואה לשם מצווה יחד עם ידידי הטוב, המנגן הנודע ר' מיכאל שניצלר ז"ל ואחרים. אנחנו משתדלים לשמח את החולים. לאחר שצברתי ב"ה שעות רבות של ביקורים אלו, נוכחתי לראות ולגלות איזו השפעה אדירה, כבירה ועצומה יש לניגוני שמחה. בבתי הרפואה אני גם משתמש בחוש נוסף של תרגילים נפלאים ומשמחים (באמצעות זריות ידיים - בירתתי, חקרתי ודרשתי מפייהם של מורי הוראה מובהקים, מה מותר לעשות ומה אסור לעשות).

המעשים הללו מסיחים את דעתם של חולים הנמצאים במצבים נואשים, קשים ואיומים. לפעמים אני מבקר במחלקות של חולים במחלות קשות, ובמחלקות שבהן מאושפזים אנשים שהוגדרו ל"ע עם מחלות סופניות, "המחלה הנוראה" ועוד. אנחנו עדים כי רגעי השמחה הללו מצילים חולים כפשוטו, ומחזירים אותם ממש ממוות לחיים. גם אם הצלחנו לעזור לחולה במשך ימים ספורים בלבד - והיה זה שכרי.

יום אחד הגעתי לבית הרפואה הנודע 'ממוריאל הוספיטאל', עם ר' מיכאל שניצלר ז"ל אבדלחט"א. בדרכנו נכנסנו לחדרו של בחור צעיר כבן שמונה עשרה שנים מלייקווד. מדובר בבחור עם גידול ממאיר בראשו רח"ל, שהיה כבר היה במצב סופני. הרופאים נואשו רח"ל מחייו ולדבריהם נותרו לו רק כמה שבועות בודדים לחיות. נכנסנו לחדר והתחלנו לשיר ולזמר, לבדח ולהקסים עד שפשוט בס"ד שינינו את מצב רוחו כליל והוא עלו ושמח מאוד. בסיום הביקור נפלט לי משפט מטופש:

"אי"ה בחתונה שלו אנחנו נבוא לשמח"א... מיד תפסתי את עצמי. נשכתי את השפתיים חזק חזק, אבל המשפט יצא כבר. הבחור שידע את מצבו הבריאותי ענה לי בחצי חיוך: "אי"ה בגלגול הבא"א... אני לא ידעתי היכן לשים את עצמי מבושה ומחרטה על המשפט התמוה.

עוברים שנתיים וחצי. מאז הספקתי לבקר ולחזק חולים ולשמח בריאים. יום אחד אני מקבל הזמנה, לבוא ולשמח בחתונה בעיר לייקווד בתאריך ט"ו בכסלו ה'תשס"ג. הסתכלתי בשמות שתי המשפחות ושמות החתן והכלה. השמות ממש לא מוכרים לי. מדוע הזמנתני? אבל בכל זאת החלטתי בעז"ה להגיע כי שלחו לי

"מאז אותו ביקור, לא שכחתי ליום אחד את המשפט שאמרת אז ב'טעות' לחבר שהיה איתך, וניגנתם שם עבורי: "אם ירצה ה', בחתונה שלו אנחנו נבוא לשמח". בניגון ובמעשים שעשית עבורי כל כך שימחת אותי ורוממת את רוחי למרות המצב הרפואי שלי. המשפט האחרון שאמרת לי, נתן לי כי אסור להתיימש למרות המצב בו אני נמצא. מאותו היום התחזקתי בתפילה ולא התייאשתי, עד שבעזרת ה' יתברך רופא כל בשר הבראתי והחלמתי כליל. הנה אני כאן נמצא היום, שמח ביום המאושר בחיי - ביום חתונתי!

(גליון פניני בית הלוי)

בְּזֵכֹת כְּבוֹד אָב:

קבע זמן לתאריך החתונה, ואביו ביקש ממנו להקדים את התאריך עקב ניתוח שעובר קרוב משפחה גלמוד וערירי, והסוף הטוב שהקדמת החתונה הצליה מחתונה מצומצמת:

ובקשתם הנרגשת לבחור תאריך אחר. הרי 'דוד אליהו' יסתפק בהשתתפות בשמחת 'שבע ברכות' אחת, או לחילופין בביקור חגיגי של הזוג הצעיר לאחר ימי השמחה. הבעיה היא שאביו רוצה כל כך ש'דוד אליהו' ישתתף בשמחה, וממש מבקש למצוא תאריך אחר...

מתוך חוסר נעימות בולט, נאלץ המחונן הצעיר להתקשר למחותנו הטרי, ולאחר התנצלות כדבעי החל להסביר שצריך להתחיל את תהליך בחירת התאריך מהתחלה, כי התאריך שכמעט נקבע - בטל ומבוטל. המחונן משך בכתפיו כאומר 'מי שבישל את הדייסה שיתמודד עם התבשיל שלו', וכך העול כולו נפל על המחונן הצעיר: שוב טלפונים לאולמות, לתזמורות, לדבר עם זה, לבדוק עם ההוא...

למזלו, עד מהרה נמצא תאריך אחר: י"ח באדר. כעשרה ימים קודם התאריך שנבחר תחילה. המחונן סיכם את העניין ב'לא נעים' - לא נורא, ונערך לחתונה בתאריך החדש...

ואז הגיע פורים תש"פ, ארבעה ימים לפני החתונה, כשהכל זוכרים את שהתרחש אז: שמועות על נגיף מסתורי שהתפרץ בסין, שהוביל לכך שהגבלו ההתכנסויות והכל הסתגרו בבתיהם. ובכן, ביום י"ח באדר עוד היה ניתן לערוך חתונות באולמות אירועים בנוכחות קהל רב, אולם ביום כ"ט באדר - כבר נאסרו כל האירועים, האולמות נעלו, חתונות קטנות נערכו רק בשטחים פתוחים בסתר ובהיחבא...

ואז הבין המחונן כי טעה באבחנתו הראשונה: כיבוד בקשת אביו לא היה 'לא נעים' - לא נורא, אלא היה נעים מאוד, ואם לא היה מכבדה - היה נורא מאוד... הנה כי כן, הקדמת החתונה כעשרה ימים בלבד הביאה לכך שהחתונה התקיימה במתכונת המקובלת בשמחה ובטוב לבב, ולא כדרך של החתונות ההן, שכולנו רוצים לשכוח מאיך שהיו נראות בזמננו...

סיפור מפעים זה, שפורסם בגיליון 'מרווה לצמא' מפי המחונן, מעורר כל לב: לעתים, כיבוד הורים דורש הקרבה, אין ספק, ויתור על דברים שרצינו, כאבי ראש שלא ציפינו להם, התמודדות עם בקשות שלפעמים עלולות להיחשב מוזרות. ובכל זאת עלינו לכבד את הורינו, וכמה כדאי לכבד אותם!

כי כיבוד הורים הוא מפתח השפע, ההקשבה להם היא התחברות להשפעה של ברכה שמימית. ככל שנכבד את הורינו כראוי, ככל שנעשה הכל למלא משאלותיהם, ככל שנתמסר אליהם מכל הלב - כך נזכה בהשפעת הבורא לאורך ימים ושנים טובות, מתוך בריאות ושמחה!

(גל' פניני פרשת השבוע)

זמן מה לאחר שנשברה הצלחת בשמחה ובטוב לבב, החלו במשפחת כהן לדבר אודות קביעת זמן החתונה. בירורים נערכו מול אולמות ותזמורות, נידונו שלל נקודות שחשוב לסגור לפני שקובעים סופית, ואז נפלה ההכרעה:

ביום כ"ט באדר תש"פ. זה הזמן! שמח וטוב לב התקשר המחונן הטרי הרב כהן לבית הוריו, לבשרם על התאריך הנבחר.

מיד כששמעו הוריו את הדברים, על אתר קפצו כנשוכי נחש. 'לא! לא ביום הזה! לא שייך! דוד אליהו, כשהתקשר לברך מזל טוב, הודיע לנו שביום כ"ט באדר הוא עובר ניתוח. אי אפשר ביום כ"ט באדר, תחפשו תאריך אחר!'

כדי להבין את מקומו של 'דוד אליהו' במשפחה, נחוץ לחזור 75- שנים לאחור, עת נולד אותו 'דוד אליהו' בעיירה פעסט שבהונגריה, ובעודו בן חודשיים נחטף מוחק הוריו והיה אמור להישלח להשמדה, רחמנא ליצלן. אחת מהשכנות הנוכריות ראתה זאת, ורחמיה גאו על התינוק הצעיר, היא פשוט 'גנבה' אותו מהעגלה והחביאה אותו בביתה, שם גידלה אותה במסירות כל ימי ואימי המלחמה.

וכך, בעוד הסבא לבית כהן כבר היה בחור צעיר בימי המלחמה והצליח לשרוד, כשהוריו וכל משפחתו עולים על קידוש ה', דוד אליהו שרד דווקא בזכות השכנה הנוכרית, שאימצה אותו כבן. בדרך נס של ממש התברר כי הוא עודו חי, ותוך שיתוף פעולה עם המשפחה הנוכרית המאמצת - הוא נחשף לכך כי יש לו אח בחיים, והוא אפילו יהודי. כך שהסבא לבית כהן גאל את 'דוד אליהו' מחיי נוכרי והשיב אותו לצור מחצבתו...

עם זאת, 'דוד אליהו', כילד שהוחבא בשנים הראשונות לחייו וגדל בתקופה שהעולם היה בסערה, לא הצליח להתאושש. הוא חי כגלמוד וערירי, כשכל הקשר המשפחתי שלו מסתכם במשפחת אחיו - שזכה להתחתן ולהקים דור ישרים מבורך. לפיכך, נקל לתאר עד כמה היה חשוב לסבא כהן ש'דוד אליהו' - אחיו היחיד והאומלל ישתתף בשמחתו, ומכאן הגיעה בקשתו שלא לקבוע חתונה ביום בו 'דוד אליהו' עובר ניתוח...

למותר לציין כי נוכחותו של 'דוד אליהו', ככל שכיבדה את השמחות במשפחה והכל התרגלו אליה, עדיין היתה סיפור מורכב למדי... הוא היה אדם מבוגר, לעתים זעוף, בעל דרישות, וכל כיוצא באלה. האמת ניתנת להיאמר, שהוא עצמו היה מוותר בחפץ לב על ההשתתפות בשמחות, מנהגו להגיע מפתחת שערי האולם ועד נעילתם, היה רק כחלק מהקשר שלו עם אחיו, שממש ביקש זאת ממנו...

על הרקע הזה, הבין המחונן הצעיר לבית כהן, שכל העניין הוא הוריו

מתוך חוסר נעימות בולט,
נאלץ המחונן הצעיר
להתקשר למחותנו הטרי,
ולאחר התנצלות כדבעי
החל להסביר שצריך
להתחיל את תהליך בחירת
התאריך מהתחלה, כי
התאריך שכמעט נקבע -
בטל ומבוטל. המחונן משך
בכתפיו כאומר 'מי שבישל
את הדייסה שיתמודד עם
התבשיל שלו', וכך העול
כולו נפל על המחונן
הצעיר: שוב טלפונים
לאולמות, לתזמורות, לדבר
עם זה, לבדוק עם ההוא...
למזלו, עד מהרה נמצא
תאריך אחר: י"ח באדר.
כעשרה ימים קודם
התאריך שנבחר תחילה.
המחונן סיכם את העניין
ב'לא נעים' - לא נורא, ונערך
לחתונה בתאריך החדש...

ושמרתם את חקתי ואת משפטי:

המופת שעשה הרה"ק הדברי חיים מצאנז למען יתגדל ויתקדש שם ה' בעולם, הסכיתו ושמעו:

אך האיש לא הסכים לשמוע כלום מסגירת הבנק, הלא אין לו לראבין הזה שום 'ערביות' על הבטחותיו, הטיח האיש, ואילו ההפסדים שלנו כאן ברורים כשמש!

אולם ככל שהתגברה מחלתו של הבן, כן התגברו בכיותיה וזעקותיה של האם המסכנה, וכאשר הגיע החולה כמעט עד שערי מוות, הסכים האיש לדברי אשתו, הוא מיהר לשגר 'מברק' בהול לצאנז שהוא מסכים לקבל על עצמו גם את שמירת השבת ולסגור את כל סניפי הבנקים שלו בשבת, ובכך נמצא מוכן לקבל על עצמו את כל שלושת התנאים שהציב לו הרבי, ובלבד שיעלה מזור ותרופה לבן העומד קרוב לגסיסה רח"ל.

התשובה לא איחרה לבוא, במברק חוזר שקיבל מבית הרבי נכתב שאם כך פני הדברים והוא אכן מקבל על עצמו בקבלה גמורה את כל שלושת יסודות אלו, הרי חוזרת ברכת הרבי למקומה, והוא מבטיחו נאמנה שהבן יבריא כאחד האדם.

ואכן עד מהרה חלה תמורה פתאומית במחלתו של הבן, ולהפתעתם של כל הרופאים שניבאו לו שחורות החלים הבן והבריא, ועד מהרה התהלך בבריאותו השלמה כאחד האדם.

אימו של הבן שהבריא לא ידעה את נפשה מרוב שמחה וגיל, היא הרגישה בחוש שהצדיק 'העניק' לה במתנה את בנה שכבר היה עם שתי רגליים בשמים... והפצירה בבעלה שישע שוב לצאנז לתת לצדיק כשכרו עבור הבן יקיר שהחזיר להם.

האיש נענה לבקשת זוגתו ויצא שוב בניסיעה מברלין לצאנז, הפעם כדי להודות ולברך על הנס הגדול שנעשה עימו מן השמים. הוא הביא עמו בתשורה צרור של סכום כסף גדול מאוד, ובעומדו לפני הרבי הקדוש היה מאוד נרגש והודה לו מקרב לב ונפש על ה'מופת' הגדול שריפא את בנו בסייעתא דשמיא במקום שכולם הסכימו פה אחד שאין שום עצה ותרופה, וכדברו הוציא מאמתחתו את צרור הכסף הרב והניחו על השולחן כ'פדיון נפש' על נס ההצלה.

ברם להפתעתו הפעם סירב ה'דברי חיים' לקחת מן הכסף כלום, הוא אמר לאיש שהוא לא התכוון בשביל כסף כלל וכלל, רק זו חובתו בתור מנהיג ישראל להעתיר ולהפציר בעד כל הנצרכים לישועה, ואם השם יתברך קיבל התפילה והילד הבריא, לא מגיע לו על כך שום שכר!

הסוחר הברלינאי לא הבין, מעולם הוא לא נתקל במצב שכזה שיסרבו לקבל ממנו 'מענק' כה גדול של סכומים עצומים... הוא ניסה להפציר עוד ברבי, שהרי את כל הסכומים הללו היה אמור לפזר עבור רופאים ופרופסורים, ואם באה הרפואה על ידי הרבי הרי ממילא כל הכסף שייך לו.

אך הרבי בשלו, איננו מסכים לקבל אף לא פרוטה אחת! החל האיש בוכה על נפשו שירא הוא מאשתו, שהרי היא זו שביקשה ממנו לצאת במיוחד לצאנז

כדי לתת לרבי את שכרו, ומה יאמר לה כעת שהרבי מסרב לקבל המעות. אמר לו הרבי, אם כך תוכל כאן בבית המדרש לחלק צדקה עבור התלמידי חכמים 'יושבים' שבצאנז, שרובם עניים עד פת לחם, ובכך תצא ידי חובה בתשלום השכר! שמע היהודי לעצת הרב, הוא ביקש מן הגבאים לערוך 'סעודת הודאה'

בברלין עיר הבירה של גרמניה דר יהודי מתבולל עשיר גדול, שניהל ברמה את אחד הבנקים הגדולים של גרמניה. לדאבון לב הוא לא היה שומר תורה ומצוות, והבנק הגדול שלו על כל סניפיו היה פתוח בשבת.

לימים נחלה בנו יחידו אהוב נפשו במחלה חשוכת מרפא, הם ניסו אצל טובי הרופאים וגדולי הפרופסורים, אך כולם פכרו ידיהם בייאוש וגמרו אומר שאין שום אפשרות שיבריא הבן ממחלתו הקשה.

היהודי לא אמר נושא, וכטבעם של יהודים לא אבדה תקוותו, הוא חקר ובירר אצל ידידים ומכרים, ולא הפסיק לשאול ולדרוש אחר רופאים נוספים, שמא ימצא דוקטור אחד לרפואה.

והנה שח לו אחד מידידיו, שלאחרונה הגיע שמועה לאוזנו שבארץ פולין הסמוכה יושב צדיק נשגב אחד בעיר 'צאנז', הלא הוא מרן בעל "דברי חיים" מצאנז זצוק"ל, אשר אומרים עליו שהוא פועל ישועות נשגבות בקרב הארץ, ואולי כדאי לנסוע אליו.

התפלא הדייטש הבנקאי, וכי רופא הוא או פרופסור? הכיצד יוכל לרפאות את בני?

הוא אמנם אינו רופא, ענה הידיד, אבל חולים רבים כבר נתרפאו על ידו, גם חולים קשים ביותר! החליט העשיר שכדאי לנסות אפשרות זו, הוא קם אפוא וערך 'נסיעה' לצאנז, שם נכנס אל הרבי הקדוש ובכה לפניו על בנו החולה במחלה הקשה והנדירה.

והנה לפליאתו, במקום להתייחס למחלתו של הבן, החל הרבי לשאול ולחקור אודות שמירת היהדות שלו... האם הנך שומר שבת? - הרעים הצדיק בקולו.

לא! - ענה ה'יקה' בבושת פנים.

ומה עם 'טהרת המשפחה'? - גם לא!

ועל כשרות המאכלים כן מקפידים אצלכם? האם המטבח שלך כשר? - לא! - ענה היהודי כשהוא כובש פניו בקרקע.

אם כך, חתם הצדיק, איני יכול לעזור לך מאומה! באם תקבל על עצמך את שלושת יסודות הדת הללו, של שבת-כשרות-טהרת המשפחה יש על מה לדבר, אבל כל עוד אינך שומר על שלושת עיקרים הללו אין לי שום אפשרות לעזור לך?

העשיר התהרהר קמעא, ולאחר מחשבה מעמיקה ניסה לענות כמו 'סוחר'... - כשרות וטהרת המשפחה, הסביר האיש, ביכולתי לקבל על עצמי, אבל את השבת לצערי אין באפשרותי לשמור, הרי כל סניפי הבנקים שלי פתוחים בשבת, ומדובר בהפסדי ענק בסגירת הבנק מדי שבת בשבת! אולי יספיקו לי לקבל רק שתי מצוות?

אך ה'דברי חיים' לא חזר בו מדברתו, ואמר, אם כך לא אוכל לעשות מאומה, ופטר את האיש לשלום.

כשחזר האיש ברלינה ושמעה אשתו את כל הקורות, החלה היא לזעוק מרה ולבכות על נפשה, מה עשית? הרי זהו הבן יחיד שלנו! למה לא הסכמת לקבל על עצמך גם את שמירת השבת? כלום חסרים אנו כסף? הרי גם אם נסגור עכשיו את כל הבנקים כולם לגמרי, עדיין נישאר עשירים גדולים לאורך שנים רבות, וכי למה לנו 'לגרור' עוד ועוד כסף, כשחיי ילדנו היקר והאהוב על כך המאזניים?

הסוחר הברלינאי לא הבין, מעולם הוא לא נתקל במצב שכזה שיסרבו לקבל ממנו 'מענק' כה גדול של סכומים עצומים... הוא ניסה להפציר עוד ברבי, שהרי את כל הסכומים הללו היה אמור לפזר עבור רופאים ופרופסורים, ואם באה הרפואה על ידי הרבי הרי ממילא כל הכסף שייך לו. אך הרבי בשלו, איננו מסכים לקבל אף לא פרוטה אחת! החל האיש בוכה על נפשו שירא הוא מאשתו, שהרי היא זו שביקשה ממנו לצאת במיוחד לצאנז כדי לתת לרבי את שכרו, ומה יאמר לה כעת שהרבי מסרב לקבל המעות. אמר לו הרבי, אם כך תוכל כאן בבית המדרש לחלק צדקה עבור התלמידי חכמים 'יושבים' שבצאנז, שרובם עניים עד פת לחם, ובכך תצא ידי חובה בתשלום השכר!

מעשיות ולקחים
מאלפים מצדיקי
הדורות

סיפורי צדיקים

ישועה גדולה מעמיד אני בסכנה עצומה מחמת אותה הבטחה, את עצמי ואת ביתי ואת זרעי, שצריך רחמי שמים מרובים שלא ייזקו ח"ו משום אותה הבטחה. לפיכך בשביל אותו חילוני מגרמניה שישב בתשובה ויידע שיש בורא עולם ומנהיגו, מן הראוי להכניס את עצמי ואת ביתי בסכנה הגדולה, כי במקום שיש 'חילול השם' אין מתחשבים בכלום! אבל אתה וביתך, הלא הנכם יהודים טובים 'שרים ונאמנים לה' ולתורתו, ובוודאי יודעים ומבינים שהשם יתברך מנהיג ועושה הכל לטובתו של אדם, ולמה לי לשנות סדרי בראשית ולהעמיד את עצמי ואת ביתי בסכנה הגדולה!

ואכן ברבות הימים נודע שאותו 'קה' חזר בתשובה שלמה, ונעשה יהודי כשר וישר. דבר אותו 'מופת' התפרסם בברלין, והכל נפעמו באמונת צדיקים שלמה ותמימה, ויאמינו בה' ובמשה עבדו!

(גליון טיב הקהילה)

רבתי בבית המדרש הגדול שבצאנז, ובמהלך הסעודה הנאה עמד וחילק סכומים עצומים לכל הנצרכים כיד ה' הטובה עליו, כשהחסידים מרעיפים עליו ברכות לרוב, שיזכה לרוב נחת מאותו בן יחיד שהתרפא והבריא, ונסע האישי לביתו לשלום.

באותה סעודה גדולה השתתף אחד מן היושבים, אשר בשמעו את כל השתלשלות הענין ב'נס' הגדול שפעל הרבי בשביל אותו דייטש מברלין, כאב ליבו והיצר כי גם הוא היה זקוק נואשות לישועה רבתי.

הוא נכנס אל הצדיק בפיק ברכיים והחל בוכה על נפשי, הלא אנכי 'חשוך בנים' מזה כעשרים שנה, ותדיר מזכיר אני אותנו אצל הרבי לישועה, והרבי לא מבטיח לי כלום, ובכאן הגיע פתאום דייטש אחד מארץ אשכנז שאף אחד אינו מכירו ולא היה כאן מעולם, ותיכף 'מבטיחו' הרבי בישועה?...

ענה לו הצדיק בהתלהבות גדולה כדרכו, תדע נאמנה, שבכדי להמשיך

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

נביאים וכתובים מאידים נבדוקה

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

פנינים על הפרשה:

מיום שנברא אדם הראשון ועד היום, כל הצדיקים שעברו כל בני אדם מזכירים אותם לברכה ובוטחים בזכותם, ואפלו הרשעים מבקשים על עצמם בזכות הצדיקים שעברו, והכסילים שעברו והרשעים נמחה שמם ואבד זכרם אין מי שזוכרם, ואפלו זכרו באיזה פעם, כל העולם צדיקים ורשעים וזכרים אותם לקללה, כמו שכתוב (משלי י ז) 'זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב', וזה מופת גדול והבטחה גדולה שיש הפרש בין קדש לחל ובין טמא לטהור. וזה שאמר כי יראה חכמים ימותו דהינו אין בהם רק מיתה דוקא, ומיום מיתתם בני העולם מזכירים אותם לברכה, ומבקשים רחמים מאת ה' בזכותם, וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יח.) צדיקים אפלו במיתתם קרויים חיים, אבל כסיל ובער משעת מיתתם אבד זכרם המה, וכיון שהכסיל רואה כך בעיניו כל ימיו, מה ראה לרדף אחר הבלי העולם הזה ולהניח עולם העקרי, ומה שאמר ועזבו לאחרי חילם, כלומר דבין רשע ובין צדיק מניחים חילם לאחרי שהם יורשיהם, ובוא וראה מה בין בני הצדיק לבני הרשע, כי בני הצדיק בני העולם מכבדים אותם בזכות אביהם, כמו שאמר (אבות פ"ב מ"ב) שזכות אבותם מסיעתם, ובני הרשע כל העולם מכזים אותם מחמת רשעות אביהם, ואם יש להם לב לכסילים בזה הדבר יתעוררו ויבחינו בין טוב לרע, אבל בעונותינו הרבים טח מראות עיניהם מהשקיל לבותם, לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו, ומי גרם להם כל זה, להיטת הממוז שנטמעו בהבלי העולם, וכל מחשבותם בהבלי העולם הזה דוקא: (דורש טוב, דרוש ו' לנפטרים)

קושי מיתת צדיקים על סילוקם קודם זמנם

אפשר לומר, בזמן החרבן דאין בית המקדש קים, מכרז דהקדוש ברוך הוא משרה שכנינו על הצדיקים שבדור השראה מועטת, לא כמו של בית המקדש, ולא שיש שישאר העולם חרב ושמים בלי השראת שכניה, באמת גלוי כל דהו לא כמו בית המקדש, ומכל שכן שאינו מגיע להשראת אבות העולם, והקדוש ברוך הוא אין רצונו שישאר העולם בלי גלוי שכניה, דיותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להיניק, ולכן אף כשחרב בית המקדש עדין הקדוש ברוך הוא מתנחם על גלוי השכינה דלא פסיק בשביל הצדיקים שישארו, ולהכי אף כשחרב בית המקדש לא כתיב כי אם 'פלאים' תרי, מאחר דעדין הצדיקים קמים דבהם מתגלית השכינה, אבל כשמסתלקים הצדיקים לא נשאר גלוי השכינה, ואז כתיב שלשה פלאים, והנה זה הענין שיש אפלו בחרבן בית המקדש בעצמו, דעל חרבן בית המקדש כתיב שני פלאים, ועל מיתת הצדיקים שמתו בשעת החרבן כתיב שלשה פלאים:

אי נמי, אפשר לומר דטעם שהגדיל מיתת הצדיקים על חרבן בית המקדש, הוא על הצדיקים שמתים קדם זמנם בעון הדור, זה הדבר קשה לפני הקדוש ברוך הוא יותר, דהדור גרם להם להסתלק

חובת הכוונה של שליח-ציבור בתפילתו

וכל אדם לא יהיה באהל מועד בכאז לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל (ויקרא טז יז). אפשר לרמוז על השליח צבור, דהוא מוציא הרבים ידי חובתם, צריך לזהר במאד מאד שיכון לבו בתפלה מתחלה ועד סוף, שלא יפנה לבו לדברים אחרים כלל, רק יתן בלבו שאינו עומד כי אם לפני ה' ואין שום אדם כלל שמפריד ביניהם, ועל זה כתוב בהושענות 'אני והוא הושיעה נא', דהינו כשיחשב האדם שאין שום אדם, רק הוא והקדוש ברוך הוא, מבטח שישועו הקדוש ברוך הוא בתפלתו, וזה הדבר צריך לכל אדם. באמת, בפרט צריך השליח צבור שמוציא את הרבים ידי חובתם וסומכים עליו, צריך לזהר בכונת המחשבה ביותר, דאם לא כן, אין זה מרצה אלא מנאץ רחמנא לאלין:

ויחשוב כאילו רק הוא והקב"ה נמצאים בעולם

וזהו כונת הפסוק, הוא מדבר על שליח צבור שהוא במקום כהן, דכמו שזה מכפר על העם, כך זה מכפר. וצריך זה השליח צבור שישים בלבו שלא יש שום אדם בעולם וזולתי הוא והקדוש ברוך הוא, וזהו שנאמר וכל אדם לא יהיה באהל מועד, דהינו כשיבוא לאהל מועד שהוא בית הכנסת להתפלל, יחשב שאין שום אדם ולא שום דבר, דכל לרבות הדברים האחרים שהם עניני עולם הזה, וצריך השליח צבור שיחשב שלא יש בעולם לא אדם ולא דבר וזולתי הוא והקדוש ברוך הוא, וזה צריך לחשב מתחלת התפלה עד סופה, וזהו שנאמר בכאז לכפר בקדש עד צאתו. וכשיעשה כך, הרי ראוי והגון שיכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל: (פיתוחי חותם פרשת אחרי מות)

צדיקים במיתתם נזכרים לברכה, ולא הרשעים

ויחי עוד לנצח לא יראה השחת (תהלים מט). בא דוד המלך עליו השלום להוכיח אלו הטפשים חסרי לב הלוהטים אחר הממון ואינם מבקשים באותו עולם, מה עלה בדעתם הנפסדת, וכי יחיו לעולם, לא שיהיו, ואם כן איך לא ראו סמיות עיניהם, וזה שאמר הכתוב ויחי עוד לנצח, כלומר בשלמא אם יחיה עוד לנצח ולא יראה השחת, מוטב שיבקש רק לישוב זה העולם, אבל אין הדבר כן, שהרי כל העולם מתים, וזהו כי יראה חכמים ימותו יחד כסיל ובער יאבדו ועזבו לאחרי חילם, בא דוד המלך עליו השלום לומר אם הטפשים האלה עולה בדעתם הנפסדת כי באותו עולם אין הפרש בין צדיק לרשע, כי כמות האדם כן מות הבהמה, וכל הטענות שכתבנו למעלה לא הועילו בהם, בא עכשו לומר להם אות מופת ראיה חותכת, והוא כי הרי אנו רואים בעינינו

עצות וסגולות:

מעלת סעודת שבת ומלוה מלכה

המבטל סעודת שבת, האבות מקטרגים עליו

ובפרט שהן כנגד אבות העולם, ואם יבטל שום אחד מהן לא מלבד ענשו הגדול ופגמו למעלה, אלא אפלו אב מהאבות שבטל סעודתו הרי הוא לו מקטרג ואומר אם אב אני איה כבודי.

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות נה)

סגולות גדולות בסעודת השבת

ובפרט שמצינו כמה סגולות גדולות בהן, כמו שאמר רבותינו ז"ל (שבת קיח.) שבזכותן אדם נצול ממלחמת גוג ומגוג ומחבלו של משיח ומדינה של גיהנם, וגם כן תהיו גדול לסעודת הרשות ומאכלות אסורות, וכיון שכל כך תועלת יש בהן איך יתעצל האדם לאבד טובה הרבה ולהגדיל ענש עליו.

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות נה)

יזהר בקיום סעודה רביעית

גם סעדה רביעית צריך לזהר בקיימה לקלות המלכה, וגם כן היא כנגד דוד המלך, לפי שדוד המלך ואבות העולם הם ארבע רגלי הכסא (וזהו ח"ב קוז, ח"ג רסב), וצריך האדם להשלים הכסא בסעדת דוד המלך.

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות נה)

בעל תשובה יזהר מאוד בסעודת שבת

והנה בעל תשובה צריך לזהר בזה יותר כדי לתקן אשר עות, כי כל החטאים והעונות רבם ככלם נמשכים מרובי אכילה ושתיה וסעודת הרשות, ולכן לתקן צריך לזהר בסעודת השבת לקיים כראוי ושלא יבטל שום אחת מהן.

(גנוי המלך שם)

אכילת שבת מתקנת את חטא הקדמון

ואפשר דהאכילה והתענוג של הימים טובים האלה, הוא תקון לחטא חנה ואדם שאכלו מעץ הדעת טוב ורע, שאמר הקדוש ברוך הוא התקון לזה הוא שיהיו ישראל מענגים השבתות וימים טובים, ותבוא האכילה הטהורה והמתרת של ימים הקדושים והטהורים, ותכפר על אכילת אסור וטמאה שאכלו חנה ואדם.

(מעגלי צדק אות ח"ת, ד"ה חשתי)

מה בין צדיק לרשע

מזה העולם יקח אדם ראיה לאותו עולם, וכזה העולם הרי אנו רואים בעינינו השקר והענש, כי הרשע שרבו עונות ומעוטו זכיות הנה שכרו אתו בזה העולם על מעוט זכיות שעשה, והצדיק שרבו זכיות ומעוטו עונות הרי הוא ביסורין וענשין, מזה ילמד האדם דכל שכר הצדיק שמור לו לאותו עולם קרן ורוח לבלתי ידח ממנו נדח, וכל ענש הרשע הכל שמור לו לאותו עולם להפרע ממנו. ועוד יש דבר אחד שממנו ידע האדם ההפרש שיש בין צדיק לרשע ובין עובד אלקים לאשר לא עבדו, והוא שמיום שנברא העולם ועד היום הנה ומחר בכלל, אין דור שאין בו צדיקים ורשעים, והצדיקים שמתו אינם נשכחים, ולעולם בני אדם זוכרים אותם לברכה ומבקשים בזכותם רחמים מאת ה', והרשעים במוחם נמחה שמם ואבד זכרם המה:

(דורש טוב, דרוש ג' לנפטרים)

לדורו אבד, משל למרגלית שאבדה לבעלה, כל מקום שהיא מרגלית שמה, לא אבדה אלא לבעלה. וזהו שמתמיה בעל המאמר וכל כך למה, כננתו מפני מה הקדוש ברוך הוא קשה לפניו סלוק הצדיקים, הרי הם הולכים למנוחות עולם להשתעשע עמו יתברך, ואם כן אמאי קפיד הקדוש ברוך הוא כל כך בסלוקם. ויהי כמשיב 'ואבדה חקמת חכמיו ובינת נבניו חסתתר', כלומר אין הקפידה על הצדיק שהוא דומיא דמרגליות, והקפידה היא על הדור שנאבדה מהם חקמתו ובינתו. וזהו שדקדק הכתוב ואמר 'ואבדה חקמת חכמיו ובינת נבניו חסתתר', דהיה לו לומר 'ואבדו חכמיו ונבניו יסתתרו', אלא ודאי החכמים והנבונים בעצמם לא שיך בהם אבדה וסתירה, אדרבה באותו עולם מוסיפים חכמה ובינה, ומשיגים מה שאינם יכולים להשיג בעודם בחיים, אם כן הקפידה היא על הדור שגרמו להם להסתלק קדם זמנם, ואבדה מן הדור טובתם:

(דורש טוב, דרוש א' לנפטרים)

קדם זמנם, משום דכל זמן שהם חיים הם מחזירים בני אדם למוטב ומורים להם דרך טובה וישרה, ועוד, זכותם מגנה על הדור, וכשמסתלקים נשארו העם כצאן בלי רועה וכלי מגן. וכך היה ענין בית המקדש היה מכפר ומגן, והיו ישראל יראים לחטא שלא יחרב, וסוף סוף בית המקדש לא נחרב כי אם בזמנו, ואף על גב שהקדים להם הקדוש ברוך הוא שתי שנים לזמן שקבע להם לחרבנו, זאת הקדימה לטובת ישראל היתה כמו שפרש רש"י ז"ל גבי 'ונשנתם בארץ' (דברים ד כה). נמצא בית המקדש והצדיקים שוים, וכשבית המקדש חרב בזמנו והצדיקים מסתלקים קדם זמנם, בזה קשה הדבר לפני הקדוש ברוך הוא יותר מחרבן בית המקדש:

סילוק הצדיק אבידה לדורם ולא להם

וזה מפני רעת העם שישארו כסומא בארבה, אבל הצדיק המסתלק לא ארע לו כלום, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מגילה טו): צדיק אבד

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: לא סגי לספור ספירת העומר בתפילת ערבית ברחימו ודחילו בקולות וברקים, ואילו במשך כל היום להסיח דעתו לגמרי מכל עבודת האדם בימים אלו. כי אין הנהגה זאת דומה אלא לאותו טיפוש שבסכלותו טועה וחושב שאפשר לשנות התוצאות ע"י שמשנה את המספרים בשורה התחתונה - כשיספור בסוף היום 'היום כך וכך'... ואף שאין זלזול ח"ו בקיום המצווה כראוי, מיהו העיקר חסר מן הספר.

קח נא את ה'פנקס' - כתוב בשורה התחתונה ככל אשר עולה ברצונך ל'הרוויח' והכל בא על מקומו בשלום! והנה אך למותר להסביר גודל טיפשותו של אותו חסר דעה, שהרי מה יועיל אם ירשום בפנקסיו שרווחיו גבוהים יותר ממה שהם באמת, כי עצם הנייר אינו כי אם חספא בעלמא, וכל תכלית עבודתו היא שלפי האמת יהיו לו הכנסות והוצאות וכו' ובזה יתרבה ממונו באמת.

כיו"ב ממש הוא לעניין הספירה, עלינו לזכור כל היום היכן הננו נמצאים - בימי ההכנה לקראת קבלת התורה, ולעסוק בתורה ובתיקון המידות כל אחד באשר הוא, ואז יבוא בכל לילה לסכם בשורה התחתונה, הנה היום כך וכך לעומר, כבר התקרבתי עוד קצת לקראת 'הר סיני', אבל לא סגי לספור ספירת העומר בתפילת ערבית ברחימו ודחילו בקולות וברקים, ואילו במשך כל היום להסיח דעתו לגמרי מכל עבודת האדם בימים אלו. כי אין הנהגה זאת דומה אלא לאותו טיפוש שבסכלותו טועה וחושב שאפשר לשנות התוצאות ע"י שמשנה את המספרים בשורה התחתונה - כשיספור בסוף היום 'היום כך וכך'... ואף שאין זלזול ח"ו בקיום המצווה כראוי, מיהו העיקר חסר מן הספר.

אגב אורחא יש להביא מה שכתב הגה"ק רבי חיים פאלאג'י בספר בית מועד לכל חי (סימן ה' אות כ"א) בשם ספר שלמי חגיגה בשם אגרת הרמב"ן, וז"ל: "כל ימי העומר יאמר בשעת ברכת כהנים מזמור למנצח בנגינות בצורת מנורה והוא סגולה נפלאה להצליח בכל מעשיו ואינו נזוק כל אותו היום, ומוה"ר חסיד שבכהונה בספר שבת מוסר (פרק ל"א אות י"א) הביא זה בסתם וכנראה דהבין דהוא לכל ימות השנה", עכ"ל.

(הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א - באר הפרשה)

והנה אך למותר להסביר גודל טיפשותו של אותו חסר דעה, שהרי מה יועיל אם ירשום בפנקסיו שרווחיו גבוהים יותר ממה שהם באמת, כי עצם הנייר אינו כי אם חספא בעלמא, וכל תכלית עבודתו היא שלפי האמת יהיו לו הכנסות והוצאות וכו' ובזה יתרבה ממונו באמת.

משל נפלא על עבודת ימי הספירה

מעשה בשני ידידים מנוער, אחד חכם ואחד טיפש, שניים אלו למדו יחדיו כל ימי נעוריהם, משבגרו נפרדו דרכיהם, החכם יצא לעולם הגדול ועשה חיל ב'עסקיו' והטיפש לא עשה מאומה ונשאר על מעמדו. פעם נפגשו השניים, ביקש הטיפש מהחכם, ידיד מנוער: "גלה נא לי סודך הכמוס עמך - במה העשרת כל כך".

אמר לו החכם: "הנה מפעם לפעם הנני נודד למרחקים שם הנני קונה 'סחורה' ומביאה הנה, ובכסף שאקבל כאן תמורת ה'סחורה' מתפרנס הנני בכבוד גדול". תמה הטיפש על מעשיו, וכי ל'חכם' אתה נחשב, וכי איזו רווח יש בזה - לקנות 'סחורה' במרחק תמורת מעות טבין ותקלין, ולהביאה הנה למוכרה בעד מעות הרי בסוף נשארת עם מה שהיה לך מעיקרא - 'מעות' ללא סחורה, החל החכם להסביר לו שקנה הרבה סחורה בזול ומוכר הכל קימעה קימעה ביוקר, וממילא נשארים בידו יותר מעות ממה שהיו בידו בתחילת הדרך וזהו שכרו.

ועדיין לא נרגע הלה ברוחו, בהוסיפו להקשות, הרי יש לסוחר הוצאות הדרך, ועליו לישון במלון בעת שהותו ביריד וכיו"ב, נמצא שהכסף שהוא מרוויח כלה על הוצאות אחרות, ושוב חזרה הקושיא למקומה - מה רווח יש בכל טלטולי הדרכים, והיאך העשירי חכם זה. בלית ברירה הוציא העשירי החכם את פנקסו שבו נכתבו כל הוצאותיו והכנסותיו, והראה לו בפרוטרוט, הנה כך וכך הוצאות היו לי, כך וכך הכנסות היו לי, ונמצא בשורה התחתונה רווח בסכום כך וכך...

ויהי כאשר שמע מיודענו הטיפש את דבריו, הוסיף להקשות: "אם כנים דבריך, שהעיקר הוא מה שנכתב בשורה התחתונה, מדוע עליך להיטלטל בדרכים, ליסע למרחק כה רב מביתך,

הגאון רבי שמעון שפיצר שליט"א: ועל דא אמרו - "לא עם הארץ חסיד". כי אם אין האדם יודע להבדיל בין עיקר לטפל, הוא מאמץ לעצמו קפידות ועניינים ובדרך הוא דורך על אנשים, וקונה לעצמו גהינם. אבל גדולי העולם ידעו תמיד לוותר על קפידות ועניינים, אם היה מתעורר בלבם אפילו חשש קל שבקלים, שאלו עלולים לפגוע בכבוד זולתם.

קריאת התורה, עבר אחד עם כוס מלא שוקו בידו ונשפך ממנו מעט על טליתו של הגה"ח רבי אברהם אויערבאך שליט"א. התחיל רבי אברהם להתרעם, אך לא על טליתו שלו שהורטבה בטופח על מנת להטפח והוכתמה בכתם חום, אלא על שמרוב הדוחק שהיה בבית הכנסת נגעה טליתו בטלית של זולתו והתלכלכה אף היא. בניו ניסו להניח את דעתו באמרם לו שזה אונס גמור. אמר להם רבי אברהם בזה הלשון: "אצל החפץ חיים, דבר כזה לא היה קורה!".

החפץ חיים נכנס כל כולו לעולם של אהבת ישראל, ונשמר מכל משמר שלא לפגוע בכבוד הזולת, ולכן אצלו זה לא היה קורה. מדוע אצלו זה לא היה קורה? הרי מדובר באונס גמור! אינני יודע, אבל זה לא היה קורה. כי זוהי המציאות - הנכנס לעולם של אהבת ישראל, מוחו פועל ממילא באופן שאינו פוגע בזולתו.

אין להכחיש שבתחילה יצטרך האדם לעמול הרבה, כדי להכניס את עצמו לעולם של אהבת ישראל, וכדרך שהלומד לנהוג במכונית או לנגן בפסנתר צריך בתחילה לעמול הרבה, וכבר אמרו חז"ל (ראה רש"י שמות יט, ה) "כל ההתחלות קשות". אך לאחר שיתרגל האדם וייכנס לתוך עולם זה, יערבו לו חייו וכלי שום מאמץ יכבד את זולתו ולא יצער שום אדם באשר הוא.

החשבון ששמר את הגאון מן הצחוק

אצל הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל ניגש פעם בעל תפילה, שהתפלל באופן עילג עד שהצחיק את כל המתפללים מאחור. והנה במשך כל התפילה עמד הגאון ברצינות ולא הוציא אפילו שחוק קל מפיו - שעה שכל המתפללים התגלגלו מצחוק. לאחר התפילה ניגש אליו תלמיד אחד ושאל: "ילמדנו רבינו, היאך הצלחתם לעמוד כך מבלי למתוח את השפתיים לצדדים?" השיב לו הגאון: "ראה בני! בשעה שהתעורר בי הצורך לצחוק, נזכרתי במה שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"א): המלבין פני חברו ברבים אע"פ שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא". אמרתי לעצמי שאם אוציא מפי אפילו צחוק אחד, כל כרכי חזון יחזקאל שהוצאתי ילכו לאיבוד - ולא צחקתי!".

כך הם פני הדברים. גדולי העולם שהכניסו את עצמם לעולם של אהבת ישראל, עמדו בניסיונות הקשים ביותר, ומעולם לא פגעו באיש. ואם היה קשה להם, היו מזכירים לעצמם מאמר אחד ממאמרי חז"ל וניצולים מן המכשול.

תוספת קדושה לעוצר את פיו

והנה נוסף לכל זה, כדאי מאוד לשנן מה

אם אנו רואים בימינו שבלחיצה אחת יכול האדם לשקוע בשאול תחתית, הלא בוודאי מוכרח הדבר שיוכל האדם גם להעפיל לפסגת המעלות בלחיצה אחת, שהרי זה לעומת זה עשה האלוקים, ומדוע אפוא אין אנו מוצאים דבר זה? והשיב לו הגאון על אתר: "בוודאי יש, כי כפי שהלוחץ לחיצה אחת שוקע בשאול תחתית, כמו כן מי שנמנע ואינו לוחץ לחיצה זו, מעפיל לפסגת המדרגות".
תשובתו של הגאון נכונה להפליא גם לענייננו. אם חז"ל אמרו שהמלבין פני חברו ברבים מאבד ברגע אחד את כל אשר לו, הלא מוכרח להיות שיוכל האדם להרוויח עולם ומלואו ברגע אחד, והיכן היא היכולת זו? הוי אומר: בצדו השני של המטבע, דהיינו במי שעוצר את עצמו בשעת ניסיון, ומונע את עצמו מלהלבין פני חברו.

זהירות בין אדם לחבירו בימי ספירת העומר

וְטָהְרוּ וְקָדְשׁוּ מִסְּמָאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (טז, יט).
אם נתבונן סביבנו נראה, שכל הלומד איזה מקצוע של חולין, כיון שהוא נכנס עמוק למלאכת עבודתו, אין הוא צריך יותר לחשב בכל רגע היאך להפעיל את ידיו ואת רגליו, אלא הללו עושים את פעולתם כמו מאלהים. ולדוגמה: בשמחת נישואין אפשר לראות את האיש המנגן באצבעותיו על הפסנתר (piano) ומשמיע קולות של שירה וזמרה, המלווים בקולות של צלילים מצלילים שונים, תופים ומחולות. והנה אם יביט עליו אי מי שלא למד חכמת המוסיקה מעולם, יעמוד כמשתומם בראותו איך הוא מעביר את אצבעותיו ברגע אחד מהכא להתם ומהתם להכא, ויתפלא איך הוא מסוגל לאמץ כל-כך את מוחו ואת ידיו. אך אם יביט עליו אחד שלמד חכמת המוסיקה, לא יראה בזה כל חידוש, ויידע שלאחר שהתרגל האיש לנגן באצבעותיו על הפסנתר, אין הוא זקוק לאמץ כמעט לא את מוחו ולא את ידיו, כי הם פועלים את פעולתם כמו מאלהים, עד שיוכל שיוכל אפילו להתעסק בדברים אחרים בו בזמן שהוא מנגן.

כן הדבר במי שלומד לנהוג במכונית (car), בתחילה יצטרך להיכנס לזה בכל כוחו ומוחו, ויזדקק לחשוב הרבה על כל תנועה שהוא עושה, היאך לפנות ימינה, היאך שמאלה והיאך לנסוע אחורה. אך לאחר שיתרגל לנהוג במכונית, יוכל לעשות כל הפעולות בלי לחשוב כמעט, ויוכל אפילו לעשות כמה פעולות בבת אחת.

יש ואנשים מתלוננים: היאך אוכל להיזהר בדיבורי שלא יבוא על ידיהם צער לאף אחד בעולם? הלא איש בין אנשים הנני ומשוחח עם חברים וקרובים לפי תומי - ומה אעשה ותמיד, בכל מה שאדבר, יהיו אנשים שייעלבו ממנו. וכי תחפוץ שאשתוק או שאומר רק פרפראות על הפרשה?! והלא גם אם אומר פרפראות על הפרשה יתכן שייעלבו ממני אנשים, באשר בחרתי בפרפראות שמקורם קדוש בגדולי הדור שאינם נמנים על גדוליהם...

אולם התלונות שלו באות רק מפי אנשים שלא הכניסו את עצמם לעולם של אהבת ישראל, כי המכניס את עצמו לעולם של אהבת ישראל, אין הדבר קשה לו כלל. אדם כזה יכול לדבר עם כל בני דורו יום אחר יום ולא ייפגעו ולא ייעלבו ממנו כלל, שהרי ממילא וכלי שום מאמץ יבחר באותן פרפראות השוות לכל נפש, ובאותן מילים המתיישבות על לב שומעיהו.

אצל החפץ חיים זה לא היה קורה

באחד מימי ראש השנה, בעת ההפסקה שלפני

אוצרות הפרשה

על מה מסתכלים בשמים

כשנשא הרב רבי שלמה פרישטיק זצ"ל את נכדו של הרה"ק רבי שלמקה מזוועהיל זיע"א, בא לשאול את זקנו היאך להתנהג לענין מצות מכונה, מפני שבבית אביו נהגו לאכול אותן. השיב לו זקנו: "בשמים אין מסתכלים על דברים אלו, בשמים מסתכלים אם שמרו על העניינים ואם נזהרו שלא לפגוע ברגשות אחרים".

נתכוון אותו צדיק לסבר את האוזן, כמה חמור לפגוע בכבוד הזולת, ולהורות שאם השמירה על המנהג עלולה לפגוע בכבוד הזולת, שמא כדאי לוותר עליה כדי שלא ייצא שכרה בהפסדה.

ועל דא אמרו - "לא עם הארץ חסיד". כי אם אין האדם יודע להבדיל בין עיקר לטפל, הוא מאמץ לעצמו קפידות ועניינים ובדרך הוא דורך על אנשים וקונה לעצמו גהינום. אבל גדולי העולם ידעו תמיד לוותר על קפידות ועניינים, אם היה מתעורר בלבם אפילו חשש קל שבקלים, שאלו עלולים לפגוע בכבוד זולתם.

(מתוך הספר 'הביניני' - פסח וספירת העומר)

תחתית, הלא בוודאי מוכרח הדבר שיוכל האדם גם להעפיל לפסגת המעלות בלחיצה אחת, שהרי זה לעומת זה עשה האלוקים, ומדוע אפוא אין אנו מוצאים דבר זה? והשיב לו הגאון על אתר: "בוודאי יש, כי כפי שהלוחץ לחיצה אחת שוקע בשאלו תחתית, כמו כן מי שנמנע ואינו לוחץ לחיצה זו, מעפיל לפסגת המדרגות".

תשובתו של הגאון נכונה להפליא גם לענייננו. אם חז"ל אמרו שהמלבין פני חברו ברבים מאבד ברגע אחד את כל אשר לו, הלא מוכרח להיות שיוכל האדם להרוויח עולם ומלואו ברגע אחד, והיכן היא היכולת זו? הוי אומר: בצדו השני של המטבע, דהיינו במי שעוצר את עצמו בשעת ניסיון, ומונע את עצמו מלהלבין פני חברו.

והלא כן אנו מוצאים תמיד, שככל שהאיסור חמור יותר, כך הנמנע ממנו מתקדש ומתגדל יותר, וכמו שאמרו לענין עריות שהיא מג' עבירות החמורות - כל שאתה מוצא בו גדר ערווה, אתה מוצא בו קדושה.

שאמרו חז"ל שכל מי שבאה עבירה לידו וניצול הימנה נחשב לו כאילו עשה מצוה, וכן כדאי לשנן מה שאמר הרה"ק בעל 'בית אהרן' זיע"א מקארלין, על הפסוק בפרשתנו (ויקרא טז, יט) "וְיָטְהֵרוּ וְקִדְּשׁוּ" ששניהם עולים הן על מצוות עשה והן על מצוות לא תעשה, כי גם על-ידי קיום מצוות עשה זוכים לתוספת טהרה, וגם על-ידי ההימנעות מן העבירה זוכים לתוספת קדושה.

וכשנזכור כל זה יהיה לנו יותר קל להיזהר מלפגוע באחרים, כי נרגיש בלבנו משעה שאנו עוצרים במילים כדי שלא לצער את זולתנו, שאנו כאילו מקיימים בכך מצוה בקום ועשה, ומוסיפים אהבה על אהבה בינינו לבין לאבינו שבשמים.

להעפיל אל פסגת המדרגות

סיפר לי יהודי אחד, שפעם שאל את הגאון רבי עזריאל טויבער זצ"ל: אם אנו רואים בימינו שבחיצה אחת יכול האדם לשקוע בשאלו

לילזת שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בית המילים
'אור תורה' | 'עורת חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחול'
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

איר"ב: 0054-437 (718) | אידיש: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א: 'אמור נא לי' דרש הרופא לדעת, 'מה עשית בימים אלו? סיפר לו ר' משה שהיו באמעריקא אצל האדמו"ר מסאטמאר והוא הבטיח להם שתהיה בריאה ותאריך ימים, נרעש הרופא והכריז: 'אם כה גדול כוחו של הצדיק לרפאות אנשים שכבר עומדים עם שני רגלים בעולם הבא אזי אני מאמין שיש בורא לעולם ומקבל עלי מעתה לשמור שבת!!'

אלישיב זצ"ל, וסיפר לו את כל המעשה הנ"ל, אמר לו הרב אלישיב: 'גש נא אל בית החולים פלוני, שם ישנו רופא מסוים, בקש ממנו שיבדוק את אשתך'.

ר' משה אינו חושב פעמיים, ונוסע לבית החולים הנ"ל, הרופא עושה את כל הבדיקות, ואחר כך אומר להם: 'אין לה כלום, היא בריאה ושלימה', אמר לו ר' משה: 'היינו לפני כמה ימים אצל פראפעסאר פלוני והיא אמר שלא נשאר לה אלא שבועות ספורים', הרופא לא האמין: 'הוא טעה כך?! הלא הוא גאון ברפואה!', הוא הרים טעלפאן לפראפעסאר מתל אביב ושאלו אם היא מכיר את אשה פלונית, עונה הלה: 'כן וודאי, אשה זו? היא חולה מאוד וכבר אמרתי להם שיתכוננו...!'

טען הרופא: 'לא יתכן, הם נמצאים עכשיו אצלי, עשיתי את כל הבדיקות ואין לה שמץ של חולי, כעס הפראפעסאר: 'איני מבין מה אתה אומר, שלח אותם אלי אני רוצה לראותה. נסעו לתל אביב, והפראפעסאר בדק שוב בשבע בדיקות, ובראותו את התוצאות עמד נבהל ומשתומם, 'הדבר לא יתכן' קרא בסערת רוח, 'הלא היא היתה אצלי לפני כמה ימים, והתוצאות הראו בבירור שמצבה אנוש, ועכשיו אין זכר לכולם!'

'אמור נא לי' דרש הרופא לדעת, 'מה עשית בימים אלו? סיפר לו ר' משה שהיו באמעריקא אצל האדמו"ר מסאטמאר והוא הבטיח להם שתהיה בריאה ותאריך ימים, נרעש הרופא והכריז: 'אם כה גדול כוחו של הצדיק לרפאות אנשים שכבר עומדים עם שני רגלים בעולם הבא אזי אני מאמין שיש בורא לעולם ומקבל עלי מעתה לשמור שבת!! ע"כ.

ובזה יש לרמוז הכתוב בפרשתנו (ויקרא יח, ה): 'ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', פירושו, שיקח חיזוק לשמור את מצוות ה' על ידי שיראה שיש כח לצדיק להמשיך חיות אפילו לחולים מסוכנים.

ובזה יתבאר המדרש בפרשת תצוה (שמו"ר לח ב): 'רבון העולמים, אתה מבקש שנהיה קדושים, הסר ממנו המוות', שעל ידי שיסיר את המוות מן החולה, ויתגלה לעין כל כוחו של הצדיק, נקח חיזוק להיות קדושים.

(הגאון רבי מאיר צוויבל - גליון המאיר)

על אף שלא היה חסיד, מכל מקום היה לו לר' משה אמונת צדיקים, מה גם שאשתו קבלה מאוד את דברי מרן, ולשמע דברים ברורים כאלה החליטו יחד שאין סיבה לפנות לרופא, הלא מרן אמר שהיא בריאה לגמרי, וקמו וחזרו לארץ ישראל. בהיותם שם נכנס לרבו הגאון הרב אלישיב זצ"ל, וסיפר לו את כל המעשה הנ"ל, אמר לו הרב אלישיב: 'גש נא אל בית החולים פלוני, שם ישנו רופא מסוים, בקש ממנו שיבדוק את אשתך'

כאלה החליטו יחד שאין סיבה לפנות לרופא, הלא מרן אמר שהיא בריאה לגמרי, וקמו וחזרו לארץ ישראל. בהיותם שם נכנס לרבו הגאון הרב

הפרופסור שהתחיל לשמור שבת בזכות מרן ה'ברך משה' מסאטמאר ז"ע

וְשִׁמְרֶתֶם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם אֲנִי ה' (יח, ה).

בספר 'זקניך ויאמרו לך' מובא מעשה נפלא מהרה"ק ה'ברך משה' מסאטמאר ז"ע, באדם אחד בשם ר' משה היינמאן הי"ו המתגורר בירושלים, שאשתו חלתה ל"ע במחלה קשה, והלכו לפראפעסאר גדול בתל אביב שבדקה הדק היטב בשבע בדיקות, ולבסוף פסק שאפסה תקוותה ולא נותר לה לחיות יותר מכמה שבועות. עסקנים חשובים שליוו אותם יעצו לו לפנות אל רופא מסוים בניו יארק רבתי, שהוא מומחה גדול בתחום זה, אולי יהיה לו עצה או תקווה, וכן עשה. ר' משה מיודעינו לא נמנה על עדת החסידים, אך אשתו נתייחסה ממשפחה מיוחסת מעיר סאטמאר, בהגיעם לאמעריקא אמרה האשה: 'הנה כאן באמעריקא מתגורר האדמו"ר מסאטמאר, אולי כדאי להכנס אצלו ולהתברך מפיו'. הבעל הסכים, ונסעו מיד מן העירפארט לווייליאמסבורג, האשה נשארה לשבת בקאר והבעל עלה אל בית רבינו, רשם לעצמו קוויטל עם שם אשתו ושם אמה והזכיר לרפואה שלמה.

הוא נכנס אל הקודש פנימה ומוסר את הקוויטל. רבינו עובר על הקוויטל מספר רגעים ואחר נענה: 'לא חסר לה כלום, הוא בריאה לגמרי', אמר ר' משה: 'הלא היא חולה מאוד, והרופאים אומרים שימיה ספורים', שב רבינו וקרא בקוויטל, ואמר שוב: 'היא בריאה לגמרי, לא חסר לה כלום'.

ר' משה שכאמור לא נמנה על עדת החסידים, לא ידע מה לעשות עם תשובה זו, וביקש מרבינו: 'הנה אשתי יושבת כאן למטה בקאר, אולי יוכל מרן לומר לה את חוות דעתו? רבינו הסכים, והלה יצא לחוץ וסיפר לגבאי דברים כהויתן, הגבאי רץ למטה וקרא לאשה שתעלה לחדרו של רבינו, ורבינו שב ואומר לה בבירור: 'את תהיי בריאה וחזקה, ועוד תזכי לאריכות ימים ושנים, ולרוות רוב נחת מילדיכם!!'

על אף שלא היה חסיד, מכל מקום היה לו לר' משה אמונת צדיקים, מה גם שאשתו קבלה מאוד את דברי מרן, ולשמע דברים ברורים

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

אמר צ' פעמים "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל" בניגון של שאלה | מי שספר ספירת העומר בלשון שאלה, אם יצא ידי חובה בספירה זו | מתנה לשליח למי שייך | הלכות קריאת שמע - פסוק דלא פסקיה משה | סוף זמן קריאת שמע | הנ"ל - הפסק בין גאולה לתפילה

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

אמר צ' פעמים "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל" בניגון של שאלה | מי שספר ספירת העומר בלשון שאלה, אם יצא ידי חובה בספירה זו

ה. וכן יש לעיין בקריאת התורה, שהבעל קורא, מנגן פסוקים בלשון שאלה. וכגון בעשרת הדברות "אנכי ה' אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים?" "בלשון שאלה, וכן "לא תרצח?" "וכד' בשאר פרשיות. האם בכל הני, נפסלת או נפגמת האמירה, ויש לאמרה שוב כהוגן, או שאין משמעות לנגינה באמירת הדברים?

הניגון משנה את משמעות הדברים

והנה הדבר פשוט שבאופן רגיל, נגינת הדברים משנה את המשמעות של הדבר, וכן מצינו בכמה וכמה מקומות בש"ס שנאמרו דברים בלשון תימה או בניחותא.

וכמו כן בנדון שאלותינו, אין הדברים אמורים רק בלשון תימה, אלא שהנגינה הופכת לשאלה ולתמיהה. ופעמים שנגינת הדברים גורם להם להישמע ככפירה, כגון בברכות חזרת הש"ץ, או שהניגון גורם לכך שהדבר נשמע כספק כבספירת העומר.

צליל סותר כוונה

והנה מצינו שכוונה סותרת מעשה, דהיינו, אף דדעת הרבה פוסקים שבמצוות דרבנן אין הכוונה מעכבת, ויש אומרים שגם מצוות דאורייתא לא צריכים כוונה, כמבואר בשו"ע (או"ח סימן ס"ד) ובמשנ"ב (שם), מכל מקום היינו דווקא בסתמא, אולם אם מכוון להדיא שלא לצאת י"ח המצוה, אינו יוצא. ולכאורה הכא, שמנגן בלשון שאלה, הרי אלימה טפי מכוונה המקלקלת, דהא עושה מעשה נגדי, ואם כן אולי לא יוצא ידי חובה.

ראיה מהגמרא בנזיר

והנה שנינו במשנה בנזיר דף כ ע"ב שהאומר לאשתו: הריני נזיר, ואת, ואמרה אמן, שבעניית 'אמן' הרי זה כאילו אמרה 'הריני מקבלת את

א. אדם המברך ברכות הנהנין ומסיים בניגון של שאלה "שהכל נהיה בדברו?" "בורא מיני מזונות?" "וכדו", האם יוצא ידי חובה בברכה זו, ואם יש לענות אמר אחר ברכה הנאמרת באופן זה?

ב. מי שספר ספירת העומר בלשון שאלה, אם יצא ידי חובה בספירה זו. דמצד אחד יש לומר שסוף סוף אמר את הספירה הנכונה, ומאידך כיון שאמר בלשון שאלה, דהיינו בלשון של ספק, אפשר שלא יצא? וכן יש בזה נפק"מ לגבי אדם השואל את חברו "היום כך וכך לעומר?" "ומזכיר את המספר הנכון, האם הוא יכול לחזור ולספור בברכה או לא.

ג. כמו כן יש להסתפק באדם שהקדיש קרבן בלשון שאלה. הרי זו עולה?! הרי עלי עולה?! האם חלה על הבהמה קדושה או לא?

ד. וכן יש לעיין בתפילת שמו"ע וחזרת הש"ץ בלשון שאלה, וכגון שסיים הש"ץ ברכת אבות או ברכת מחיה המתים בלשון שאלה, האם יצא ידי חובה או לא?

שאלה: מעשה באדם שחשש לשכוח (או להסתפק) באמירת "מוריד הטל" בימות החמה, ולכן ביום טוב ראשון של חג הפסח, לאחר תפילת מוסף, ישב יחד עם בני ביתו וילדיה, ואמר תשעים פעם "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל", ועל ידי כך חשב להרגיל את לשונו לאמירה הנכונה בימות החמה, שלא יבוא לבית הספק, וכמו שכתב השו"ע (או"ח סימן קיד ס"ט) וז"ל:

אם ביום ראשון של פסח אומר ברכת 'אתה גבור' עד 'מוריד הטל' צ' פעמים, כנגד ל' יום שאומר אותו ג' פעמים בכל יום, משם ואילך אם אינו זוכר אם הזכיר גשם הרי הוא בחזקת שלא הזכיר גשם, ואינו צריך לחזור.

הוא שיתף את ילדיו בשימוש באצבעותיהם עבור ספירת התפילה תשעים פעמים, אלא שבמהלך האמירה, משחפץ לעורר את שמחת ילדיו ועירנותם, אמר כמה פעמים "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל"?! בניגון של תמיהה ושאלה.

והנה עלה בלבו הספק, אם כשאמר בלשון שאלה, עולה לו להרגיל לשונו בכלל התשעים פעמים, או שמא כיון שאמר את המשפט בלשון שאלה, הרי אינו אומר כן בנוסח התפילה, וא"כ לא הועיל בזה?

תשובה: טרם נשיב על שאלה זו, נציין שבתעין ספק זה יש להסתפק בנידונים רבים, כגון,

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

ועל הכל שהוא לשון שאלה. והיה אפשר לומר, דאפילו אם יודע בבירור שהם ארבעה, אלא דעל הצד היותר טוב שאל כדי להוציא שום צד ספק מלבו, עכ"ז יוכל לספור עוד בברכה, כיון דמה שמנה לא היה אלא בלשון שאלה, ואין דרך למנות כך.

אלא דיש לדחות, דשהוא מסופק בדבר נראה דלא יצא, ויש קצת ראייה ג"כ מלשון השו"ע, דאם איתא דבגדון זה ג"כ יוצא הו"ל לשו"ע לאשמועינן זה, וכ"ש המשיב.

ולהמתיק את דברי הזכור לאברהם, יש לומר משל למה הדבר דומה, למנהל בנק שביקש מאחד העובדים לספור את הכסף שבכספת. בתשובה השיב לו העובד: יש כאן 10,000 שקל? בלשון שאלה. ברור שלשמע תשובה זו יפטר המנהל את העובד לאלתר, כיון שכך לא סופרים כסף.

ועל אחת כמה וכמה שסופרים ספירת העומר שהיא מצוה גדולה, יש לספור ספירה רגילה כדין ספירה, ואם סופר בלשון שאלה, מסתבר שלא יצא ידי חובה.

ולגבי ש"ץ המסיים את ברכתו בניגון של שאלה, נראה דאין בזה חשש כפירה ח"ו, אלא שגעון ודרך ליצנות ואין לעשות כן.

וכמו כן נראה לגבי מי שאמר תשעים פעם מוריד הטל בניגון של שאלה, אין זה מרגיל את עצמו לומר כן בלשון רגילה, וצ"ע.

נדרו יתבטל, ואסור לאדם להפר את נדרי עצמו. אבל במשנה מדובר כגון דאמר לה 'הריני נזיר', ושאל את אשתו 'ואת מאי?' ולא תלה את נזירותו בנזירותה, ומכיון שכך מיפר את שלה ושלו קיים.

ספר ספירת העומר בניגון שאלה

ובענין ספירת העומר בלשון שאלה, יעוין בספר זכור לאברהם (אלקלעי, או"ח אות ס ס"ק יב עמוד סט ע"ב, הו"ד בכף החיים סימן תפט ס"ק סא) שהסתפק בזה, וזה לשונו: יש להסתפק במי ששאל לחבירו בלשון שאלה, שלא שאל לו כמה ימים הם, אלא שאל לו בזה הלשון: "ארבעה ימים הם בזה הלילה?" והשיב לו: "הן", אי יצא י"ח ולא יכול לספור עוד בברכה.

וכתב שאפשר דדמי לדין השו"ע (או"ח סימן תפט ס"ד), א, מאידך יתכן דדוקא בדין השו"ע שהשיב לו כך וכך ימים הוא דחשיב כמונה, אף על פי שלא כיון לספור, אמנם בגדון זה שהשואל מה שמוציא מפיו אינו אלא בלשון שאלה, וספוקי מספקא ליה אם הם ארבעה או לא, בזה כ"ע יודו דלא יצא, דאין דרך למנות בלשון שאלה ותמיה. וכן מסתבר דאינו יוצא בזה ויוכל לספור בברכה, מכיון דהוא עצמו מה דמוציא מפיו הוא בלשון ספק ושאלה, ואינו יודע בירור הדבר איך יעלה ע"ד לומר. גם בזה דמצות א"צ כוונה ויצא בזה כיון שמעיקרא הוא אינו יודע אם כו"כ הם או לא.

דבריך' וחלה נזירות על שניהם. ודינו שהוא מיפר את שלה - ביכלתו להפר את נזירותה ואף אם יפר לה, עדיין יהיה נדר הנזירות שלו קיים ואין נזירותו תלויה בנזירותה.

והנה הגמרא בדף כב ע"ב מקשה סתירה מברייתא, ורמינהו - האומר לאשתו 'הריני נזיר ואת', ואמרה 'אמן' שניהם אסורין - ואינו יכול להפר את נדרה, ואם לא - אבל אם לא אמרה אמן, שניהם מותרין, ואף עליו לא חלה נזירות, מפני שתלה נדרו בנדרה - שמקבל על עצמו נזירות רק אם אשתו תהיה נזירה כמותו, ולכן אם לא אמרה אמן שניהם מותרים. ומה ששינו ברישא שאם אמרה אמן שניהם אסורים ואינו יכול להפר לה, זה סותר למה ששינו במשנה שאם אמרה אמן, מיהר את שלה ושלו קיים.

הגמרא מביאה תירוץ של רב יהודה לשנות את גרסת הברייתא, ואח"כ מביאה את תירוץ של אב"י: אפילו תימא כדקתני, ברייתא כגון דקאמר לה הריני נזיר ואת דקא תלי נדרו בנדרה ומתניתין כגון דאמר לה הריני נזיר ואת מאי משום הכי מיפר את שלה ושלו קיים. כלומר ברייתא מדובר כגון דקאמר לה 'הריני נזיר ואת', ואומר כן בלשון ניהותא ולא בלשון שאלה, ומשמעות דבריו 'אהיה נזיר אם גם את תהיי נזירה', ולכן אינו יכול להפר את נדרה, כיון שתלה את נדרו בנדרה, וכיון שבעל עוקר את הנדר מעיקרו, אם יפר את נדרה גם

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

הדפוס והספריה באביר יעקב החרדי

מִשְׁפָּט רַבָּה

המבואר והמשולב

עם ילקוט אמרים
מחזרות החסידות והמוסד

כלל ישראל והתנ"ך הנודע ליהודים

הספר הוא יצירה מיוחדת בסוגו, המאחד בין שני עולמות: העולמות החדשניים והעולמות החרדיים. הספר כולל את כלל ישראל והתנ"ך הנודע ליהודים, וכן את ילקוט אמרים ומחזרות החסידות והמוסד. הספר נכתב על ידי רבנים ממוצאות שונות, ונעשה בו שימוש בלשון חסידית ומוסדית, המאפשרת לכלל ישראל להבין ולהתחבר עם התורה וההלכה.

קוד וחדר

חיים של תורה

1800-22-55-66

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א
אב"ד ק"ק באר ישראל

כי בנידון כמו זה שלפנינו גם יש לומר שיחלקו בהטבה חצי-חצי, וביותר שכאן הרי לא נתן בשביל השליח.

אמנם באופן שלא נותנים את ההטבה או המתנה לכולם, אלא המוכר נתן זאת לאותו מלמד כדי שיקנה אצלו ויעדיף אותו על פני חנויות אחרות, ואמר להדיא שיהיה זה בעבור אותו מלמד, אז יש לומר שהמתנה שייכת לאותו מלמד, אלא שאסור לו לעשות כן מצד האימון שנתנו בו לקנות עבורם בצורה הטובה והרווחית.

מקורות להרחבה: השו"ע כתב (סימן קפ"ג ס"ו) שאם המוכר הוסיף לשליח, במנין או במשקל, חולק השליח עם בעל המועות חצי חצי ברווח. ואם הוא דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המועות. וכתב הרמ"א (שם) דאם אמר המוכר בפירוש שנתן לשליח הכל של שליח, ועיין סמ"ע (סקי"ח) וש"ך (ס"ק יב) בשם הר"ן הר"ף והרא"ש ובעל העיטור שאפילו אמר המוכר מפורש שנתן ההטבה לשליח, יחלקו חצי חצי. נראה מדבריהם

מתנה לשליח למי שייך

שאלה: מלמד קונה ממתקים לחיידר, ובחנות נותנים מתנה למי שקונה כך וכך (מעל סכום מסוים, או מוצר מחברה מסוימת וכו') למי שייך המתנה?

תשובה: חצי שייך למלמד, וחצי להנהלת החיידר.

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

לכתחילה, אך בדיעבד יסיים את קריאת הפרשות עצמן.

הנ"ל - הפסק בין גאולה לתפילה

שאלה: המניין בו מתפלל יסיימו רק קריאת שמע בזמן ולא יספיקו את כל הברכות. האם יזדרז לסיים עד 'גאל ישראל' בזמן, גם אם יתחייב להתחיל מיד שמו"ע כדי שלא להפסיק בין גאולה לתפילה.

תשובה: עדיף לסיים אף את ברכות קריאת שמע בזמן, וישתדל להאריך בה' שפתי תפתח או לכל הפחות בברכה ראשונה עד שיתחיל הציבור. ואמנם אם יארך זמן רב עד שיתחילו שמו"ע, ג"כ עדיף לסיים 'גאל ישראל' בזמן אף אם לא יתחיל עמהם שמו"ע ויתפלל ביחידות.

תשובה: לכתחילה יש לסיים אף את ברכות קריאת שמע כמבואר בשו"ת זית רענן (א א, ה) "כמו שזמן קריאת משמע לכתחילה קודם הנץ כך גם הברכות, דזמן אחד לכולם". אמנם זהו

הלכות קריאת שמע פסוק דלא פסקיה משה

שאלה: אוהז בתפילתו באמצע שירת הים הציבור מתחילים ברכת יוצר אור, האם מותר לו לדלג לישתבח ולהתחיל עם הציבור ברכות קריאת שמע.

תשובה: אין בכך איסור פסוק דלא פסקיה משה (ברכות יב, ב) כיון שאומר פסוקי דזמרה והחליט להפסיק. האיסור הוא באמירה מקוצרת שכן נוהגים העולם.

סוף זמן קריאת שמע

שאלה: מה יש לסיים בקריאת שמע קודם סוף הזמן.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

קו 'מחברים' ^{בס"ד}

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מסכת בבא מציעא דף סז-עג

מבזה תלמיד חכם בזמן הזה מהו

עונשו

בגמ': רבינא אכל בנכייטא. (בבא מציעא סז, ב).
תוס': רבינא אכל בנכייטא. תימה דלעיל וכו' ואומר
ר"ת דרבינא לא היה רוצה ליטול השם ולעשות
עצמו צורבא מרבנן.

בספר מאזנים למשפט (סי' יא) יצא לרדן באדם
שביזה ברבים את כל התלמידי חכמים שבדורו,
וכינה אותם בכינויי גנאי כגון 'ממזרים' וכיוצא,
ונשאל המחבר מה דינו של איש זה וכיצד
יענישוהו.

תחילה הביא את דברי הרמב"ם (חובל ומזיק
פ"ג ה"ה, תלמוד תורה פ"ו ה"ב) שפסק בענין
מבזה תלמיד חכם שעונשו חמור בכמה דברים
ממבייש שאר אדם. ולפיכך, המבייש שאר אדם
בדברים אינו משלם דבר שהרי ביישו בדברים
פטור (ב"ק צא.), ואילו המבייש תלמיד חכם חייב
אף אם ביישו בדברים.

נוסף על כך, המבייש את חברו שמין לו כפי
המבייש והמתבייש כמו שנפסק בשו"ע (ח"מ סי'
תכ סכ"ד), ואילו המבייש תלמיד חכם קנסוהו
בתשלום גבוה שווה ערך לליטרא זהב.

וכן המבייש תלמיד חכם מלבד תשלום הממון
שמוטל עליו, דינו גם בנידוי כמבואר בשולחן
ערוך (יו"ד סי' רמג ס"ז).

אך המהרי"ק (שורש קסג) הביא את דברי
מהר"י מולין, שהוכיח מדברי התוס' בסוגיין (ד"ה
רבינא) שבזמננו אין נוהגת חומרת ליטרא זהב,
שהרי מצינו בדברי התוס' שרבינא לא החמיר על
עצמו לנהוג כצורבא מרבנן בעניין ריבית, והוסיף
בביאור הגר"א (שם ס"ק טז) שאם רבינא לא
החשיב עצמו לצורבא מדרבנן, כל שכן אנו.

אמנם, אף המהרי"ק מודה לגבי הדין של נידוי
בזמן הזה, שמנדים המבזה ת"ח בזמן הזה, וכמו
כן, לענין חומרת התלמיד חכם שחייב עליו אף
אם ביישו בדברים, גם בזה יודה המהרי"ק.

כמו כן, עיקר דבריו של המהרי"ק אינם
מוסכמים על הכל, שהרי המהרי"ט (אה"ע סי'
מז) חלק על דבריו ונקט שאף בזמן הזה ישנו
הדין של ליטרא זהב, אך הרמ"א (שם) פסק כדברי
המהרי"ק.

עוד כתב המאזניים למשפט, שאף לדברי
המהרי"ק והרמ"א שפסק כמותו חמור דין מבזה
תלמיד חכם לענין תשלום הבושת ששיעורו גבוה
משל מבזה חברו.

ובנידון השאלה דלעיל כתב שיש להחמיר עליו
יותר, מאחר וכינה אותם בכינוי 'ממזרים' ומבואר
בקידושין (כח). שהקורא לחבירו ממזר סופג את
הארבעים אף על פי שבישו רק בדברים, ולכן יש
להחמיר על איש זה ועל חוצפתו.

[וע"ע בשו"ת מהר"י מברונא (סי' קב) שכתב,
שאף לדברי התוספות שרבינא לא נהג עצמו
כצורבא מרבנן, פשוט הדבר שנהג בהנהגות
תלמידי חכמים כגון לענין שעת הסעודה וכיוצא
בזה, ורק כצורבא מרבנן שהוא מעלה גדולה לא
החשיב עצמו].

אתה עושה כמו כומר, אמר לו החכם לא יתכן
כך לזרע ישראל שלא יתקיים בו או בזרעו, לכך
חדל לך.

ויש שהעירו על פי זה בנוסח המי שברך לחולה
שאינו לומר 'בעבור שירפא את החולה' כיון שבכך
יש פתיחת פה לשטן, ועל כן יש לומר 'בעבור
שירפא את פלוני פלוני', (בעל המנחת אלעזר
בספרו דברי תורה ח"ה אות יד, ובספרו חמשה
מאמרות לרחא"ש קו' נוסח התפלה דף קעד בשם
השם שלמה והדרכי תשובה, והו"ד בדרכי חיים
ושלום אות רכ).

ועיין בטעמי המנהגים (עמוד תצג אות ב)
שכתב בשם בעל הבני יששכר בספרו דברים
נחמדים שכשאחד מבני עמינו אינו בשלימות
הבריאות אין מספרים זאת בלשון הקודש אלא
בלשון אשכנז 'פלוני איז קראנק', אך כשמספרים
על חולה אומרים פלוני איז חולה, מפני שלשון
הקודש מסוגל שיתקיים מה שמדברים בו ועל
כן כשמדברים על מחלתו של יהודי נוהרים לא
להזכירו בלשון הקודש.

ובפלא יועץ (ערך דבור) כתב, לא יפתח פיו
לשטן שלא במתכוון כגון אם אומר לא אעשה
עוד דבר זה, יאמר בבריאות וחיים (בייא געזונד
אונד לעבען), ומביא שם מעשה שפעם הלך איש
אחד לדרך וחכם אחד עשה לו לוויה ואחר שנפרד
ההולך ממנו והלך מרחוק נזכר לצוות לו דבר אחד
וקרא לו בשמו והיה חוזר ההולך לאחוריו לכבוד
התלמיד חכם לראות מה יקרא לו והיה רוצה
החכם לומר לו, אל תחזור, ותיכף נזכר שלא טוב
לומר כן להולך בדרך ואמר לו המתן בלבד, וכל
כיוצא"ב ישמע חכם ויוסף לקח, וכן בחולה אמרו
חז"ל (מו"ק כז): שאם הוא רוצה לקום ממתו לא
יאמר לו אל תקום אלא יאמר לו אל תטרח, שב
בנחת, וכן באבל הרוצה לקום מפני שיבה.

אל תפתח פה לשטן

בגמ': 'אי שכיב ונפל שטרא קמי יתמי מאי.
הוי כשגגה שיוצאת מלפני השליט, ונח נפשיה
דאמימר. (בבא מציעא סח, א).

בסוגיין 'אי שכיב ונפל שטרא קמי יתמי מאי.
הוי כשגגה שיוצאת מלפני השליט, ונח נפשיה
דאמימר.

והנה כתב הרשב"א (שו"ת, ח"א סי' תח) יש
סגולות או דברים נעלמים שלא נתבארה לנו עתה
סבתם - והיא שאמרו ברית כרותה לשפתים,
ואמרו כשגגה היוצאה מלפני השליט, וזו היא
המניעה בקללה והחפץ בברכות. וכמו כן אמרו
אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, ואם נמשך בזה
אחר הטבע מה תזיק הקללה ומה תועיל הברכה.
יקללו המה והשם יברך. ואמרו אל יפתח אדם
פיו לשטן, והביאו ראיה מן הכתוב דכתב (ישעיהו
א) כמעט כסדום וגו' וכתב שמעו קציני סדום.
וגם חכמי הפילוסופים אינם יכולים ליתן טעם
לסגולות הנגלות לעין כל בעשבים ובאבנים. כאבן
השואבת הברזל, והברזל ישוטט על פני המים,
ולא ינוח עד שיהו פניו אל פני הסדן.

ובשו"ת מן השמים (סי' כב) כתב שיש לפתור
חלום לטוב, שהרי אמרו לעולם אל יפתח אדם
פיו לשטן, שמלאך העומד לימינו של האדם נוטל
הדבר מפיו של פותח חוטף אותו ואומר אמן כן
יהיה, ואם אדם ששונא אותו פותח פיו לרעה,
ההוא שעומד לשמאלו חוטף הדבר ואומר אמן.

ובספר חסידים (סי' תעט) כתב, ברית כרותה
לשפתים לכך אל יפתח אדם פיו לשטן. לא יאמר
אדם לחבירו ולא לבניו, תלך ותמיר, מומר יהיה.
אחד היה רגיל לקרוא לבני אדם כשמדברים
בדברים שלא היו נראים לו, פגר. או פעמים אמר

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

ובספר אגרא דכלה (פרשת בשלח) כתב בשם ספר חסידים, כל מה שידבר אדם איזה דיבור אפילו בהפלגה וגוזמא, בהכרח שיתקיים איזה פעם, על כן ישמור האדם את עצמו שלא להוציא מפיו איזה דבר לא טוב, כי ח"ו יתקיים באיזה זמן.

קניה בכרטיס אשראי של חברו

בגמ': אמר רבא שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה הילך ארבעה זוזי ואופייה לפלגיא זוזי לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה (בבא מציעא סט, ב).

בפוסקים מבואר שאסור לקנות בכרטיס אשראי בתשלומים כשמשלם על כך ריבית, אף אם יש לחברת האשראי היתר עיסקא, וזאת מפני שכדי להשתמש בשטר היתר עסקה צריך שתהיה באמת עסקה וכאן אין שום עסקה כי קניית מוצר אינה עסקה.

בשו"ע (יו"ד סי' קס"ג) נפסק עפ"י סוגיין שמותר לומר לחברו, הילך זוז והלוה עשרה דינרים לפלוני, והוא שלא יחזור ויקחנו מהלוה.

לפי זה כתבו הפוסקים שאסור לאדם לתת לחברו את כרטיס האשראי שלו שיקנה בו בתשלומים, באופן שחברת האשראי גובה ריבית על התשלומים, והחבר ישלם את הריבית, כיון שהרי זה כהילך זוז והלוה עשרה דינרים לפלוני וחוזר ולקחו מהלוה.

ובשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סי' מב) נשאל בדבר ישראל שלקח הלוואה מבאנק עבור חברו אם רשאי לגבות ממנו הריבית שמשלם.

והשיב, הנה כיון שחברך המלוה לך יהיה הוא הלוה מהבאנק, שלך לא יתנו כלום אסור ליתן לו את הריבית אף שהוא מפסיד דהרי הוא המלוה שלך שהוא ישראל ואסור ליקח ריבית ואין חלוק אם הפסיד עי"ז או לא.

וע"ע באגרות משה (יו"ד ח"ג סי' צג) שכתב, הנה באחד שלא היה לו כסף להלוות ואמר לו אחד שילווה בבאנק של נכרים בריבית שפשוט שהוא אסור ליקח אותו הריבית מישאל הלוה ממנו, ואם הלוה הוא עני שרשאי ליקח מצדקה וההלוואה הוא טובה לו שיוכל להרויח מזה שיכול לשלם את הריבית מהמעשר שלו, דהא זה ודאי כשבא עני לשאול ממנו שניתן לו מצדקה עבור לשלם ריבית לנכרי שרוצה להלוות בריבית והוא ירויח מזה שודאי היינו מחוייבין ליתן לו מצדקה על זה, וא"כ מיט לא יוכל המלוה בעצמו ליקח הריבית שמשלם להבאנק על הכסף שלקח מהם להלוות להעני. אבל אם הלוה הוא עשיר שאסור ליקח מצדקה אינו יכול ליקח הריבית מצדקה.

כתיבת ברכה למלוה בפתח הספר

בגמ': אמר רב ענן אמר שמואל מעות של יתומים מותר להלוות בריבית (בבא מציעא ע, א).

בסוגיין מבואר היתר להלות מעות יתומים בריבית דרבנן. בפתחי תשובה (יו"ד סי' קס"ק) כתב בשם המג"א (או"ח סי' רמב) שהביא מהשבולי לקט שלווין בריבית לצורך סעודת שבת או סעודת מצוה.

במשנה ברורה (שם סק"ד) כתב בשם האחרונים שהיינו מגוי, או מישאל בדרך היתר.

לפרסם עושי מצוה אם אין מקפידים להסתיר, לכן גם בכתב ודפוס רשאים לפרסם ולכתוב, ברכה נתונה מהשי"ת לפלוני הגומל חסד, והלוה להדפסת הספר כך וכך, או דוגמא של נוסח זה, שלשון כזה הוא רק הודעה וספור דברי אמת שיש ברכה מהשי"ת לפלוני שגמל חסד בהלוואתו. וראה עוד לקמן (עה). בנידון אמירת 'תודה' או 'תזכה למצוות' למלוה.

הלואה לעני רחוק או עשיר קרוב

בגמ': עמי ונכרי עמי קודם, עני ועשיר עני קודם, ענייך ועניי עירך ענייך קודמין, עניי עירך ועניי עיר אחרת עניי עירך קודמין (בבא מציעא עא, א).

בסוגיין. עמי ונכרי עמי קודם, עני ועשיר עני קודם, ענייך ועניי עירך ענייך קודמין, עניי עירך ועניי עיר אחרת עניי עירך קודמין.

והנה בשו"ע (חו"מ סי' צז ס"א) פסק המחבר, אפילו עשיר שצריך להלוות, מצוה להלוותו לפי שעה ולהנהיגו אף בדברים וליעצו עצה ההוגנת לו.

בביאור הגר"א (סק"ב) כתב ללמוד דין זה ממה שאמרו בסוגיין 'עני ועשיר עני קודם' שמשמע שיש קדימה לעני, אך יש מצוה גם בהלוואה לעשיר.

בשו"ת משנה הלכות (ח"ג סי' קנד) נשאל מה הדין כשהנצרך לגמ"ח הוא עשיר מבני משפחתו וצריך גמ"ח להרחיב עסקיו ולהרוויח יותר, ויש עוד נצרך לגמ"ח שצריך ממש לכדי פרנסתו להחיות את נפשו, מי קודם הקרוב אע"פ שהוא עשיר כיון שקרוב קודם כשהוא עני וא"כ בגמ"ח שהוא אף לעשירים הכי נמי הקרוב קודם, או העני הנצרך יותר שהוא עני וצריך לגמ"ח קודם אף שאינו קרוב.

בתשובתו כתב שעיקר גמ"ח הוא מטעם צדקה

בפוסקים דנו לפי זה בנידון מה שיש שכותבים בראש ספריהם שמות אלו שהלוו להם לצורך ההדפסה, אם יש בזה חשש ריבית או שמא הרי זה כריבית דרבנן לצורך מצוה.

והנה בספר ערך שי (יו"ד מהדו"ב יו"ד סי' קס"ב) כתב, מה שראיתי בשו"ת אמרי אש בפתח השער ובסוף הספר, שהזכירו שם המלוים להם לצורך הדפוס וברכו אותם, בשגגה הוא והוא דבר אסור משום שהוא רבית דברים, וכ"ש להדפיס לפרסם בריבית לנצח, ואף שכתב רמ"א (יו"ד סי' קעב ס"א) שמותר ללוות בריבית לצורך מצוה, היינו משום שלא יתבטל המצוה, אבל אחר הלואה אסור, וכאן הרי ברכו אותם לאחר ההלוואה.

והדרכי תשובה (יו"ד סי' קס) הביא בשם ספר מרבה תורה שצידד להתייר, על פי מה שכתב בס' דברי מלכאל שבמצוה שרוצים שתעשה פירות שילמדו ממנו אחרים לעשות ג"כ כזה, מצוה לפרסם שם העושה לטובה וכו' ע"ש, וכתב והוא לפענ"ד יישוב מאד דחוק, וגם צריכים כוונת הלב לכך בלי שום פנייה אחרת והלב יודע וכו'.

והדרכי תשובה בעצמו כתב דרך היתר בזה רק באופן שהמחבר או יורשיו נותנים הספר לאיש אחר להוציא לאור, אבל כשהמוציא לאור הוא הנושא ונותן בספר, והמלוה הוא לפניו לטובה, מודה בזה כדברי הערך שי שהוא בכלל ריבית דברים עיי"ש.

ובשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' פ) נשאל אם מותר ליתן תודה בספרו שמדפיס למי שהלוו לו כסף להדפסת ספרו.

והשיב, שבלשון תודה כמו שאסור לומר למלוה עבור הלוואתו מדין ריבית דברים, אסור גם לכתוב ולהדפיס, אבל יכולים לכתוב בלשון הודעה שיתברך מן השמים, כי הרי זה אמת שיתברך בזכות מצוותו הגדולה, ונמצא שהוא רק הודעה וספור דברים בעלמא, שודאי מותר לפרסם איך שלוה מפלוני סך כך וכך אף אם יהיה מזה להמלוה הנאה ממה שנתפרסמו חסדיו, כי מצוה

'פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

והנה כאשר איש מת או לוקחים ממנו מעט ממון עבור דמי הקרקע לקבורתו, שהרי אנו מאמינים ומחכים לביאת המשיח בקרוב שאז יקום האדם לתחייה, והקרקע שבו הוא היה קבור תחזור לדינו, אולם לעשיר זה אנו מוכרים לו את הקרקע לצמיחת ולא תחזור לדינו לעולם, שהרי הוא לא יקום בתחיית המתים, וממילא עליו לשלם סכום רב עבור הקרקע. ויטב הדבר בעיני השר וציווה לבניו של הגביר שישלמו ויתנו ככל אשר יצטוו.

ובספר חובת השמירה (פי"ג) כתב להקשות על מה שאנו אומרים בכל יום בתפילתינו מחיה מתים ברחמים רבים, לכאורה על מה אנו צריכים לרחמים הלא כל ישראל בודאי יש להם זכות של תורה, וקריאת שמע בכל יום, והחזקת תורה, וא"כ מצד הדין צריכים לקום לתחיית המתים, וביאר שאפשר משום עסק של ריבית שאמרו חז"ל על זה שאינו קם לתחיית המתים לכן צריך לרחמים, ואפילו אם עשה היתר עיסקא, מי יאמר שנעשה כדין, עיי"ש.

הרבית עד שאי אפשר לפרש בפירוש ולרדת על עומק החטא הזה, ולא מצינו חטא ועוון שהפליגו בו חכמים כמו שהפליגו בחטא הזה, ואי אפשר לפרש ענין העונש הזה והשם יתברך יציל אותנו מן החטא הגדול הזה ומשאר חטאים גדול וקטן, אמן.

בספר שיחת חולין של ת"ח (פ"ז) הביא מעשה שבעיר אחת מת גביר אדיר, ולא רצו אנשי החברה קדישא לקברו עד שיתנו בניו שמונת אלפי כסף, ויחר להם מאד, וילכו אל הנסיך להגיד לו שידבר איתם משפט, ויקרא השר הנכרי לנכבדי העיר, וידבר אתם קשות על שרוצים סכום גדול כזה בעד ארבע אמות של אדם.

וענו חכמי העיר אל הנסיך לאמור, הנה בתלמוד שלנו אמרו שהמלווה בריבית לא יקום בתחיית המתים (פרקי דר"א סוף פרק לג, הובא בתוס' לעיל ע: ד"ה תשיך סוטה ה.), והנה האיש ההוא כל פרנסתו היתה בנשך ותרבית בלי היתר עיסקא, וכי לקח נשך הרבה בכסף וזהב עד שנעשה לגביר גדול.

והמעולה שבה הוא רק בכדי שהעני לא יצטרך לבריות, וא"כ בנידון דידן שאחד עשיר ואחד עני והעשיר בטוח שלא יצטרך לבריות אלא שרוצה להרחיב עסקיו וגבולו והאחד עני שאם לא יעשה עמו גמ"ח יצטרך לבריות, ודאי העני קודם אף שאינו קרובו והעשיר קרובו דהרי בתר נחיצות אזלינן, והאי צריך ליה יותר שלא יצטרך לבריות. ראה לזה הביא מסוגיין שמפורש שעני קודם לעשיר אף שהוא קרובו כמובן, ואין שום מחלוקת בזה.

חומר איסור ריבית

בגמ': אמר רבי יוסי בא וראה סמיות עיניהם של מלוי רבית אדם קורא לחבירו רשע יורד עמו לחייו והם מביאין עדים ולבלר וקולמוס ודיו וכותבין וחותמין פלוני זה כפר באלהי ישראל (בבא מציעא עב, א).

כתב המהר"ל בספרו נתיבות עולם (נתיב הצדקה ו) הדברים האלו עמוקים מאד מאד בחטא

כס"ד

שֵׁשׁ עוֹז וְהַדָּר מְזִקֵּךְ

מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד כתוספת מדור שינון 21 כרכים

היום של הודרה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

מחנות

הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע

בעל הדברי חיים' כ"ה ניסן תרל"ז

והתעמל הגאון בסוגיא הסבוכה, ובסוף מצא לה היתר, אך לפני שמסר לה את ההיתר בכתב ביקש ממנה שתראה את מסקנתו לעוד גדול אחד, ושלה אותה להרה"ק הדברי חיים' מצאנז זי"ע.

עשתה האשה בדבריו ונסעה לצאנז ושטחה בפניו שאלתה ותשובת השואל ומשיב', עיין הרבי בתשובה הארוכה ותיכף כתב גם הוא להצטרף להתיר כדעת הגאון, ונימק את טעמו באריכות, חזרה האשה ללעמבערג שמחה וטוב לב והראתה את הפסק למרא דאתרא ששמח שהרה"ק מצאנז הסכים עמו, ודעתו נטתה להתיר.

והוסיף בהתפעלות: לכתוב תשובה כזו גם אנו יכולים, אך אנו זקוקים לאמץ את הראש והמוח במשך כמה שעות, ורק אחרי שמתעמקים בעיון בסוגיא והכל ברור ונהיר אז כותבים תשובה, גם אח"כ צריכים לנוח ולנפוש מרוב עמל ויגיעה, אך אצל הרה"ק מצאנז אינו כן, כי הוא מיסב בסעודה כל יום [כידוע שערך כל יום מעין 'טיש'] ושותה פארטא [-משקה חריף], ומקבל קהל לעצה ולברכה במשך שעות ארוכות, ומתפלל תפילת ערבית בהתלהבות עצומה ויתירה, ואחרי כל העבודה הזאת עדיין ראשו פנוי להתעמק בסוגיא, ולכתוב תשובה במהירות כזו, זהו חידוש עצום שאינני מסוגל לעשות כמותו...

(מפי ספרים וסופרים - הגדש"פ עמ' ט')

הסימן להבחין בין שרו של עשו למלאך גבריאל

פעם באה אשה עגונה בצערה הרב לפני הגאון רבי יוסף שאול נאטאנזאהן זצ"ל אב"ד לבוב-לעמבערג שיתיר אותה מחבלי עגיונותה, התעמק

הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע בעל דברי חיים נולד בשנת תקנ"ז לאביו רבי אריה לייבוש מטארניגראד זצ"ל. היה חתנו של הגאון הקדוש הברוך טעם מלייפניק.

היה תלמידו המובהק של רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע וכן הסתופף בצל צדיקי דורו האור לשמים מאפטא, האוהב ישראל מאפטא, והעטרת צבי מזידיטשוב זי"ע.

הוסמך לרדן ולהורות ע"י חותנו הגה"ק הברוך טעם והגאון הים התלמוד.

גאוני הדור שלפניו כהגה"ק החת"ם סופר החוות דעת והגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל התפעלו מגאונותו.

הד"ח כיהן ברבנות ברידיניק בזאלין ובצאנז. היה רבן ומאורן על המוני ישראל ובראשם צדיקים וגאונים. העיד על עצמו שמלאכים ושרפים אינם יכולים להיכנס במחיצת שורש נשמתו. הרה"ק הצמח צדיק מויזניצא זי"ע העיד שחותנו הרה"ק מרוזין זי"ע אמר על הרה"ק מצאנז שהוא מבי"ד הגדול שבדור, ודבריו מכריעים לפסק הלכה בבי"ד של מעלה. הפוסק שבדור הגדירו הרה"ק החידושי הרי"ם מגור זצ"ל, גדול כהרשב"א בימיו - העיד עליו הרה"ק רבי שלמה מרדאמסק זצ"ל.

נתבקש לשיבה של מעלה בכ"ה ניסן תרל"ז ומנו"כ בצאנז.

להגות בפרשת השבוע עם האוצר הפלום

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הגה"צ רבי אריה צבי פרומר זצ"ל הי"ד

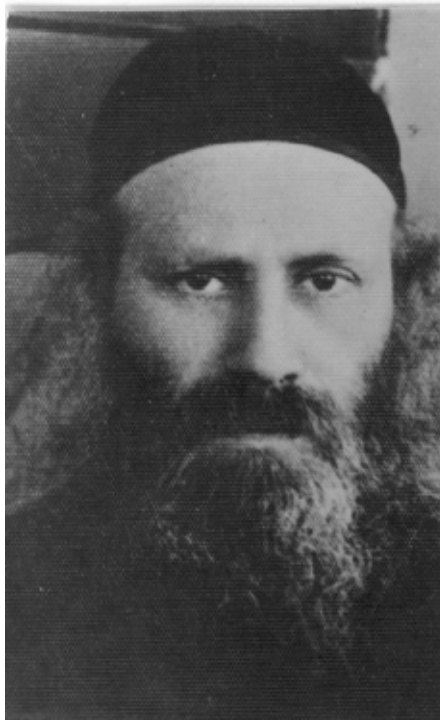
אבד"ק קוז'יגלוב בעל "ארץ צבי"
כ"ז ניסן תש"ג

יום הכפורים הוא השבת של הימים טובים

בספר בית שמואל לרבי אריה לייב מאמשטרדם (סימן סב) הקשה מדוע בחופה מברכין בורא פרי הגפן בראש השבע ברכות, ובשבעת ימי המשתה מברכין בורא פרי הגפן בסוף. וכתב בארץ צבי להגה"ק מקוז'יגלוב לתרץ דהטעם שברכת בורא פרי הגפן קודמת לברכות הוא משום תדיר ושאינו תדיר, התדיר קודם, כמו שברכת בורא פרי הגפן קודמת לקידוש. אמנם מבואר במסכת סוכה (נו.) שמקודם מברכים על הסוכה ואחר כך ברכת שהחיינו, וזאת משום שחובת היום קודמת לתדיר, ולפי זה בשבעת ימי המשתה שהוא יום טוב של החתן והכלה, השבע ברכות הוא כמו חובת היום וממילא הוא קודם לתדיר. אלא שכל זה הוא בשבעת ימי המשתה, מה שאינו כן כשעומדים תחת החופה שעדיין אין זה נחשב יום טוב שלהם, ממילא מברכים תחילה בורא פרי הגפן כי התדיר קודם.

ועל זה הוסיף וכתב: ענין שבעת ימי המשתה ויום החופה שהוא יום סליחה נראה דכיון שהוא יום-טוב של החתן תקנוהו נגד הימים טובים, והמהרש"א ביומא כתב דיום הכפורים הוא השבת של הימים טובים, כמו שיש שבת לשה ימי המעשה כן יש ששת ימים טובים, ראשון ואחרון של פסח, ראש השנה יום אחד מהתורה, ושבעת יום אחד, ראשון ואחרון של חג הרי ששה ימים, ויום הכפורים הוא שבת של הששה ימים טובים. ולעומת אלו תיקנו ששה ימים לחתן, ויום החופה נגד יום הכפורים, שהוא השבת של הימים טובים. עכ"ד.

(ספיר ויהלום פר' בלק פ"ב - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כאשר הובילו את הגאון זצ"ל הי"ד ביחד עם יהודים נוספים אל תאי הגאזים, בתואנה כאילו מובילים אותם אל בית מרחץ, היה הגאון מקוז'יגלוב מוחא כף אל כף וקורא בעוז: 'הבה יהודים נקדש שם שמים בשמחה, כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, מהולל השי"ת שהחיינו וקיימנו והגיענו לזכיה הגדולה הזאת!...

רבי אריה צבי נולד בשנת תרמ"ד בעיירה הקטנה טשעלד'ז הסמוכה לבנדין שבפולין.

בהיותו בר מצוה עשה את אחד הצעדים המכריעים בחייו - עבר ללמוד בישיבתו של האדמו"ר רבי אברהם בורנשטיין זצוק"ל, בעל האבני נזר ואגלי טל, בה הנהיג ישיבה בנוסח חדש, עמקות וחרירות, כנוסח חותנו הרה"ק מקאצק זי"ע. חריפים, בקיאים, ועוקרי הרים היו בין תלמידיו של האבני נזר זי"ע.

חמש שנים למד רבי אריה צבי בישיבתו של האבני נזר, היו אלה שנים מכריעות בחייו, כאן קנה הרבה חכמה ודעת, בחריפות ובעמקות. כאן למד לדעת את דרכי הלימוד, שיטת הלימוד המיוחדת לישיבת סוכטשוב. כאשר נסתלק האבני נזר ועלה בנו בעל השם משמואל זצוק"ל להיות נושא נזר השני לבית סוכטשוב, פנה להגאון רבי אריה צבי זצ"ל וביקשו לבוא לסאכטשוב כדי לעמוד בראש הישיבה שיסד אביו. רא"צ נענה לקריאת רבו והוא אז כבן עשרים ושבע שנים.

כאן נתכבד בכתר תורה ראש ישיבת סוכטשוב. רא"צ הלך בשיטת רבו בלימוד, ובין תלמידיו היו גדולים בתורה, בקיאים וחרופים, מעמיקים ובעלי שכל ישר.

רבי אריה צבי זצ"ל עמד בראש ישיבת סוכטשוב עד לחורבן העיר בימי מלחמת העולם הראשונה. בתום מלחמת העולם לא יכלו עוד להקים את הישיבה בסוכטשוב ההרוסה, עמד רא"צ לפני פרשת דרכים. אותם ימים נפטר הרב יצחק גוטנשטיין זצ"ל, דודו של ר' אריה צבי שהיה רב בעיירה הדלה קוז'יגלוב, פרנסי העיר הכתירו את ר' אריה צבי לרבם.

בקוז'יגלוב הקים ישיבה ובה כחמישים תלמידים, קול התורה החל בוקע בעיירה קטנה זו, הגאון מקוז'יגלוב נודע בין גדולי התורה כאיש אשכולות שיד לו בכל שטחי התורה, גאון, צדיק וחסיד באורח חייו, בקי בש"ס ובפוסקים, והוגה בזוהר ובקבלה.

ימי שבתו בקוז'יגלוב לא ארכו, הוא נאלץ לעזוב את העיירה. אך מאז דבק בו הכינוי 'הרב מקוז'יגלוב'.

אותם ימים החלו מגיעות אליו בקשות מאת רבה של לובלין וראש ישיבת חכמי לובלין הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל כי יבוא ללמד בהישיבה הגדולה.

הגאון מקוז'יגלוב דחה את הבקשה, אך בשנת תרצ"ד נסתלק לפתע רבי מאיר שפירא זצ"ל מן העולם, ונתנו הכל עיניהם בהגאון מקוז'יגלוב.

רוח חדשה הביא עמו הגאון מקוז'יגלוב לישיבת חכמה לובלין: למדנות, עמקות, צדקות, תורה וחסידות.

בערב פסח שנת תש"ג פרץ המרד בגיטו ווארשא, כעבור שנים עשר יום, לאחר דיכוי המרד היגלו הנאצים ימ"ש את שרידי היהודים שנשארו בחיים אל מחנה האבדון 'מיידאנק' ובתוכם נמצא גם הגאון מקוז'יגלוב, והתכונן לעקידה.

הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע כ"ט ניסן תרי"ח

שמע את סיפורם של שני החסידים ובקשתם להכנס אל הקודש פנימה ולשאול את הסבר הדבר, וניאות לכך, שכן הבין כי בוודאי עומק רב צפן בדברי הרבי אשר דבר אחד מדבריו לא ישוב ריקם. הוא נכנס אל הרבי ושטח בפניו את הפליאה הגדולה: שני חסידים הגיעו זה עתה אל הרבי, והנה זה אשר לא היה זמן רב בקוברין שמע מפי הרבי כי הוא היה כאן לאחרונה, ואילו רעהו שהיה ממש לאחרונה שמע מהרבי שהוא לא היה זמן רב.

אם לא די היה לחסיד הזקן בעצם הפליאה שהעלה בפני הרבי הרי שתדהמתו גברה עשרת מונים כשהרבי נענה ואמר לו: האמת צריכה להאמר שכל איני זוכר מתי חסידים אלו היו אצלי בפעם הקודמת! לא ידעתי מתי חסיד פלוני היה אצלי ואיני יודע אימתי חסיד אלמוני היה אצלי. וכי דומה עליך, התפלא הרבי, שאני מנהל 'פנקס רשימות' מסודר מתי כל חסיד בא הנה, כדי לעוררו ולזרוז לבוא לכאן לזמנים מרובים יותר.

שמה תאמר, המשיך הרה"ק מקוברין ואמר לחסיד הזקן, אם אינני יודע מתי חסידים היו בצל קורתי - מה הוא זה שאני אומר לזה בכה ולזה בכה? אלא, דע לך, שהכרת פניו של כל אדם ואדם מעידה בו ועל צורתו יכול אני לראות אימתי הוא היה אצלי. ואם לדברך נפלה טעות באבחנתי, שטעיתי וערבבתי בין היוצרות, אדרבה, קום קרא אותם שיכנסו הנה ונסה להבין כיצד אכן סבור הייתי עליהם כך או כך.

החסידים הנרגשים ששמעו כי רבם קורא להם מיהרו ונכנסו שניהם אל הקודש, כשהרה"ק מקוברין תיכף מבקש מהם שיפרשו ויבררו את מעשיהם החל מאותה שעה בה נסעו מקוברין ועד אותה שעה שחזרו ובאו לקוברין. פתחו החסידים וסיפרו את מעשיהם והתנהגותם ולשמע און לא היה נראה שיש איזה חילוק ביניהם. שניהם כאחד היו יושבים על התורה ועל העבודה, ומרבים במצוות ובמעשים טובים כדי ה' הטובה עליהם, ובכל מעשיהם מכוונים את ליבם לאביהם שבשמים כדרך שהתחנכו בצילא דמהימנותא בקוברין.

רק לאחר זמן היה ניתן להבחין בהבדל דק בין אורחותיהם של שני החסידים: חסיד אחד סיפר כמסיח לפי תומו שהוא הנהיג לעצמו מנהג של קבע, שבכל פעם שהוא חוזר מנסיעה לרבי הרי הוא משתדל להיות דולה ומשקה מתורת רבי לאחרים. תיכף עם שובו לעיר הרי הוא מוזמן את חבריו להתוועדות חסידית מרוממת, לשבת אחים רוחני, וכשהחבריא כולה יושבת בצוותא עם כוסית י"ש ומיני תרגימא נפתחים הלבבות לקבל ולהפנים את דברי התורה ועובדות טובות של הצדיק.

בני החבריא שלא זכו להיות יחד עמו אצל הצדיק היו משתוקקים ונכספים לשמוע את הדיבורים החדשים שהגיד הרבי וכמילתא אלבישייהו יקרא. ברור איפוא שבואו של אותו החסיד חזרה מהרבי היה כיום חג עבורם. נאספים היו אל ביתו בחדרת קודש והחסיד היה פותח

שבועדו מהרהר בדברים יוצא החסיד הבא מחדרו של הרבי ומשתפך בכל אשר היה לו זה עתה ממש אצל הרבי. גם אותו קידם הרבי בשמחה ובטוב לבב, כשתוך כדי דיבורו אומר לו הרבי: ברוכים הבאים בשם השם! הרי זמן רב שלא נראית כאן בקוברין, ראות פניך כבר לא פללתי, והנה הראה אותך אלהים בבריאות השלמה. וכשהחסיד מספר זאת לרעהו, הוא מתפלא ואומר: האמת שלא אדע לפרש את כוונת הרבי שלא ראני זה זמן רב, בעוד שלפני פחות מחודש הייתי כאן, ואף נכנסתי אל הקודש פנימה כמה וכמה פעמים, מלבד ברכת השלום בבואי ובצאתי, ומהיכי ייתי אומר לי הרבי שלא ראני עידן ועידנים.

קפץ החסיד השומע ממקומו ואמר בפליאה: וכי כך אמר לך הרבי? הלא תדע שאני לא הייתי אצל הרבי כשישה חדשים, והנה הרבי אומר לי שרק לפני זמן קצר הייתי כאן. האם עולם הפוך ראינו, שהדברים שהיו אמורים להיאמר אלי נאמרו אליך והדברים שהיו אמורים להיאמר אליך נאמרו אלי? חלילה לנו מלהרהר אחר דברי רבינו הקדוש שכל דבריו הם כמשה מפי הגבורה אמנם תורה היא וללמדה אנו צריכים.

ככל שניסו שני החסידים למצוא הסבר לדברי רבם לא עלתה בידם. כל דיבור בפני עצמו היה מוקשה מאוד בהיותו היפך המציאות, והצירוף של שני הדיבורים יחד, הדיבורים שנאמרו בזה אחר זה הגבירו והגדילו את התימה עד שלא עלתה בידם כל הסבר לתרץ ולהסביר את הכוונה. נמנו וגמרו איפוא שני החסידים כי מוכרחים הם לשמוע מפי הרבי עצמו את הסבר הדברים, אולם מפני שאין זה מדרך הכבוד לבוא ולשאול זאת בעצמם, החליטו שניהם לבקש מאחד מזקני החסידים שהוא זה שייכנס לרבי וישאלנו פשר דבר.

אותו חסיד, מחסידי קמאי היושבים בקוברין,

הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע נולד בט"ז בכסלו שנת תקמ"ד, לאביו ר' ישראל ז"ל.

מילדותו בלט בכשרונותיו הנפלאים והוא הלך וגדל בתורה ועבודה, תחלת התקרבותו לחסידות היתה על ידי הרה"ק רבי משה משערשוב - תלמיד הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדורא. אח"כ התדבק בהרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש. אח"כ נסע לקבל את פני הרה"ק רבי ישראל מרוזין והרה"ק רבי משה צבי מסאווראן, אשר כיבדוהו מאוד.

הוא הנהיג את עדתו הק' בקאברין ואלפים הסתופפו בצילו. גדולי הדור הפליאו את קדושתו. ביום כ"ט בניסן תרי"ח עלה משה למרום. בעיר קאברין מילא את מקומו נכדו ברב"ק רבי נח נפתלי זצ"ל. אך רוב החסידים קבלו עליהם למנהיג את תלמידו הרה"ק רבי אברהם מסלונים זצ"ל בעל "יסוד העבודה".

מדוע קיבל כל חסיד תשובה שונה

שני החסידים נכנסו ובאו זה אחר זה אל חדרו של רבם הגדול, הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע כדי לקבל את ברכת 'שלום עליכם' לכבוד ה'נסיעה' אשר הגיעו זה עתה לרבם, אלא שרבם לא השווה מידותיו אליהם וכל אחד מהם קיבל תשובה שונה לחלוטין ממה שהיה נראה וראוי שיקבל.

אמנם כן הוא הדבר לכשעצמו, כך נאה וכך יאה שכל אחד מהחסידים יקבל תשובה כראוי וכמתאים לו, ולא ראי זה כראי זה, אלא שכאן התברר למרבה הפלא שכל אחד מהם קיבל תשובה הפוכה לכאורה ממה שהייתה ראויה לו. יתירה מזאת, גם אילו הייתה תשובה שכזאת ניתנת לכל אחד בפני עצמו היה בכך פלא גדול, על אחת כמה וכמה ששניהם נכנסו בסמוך, בזה אחר זה, וכביכול היה נראה לעיני המתבונן מבחוץ שהתהפכו היוצרות וכל אחד מהם קיבל את תשובתו של חברו.

שני החסידים שהגיעו יחד לקוברין לא היה זה מנהגם הקבוע לבוא בצוותא, אדרבה, הבדל גדול היה ביניהם, ובעוד שאחד מהם כבר לא הגיע יותר ממחצית השנה אל הרבי, מסיבות שונות ומשונות שעיקבנהו מלהגיע בתקופה זו כרצונו, אצל רעהו עדיין לא הושלם חודש ימים מאז הפעם הקודמת שבה הוא הגיע אל הרבי לנסיעה.

ראשון נכנס אותו חסיד שזה כמחצית השנה לא הסתופף בצל רבו. החסיד הושיט את ידו לרבו בדחילו ורחימו, והנה הרבי פותח ואומר לו בסבר פנים יפות: ברוך ה' שאנו זוכים ומתראים שוב לאחר זמן קצר. הרי רק לפני זמן מועט ממש היית כאן בקוברין, והנה הגעת שוב. יהי בואך שלום ולברכה!

סבר החסיד כי כפי הנראה אצל רבו זמן כזה של מחצית השנה הוא זמן קצר, ובשל כך הרבי מתייחס אליו כפי שהוא רק עכשיו היה כאן, אלא

ביותר והיא מתפוגגת ונאבדת אחרי זמן קצר. כך שייתכן שהוא אכן היה כאן רק לאחרונה אבל מכיון שהוא לא השקיע בקיום ההתעוררות היא נמוגה מעימו וכלא הייתה, וזו הסיבה שאמרת לאותו חסיד שזמן רב לא היה כאן כי צורתו העידה עליו שזמן רב חלף עליו מאותה התעוררות קדושה שהיה לו עמנו.

שמעו החסידים את דברי הרה"ק מקוברין והבינו היטב: אין די בכך שנמצאים אצל הצדיק ומקבלים ממנו השפעות רוחניות. אלא על האדם לעשות לעצמו 'כלי מחזיק ברכה' בכדי שאותם השפעות טובות ימשיכו להתקיים ולהיות בו גם לאחר זמן.

(ספיר ויהלום פר' וילך פ"ב - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

שמע זאת הרה"ק מקוברין ואמר במתק לשונו: אכן נודע הדבר! קיימא לן מרבתינו הקדמונים על הפסוק (שה"ש ב ז) 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', שבכל פעם שיש לו לאדם התעוררות אהבה יש לו לעשות מזה חפץ. שיהיה דבר של קיימא. אותו חסיד שמשתף את בני החבריה בכל רגשות הקודש שהיו לו בנסיעתו, הרי שבכך הוא עושה מזה חפץ וקיום ככלי מחזיק ברכה ונשארים ההשפעות הטובות שאצלו לאורך ימים. כיון שכך, גם אם עברו זמן זמנים טובא מאז שבא הנה, הרי שנראה הדבר כאילו היה כאן מתמול שלשום, וזו הסיבה שאמרת לאותו חסיד שזה לא מכבר היה כאן, כי אמנם גופו לא היה כאן אבל ההשפעות הרוחניות היו מצויות אצל נפשו ורוחו.

לעומת זאת, מי שאינו עושה חפץ וקיום מהנסיעה, הרי שהתועלת שלו היא קצרת מועד

ומתאר בהתרגשות רבה את כל הנעשה והנשמע אצל הרבי, את סדר התפילות המרוממות ואת עריכת השולחנות בימים הנשגבים, וכמובן חזר את ה'דברי אלוקים חיים' שהשמיע הרב במקהלות עם. בין פרק לפרק היו בני החבריה עושים אתנחתא ומשוררים בהתעוררות עצומה את שירי הקודש המרגשים שהיו רגילים לשורר בקוברין, והכל מדמים בנפשם כאילו בעל השמועה עצמו עומד כנגדם ומשפיע עליהם שפע קודש.

כיון שסיים חסיד זה את תיאורו המלבב על האופן שבו הוא חוזר מהנסיעה אצל הרבי, פנה הרבי ושאל את החסיד השני: האם אף אתה נוהג כמוהו? האם גם אתה משתף את חבריך החסידים בכל הקניינים הרוחניים שרכשת בהיותך כאן? החסיד כמתפלא הזיז את ראשו אנה ואנה כאומר שמעולם לא עלתה על דעתו רעיון שכזה. הוא חי את חייו לעצמו, ואין איש הבא בתוך חדרו נפשו.

הגה"ק רבי יעקב עמדין זי"ע

היעב"ץ

א' דר"ח אייר תקל"ו

בשני דרב יהודה כולו תנויי בניזקין, לטעמיה אזיל דהכי אמר בהמניח (ב"ק דף ל) האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דחסידותא. ואיהו הוי חסיד טובא כדאמר ליה שמואל רביה, לית דין בר נש (נדה דף יג ע"א) וחידוש, שכן מצינו בתנאים, סתם חסיד, הוא, או רבי יהודה בן בתירא, או רבי יהודה בר אילעי, (תמורה דף טו ע"ב) וכנראה ששם יהודא גורם לכמה חסידים עכ"ל, (הובא בהגהות וחידושים של ש"ס נהרדעא בשם היעב"ץ בברכות דף כ ע"א) ולכן יש לשם זה השפעה על הילד.

יש להוסיף שגם ספר חסידים חיברו רבי יהודה החסיד, הרי דשם יהודה גורם לחסידות. אך יש לציין שבצוואת רבי יהודה החסיד (אות כח) הזהיר לבניו לא יקרא אדם איש מזרעו את בנו יהודה ולא שמואל. ובהגהות מקור חסד (סק"ט) הסביר שמצינו כי השם גורם לטוב או להיפוך. אמנם יפלא אשר גזר רבינו על שמות יהודה ושמואל שמות המצויים בישראל בימות דור ודור ובש"ת שם אריה (יור"ד סימן כז) כתב שלא רצה רבינו כי יקראו בשם אחריו ואחרי אביו הגדול. והביא כי כאשר דברו בועד ארבע ארצות מצוואת רבינו זו עמד הגאון מהרש"א ז"ל על רגליו ואמר: אני מבני בניו של ר' יהודה החסיד. וזה שמי שמואל ושם אבי יהודה, עכ"ל.

(חשוקי חמד מסכת ברכות דף כ עמוד א)

ישתוממו רואיו...

הגאון יעב"ץ נלב"ע א' דר"ח אייר תקל"ו.

המעלה המיוחדת בשם יהודה

יש יתרון ומעלה מיוחדת בשם "יהודה" כך כתב רבנו היעב"ץ במסכת ברכות דף כ ע"א, וז"ל:

הגה"ק היעב"ץ זצ"ל נולד בט"ו סיון תנ"ח לאביו הגה"ק רבי צבי אשכנזי - ה"חכם צבי" זי"ע.

כבן י"ז נסע לבראדי לבקש תורה מפי הג"ר מרדכי הכהן כ"ץ בן ה"סמיכת חכמים" זי"ע. בשבתו שם בחר בו רבי מרדכי לחתן, ושם שקד על דלתי תורה עד כי גדל מאוד.

כיהן ברבנות העיר עמדין, משם עבר לאלטונא, שם בנה לו בית וגם בית-דפוס. כן ניהל שם משא ומתן באבנים טובות, וגדולי הסוחרים השתדלו להמציא לו ברכה. רבי יעקב ישב שם בשלום ובשלחה בעושר וכבוד, והוציא מעיינותיו חוצה, הלא המה ספריו "שאלת יעב"ץ", סידור "בית יעקב" ועוד עשרות ספרים וקונטרסים בכל חלקי התורה.

סיפר הרה"ק מצאנז זי"ע, שרבנו הבעש"ט זי"ע אמר להגה"ק רבי אפרים אחי היעב"ץ: "אחיך היעב"ץ, כל היום הוא דבוק בעולמות העליונים... היעב"ץ כתב בעצמו בספרו מגילת ספר את קורות חייו וחיי אביו זצ"ל.

אולם פוק חזי מאי עמא דבר - הגה"ק ה"חתיס סופר" שבשעה שאחד המדפיסים ביקש להדפיס סידור תפילה וביקש את הסכמתו, התנה זאת רק אם יכניס לסידור דברים נחוצים מסידור בית יעקב. ובש"ת חתיס (ח"ו סי' נט) כתב על היעב"ץ בזה"ל: "דבר גדול דיבר הנביא ז"ל בענין הזה הלא

כיסוי הדם

ההרה"ק החלקת יהושע מביאלא זיע"א, מטעמים הכמוסים עמו, היה מקפיד מאד על קיום מצוות כיסוי הדם מדי יום ביומו. מנהגו בקודש היה שבכל יום ויום, עוד קודם תפילת שחרית, היה השוחט הירושלמי הידוע רבי מרדכי קויפמן בא אליו לביתו עם סכין השחיטה בידו. החלקת יהושע היה מקבל את הסכין לידו, מעיין בו היטב, ומחזירו לשוחט כדי שישחוט. לאחר שהשוחט היה שוחט את התרנגול היה דרכו של החלקת יהושע להקדים ולומר סדר 'לשם יחוד' עם 'ויהי נועם', והיה מברך בשם ומלכות ומכסה את הדם בעפר.

החידוש הגדול לא היה עצם מציאת התרנגול בתוך המקרר אלא העובדה שהוא שרד שעות כה ארוכות בקור החזק שהיה בתוך המקרר. בדרך הטבע היה על התרנגול לקפוא מקור בתוך המקרר, שם שהה שעות ארוכות, אולם התרנגול נותר בחיים ולא קרה לו כלום.

לא חלפו כמה דקות והנה נראה הגבאי של החלקת יהושע בפתח חנותו של ר' יוסף, מודאג ביותר. היות ור' יוסף לא הביא את התרנגול כדרכו אל בית הרבי, הבין הגבאי כי כפי הנראה אין לו לר' יוסף תרנגולים כלל ועיקר, אך ליתר בטחון הוא החליט לבוא בעצמו אל החנות, שמא יחד יצליחו לטכס עצה כיצד יוכלו להשיג תרנגול עבור הרבי. אלא שר' יוסף מקדם את פניו בחיוך רחב. הוא שומע בסבלנות את דברי הגבאי ואת שאלתו היכן ניתן להשיג עוף חי עבור הרבי לאור המחסור החמור השורר בשוק, אלא שבמקום להשיבו הוא מסמך לו להמתין רגע, הוא פונה לכלוב שבחדר הסמוך וחוזר משם עם תרנגול לתפארת.

הושיט ר' יוסף לגבאי את התרנגולת ואמר לו בשפת האידיש: "דער רבי האט געפראוועט א בעלשם'סקע מעשה" [-הרבי חולל כאן מופת עצום כסיפורי רבינו הבעל שם טוב]. לפליאתו של הגבאי, מהיכן השיג את התרנגולת ומה בדיוק היה מעשה המופת, פתח ר' יוסף וסיפר לגבאי אודות התרנגולת שנעלמה אמש מתחת ידיו ולא הועילו כל החיפושים אחריה, וככל שהוא ובנו תרו אחריה היא לא נמצאה, עד שהיום בבוקר התגלה כי התרנגול החביא את עצמו במקרר לבל ישחטוהו כיתר אחיו התרנגולים, כדי שהרבי יוכל לקיים בו את מצוותו היומית של כיסוי הדם, ולמרבה הפלא, למורת הקור העז ששרר במקרר, העוף נותר בחיים, מוכן ומזומן עבור הרבי.

לא הייתה זו הפעם היחידה שמעשה שכזה אירע לרבי החלקת יהושע. חנות עופות הייתה בבעלות משפחת גפנר הנודעה לתהילה בירושלים. אשתו של הרה"ח רבי מנחם מנדל גפנר זצ"ל, הצדקנית מרת אסתר מירל, הייתה מנהלת את החנות ביד רמה, וסיפורי נפלאות על מעשי הצדקה והחסד שעשתה היו נפוצים בירושלים. בין פעולותיה הנשגבות נזקף לזכותה שהייתה מביאה מדי יום ביומו את התרנגול לביתו של הרבי, שם היו שוחטים אותו ומכסים את דמו, ולאחר מכן היו מחזירים את העוף השחוט בכדי שתמכור אותו בחנותה.

ויהי היום ומחסור חמור היה בתרנגולים בירושלים, ומשפחות רבות נשארו ללא בשר עוף לכבוד שבת. באותו ערב שבת הגיעו רבים מהלקוחות הקבועים לקנות את הבשר לכבוד שבת, ואילו מרת גפנר נאלצה להשיב את פניהם ריקם.

נוהגת הייתה מרת גפנר להשאיר בכל יום שישי תרנגול אחד כדי שהוא יהיה מוכן ומזומן עבור החלקת יהושע לקיים בו את המצוה ביום ראשון הבא. אמנם כאשר גברו עליה בקשת הלקוחות למכור להם עוף לכבוד שבת, החליטה כי היא תתן לשחיטה את אותו תרנגול ותמכור את בשרו לבני ירושלים שביקשו לכבד את השבת. סבורה הייתה שביום ראשון יעלה בידה למצוא תרנגול אחר עבור הרבי.

במנהג טוב זה החזיק החלקת יהושע בשנות מגוריו בעיר ירושלים, במשך כעשרים שנה. והיה מקפיד לקיים זאת מדי יום ביומו גם באותם הימים בהם היה נוסע אל מחוץ לעיר, אם לערי הגליל ואם לערים במרכז הארץ. והגם שבהרבה פעמים ובהרבה מקומות היה קשה מאוד למצוא שוחט מומחה או להשיג תרנגולים חיים, עם זאת לא ויתר החלקת יהושע על מצוה גדולה זו ומן השמים סייעוהו להשלים מחשבתו הטובה והיה לו סיעתא דשמיא להשיג תמיד הן תרנגול חי והן שוחט מומחה.

כבר משעות הערב של כל יום היה החלקת יהושע דורש ושואל אצל באי ביתו האם כבר קנו את התרנגול עבור קיום המצוה ביום המחרת, וכשהתרנגול היה מגיע לביתו היה דואג בעצמו להאכילו ולהשקותו, ורחמיו על כל מעשיו. אכן היו זמנים קשים בהם כמעט ולא היה שייך להשיג תרנגולים, ועדיין היה הרבי מבקש לצוד יונים מעופפים מן ההפקר ובהם היה מקיים את המצוה כהרגלו.

אחד מסוחרי העופות הירושלמים הוותיקים, ר' יוסף דויננסקי, דואג היה לספק לרבי תרנגול חי בכל סוף שבוע, ואת מנהגו זה היה מחזיק במשך שנים רבות. והנה אירע שמחסור גדול בעופות שרר בירושלים. היו אלה ימים של קור וכפור, שלג רב ירד בירושלים, וכמעט שלא התקיימה תנועה ברחובות העיר. מכוניות לא יכלו לנסוע ולהביא סחורה, כך שהחנות היו סגורות או ריקות מסחורה והמחסור היה גדול אפילו במצרכי מזון חיוניים ביותר, ובוודאי שתרנגולים חיים לא היו בנמצא.

לר' יוסף דויננסקי, סוחר העופות, נותרו שבעה תרנגולים בלבד באותו סוף שבוע, ומפני שחושש היה פן יקפאו בעלי הכנף מהקור העז שהתחזק בשעות הלילה, החליט ר' יוסף להעביר את כולם, כבר ביום חמישי, לשחיטה מיידית בבית המטבחיים הסמוך לחנותו. אלא שבאותם רגעים פרח מזכרונו הצורך להשאיר תרנגול אחד עבור הרבי כפי שהיה מנהגו תמיד.

תוך כדי עבודת ההעברה והוצאת התרנגולים מכלובם בדרכם אל השוחט בבית המטבחיים, לפתע נשמט תרנגול אחד ונעלם. מכיון שרבי יוסף ידע שהיו תחת ידו שבעה תרנגולים ולא ששה, פתח ר' יוסף במסע חיפושים מקיף אחר התרנגול האבוד, אך העלה חרס בידו. מכיון שכל עוף היה יקר המציאות, בפרט בימים אלה, ביקש ר' יוסף את בנו שגם הוא יצטרף למסע החיפושים, אלא שכלל שטרחו ויגעו למצוא את התרנגול, לא עלתה בידם. כל החיפושים היו לשווא והתרנגול נעלם כאילו בלעה אותו האדמה.

הגיע בוקרו של יום שישי. רבי יוסף פותח את חנותו והוא ניגש לפתוח את המקרר, והנה התרנגול קופץ מתוך המקרר כשהוא בריא ושלם. מתברר שרבי יוסף ובנו לא העלו על דעתם לחפש את התרנגול בתוך המקרר, שכן דלתו היתה סגורה ולא היה דרך בעולם

מבואר כאמור שיסוד קבורת האדם הוא מאותו שורש של כסוי הדם, ובשל כך שלא נהגו כבוד בזכריה, לכל הפחות לקבור את דמו כמו שעושים בכיסוי הדם לצבי ואיל, הוא זה שהביא את הקטרוג, ואילו אכן היו מכסים את הדם היה יכול לעורר רחמים על ישראל

בעינינו. הגדתי היום מעשה זה לפי שיש הרבה שוחטים בזמננו שאין מצות חביבות עליהם ומקילים במצות כסוי הדם, ישמעו זאת ותסמרו שער ראשם ויחדד השוחט בבואו לשחוט בחושבו זאת, כי לפעמים שוחט השור מכה איש ומה טוב לשוחט שיקדים תפלה שלא תצא תקלה מתחת ידו ושיזכה לתקן נפשות המגולגלים.

***

על הפסוקים (ויקרא יז יג-יד): 'וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְךָ אֲשֶׁר יָצוּד צֵיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֶאֱכַל וְשָׂפָד אֵת דָּמוֹ וְכִסְהוּ בְּעֶפְרָי. כִּי נִפְשׁ כָּל בְּיָשָׁר דָּמוֹ בְּנִפְשׁוֹ הוּא וְאָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם כָּל בְּיָשָׁר לֹא תֹאכְלוּ כִּי נִפְשׁ כָּל בְּיָשָׁר דָּמוֹ הוּא כָּל אֲכִלְיוֹ יָפְרָת, באר רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, כי בזה נתנה התורה טעם למצות כיסוי הדם: ובזה נתן טעם למה צריך לכסות דמו, כי לצד שדמו היא נפשו, מהמוסר לנהוג בו כבוד זה, כדרך שצוה ה' לקבור אדם מת משום כבודו, וטעם שלא אמר כדרך שאמר בבהמה נפשו בדמו. אולי שהבהמה יש לה נפש והיא נתונה בדם, אבל חיה ועוף אין להם נפש כבהמה אלא הדם הוא במקום הנפש, ובזה אינם באים על המזבח לכפר כבהמה זולת תורים ובני יונה, וגם המה אין בדמם הזאה על המזבח אלא מיצוי כשמולק.

וכיוצא בזה כתב רבינו הרדב"ז בספרו 'מצודת דוד' על טעמי

המצוות (מצוה רד): טעם מצוה זו לפי הפשט הוא מה שכתבנו באיסור אכילת הדם, כי הוא הדם הנפש ומצוה לקוברו ולהסתירו כמו שהנפש נסתרת בגוף, ולכן צריך עפר מלמטה ומלמעלה כעין קבורה, הרי הבשר נאכל והדם היא הנפש נקבר.

מבואר כאמור שייסוד קבורת האדם הוא מאותו שורש של כסוי הדם, ובשל כך שלא נהגו כבוד בזכריה, לכל הפחות לקבור את דמו כמו שעושים בכיסוי הדם לצבי ואיל, הוא זה שהביא את הקטרוג, ואילו אכן היו מכסים את הדם היה יכול לעורר רחמים על ישראל.

***

בצעירותו ישב הרה"ק רבי יצחק אייזיק

סאפרין מקאמרנא זיע"א בבית המדרש קודם

תפילת שחרית והגה בספר 'פרי עץ חיים', בשער חג המצות. באותם הימים היה מצוי בקאמרנא אדם נכבד בעיניו והיה מחשיב עצמו למקובל גדול, ולא מצא חן בעיניו שהרה"ק מקאמרנא לומד ספר זה, ובא לבית המדרש וסיפר לשומעיו: שמעתי היום את בנו של הרב שלומד בתוך ספר הקבלה 'פרי עץ חיים', ובעוד שהיה כתוב שם 'מוחין דקטנות' היה אומר 'מוחין דקטניות', ונעשה שחוק גדול כמוכן. בתוך כך בא אביו הרה"ק רבי אלכסנדר סענדר סאפרין, רב העיר, להתפלל. וניגש אליו אחד מבאי בית המדרש וסיפר לו את שאירע, כך וכך היה מעשה, וחרה לו מאד על הבזיון שעשה לבנו על לא עוול בכפו.

לאחר כמה ימים קנה הרה"ק רבי אלכסנדר סענדר עגל כדי לשחטו לכבוד החג. כשבא השוחט לביתו, ביקש את השמש שילך בשליחותו לאותו מקובל לאמר לו: היות שהרב רוצה עתה לשחוט עגל לכבוד החג, הרי הוא שליחו לכבדו בכיסוי הדם של העגל. והמקובל בא לפי תומו, וכאשר שחט השוחט לקח המקובל את העפר ורצה לעשות הברכה על כיסוי הדם. שאל אותו רבי אלכסנדר סענדר: וכי דם עגל צריך כיסוי? נבהל אותו מקובל מאוד, והרה"ק רבי אלכסנדר סענדר הוסיף ואמר לו: דע כי בני אין לו מוחין דקטניות, רק כבוד מעלתו... (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

נכנסה מרת גפנר למחסן בו השאירה את העוף עבור הרבי וביקשה לקחתו לשוחט, אלא שהתרנגול נעלם ממקומו והיא לא הצליחה למצוא בשום אופן. ככל שחיפשה ותרה אחריו בכל מקום אפשרי ובכל מחבוא, העוף נעלם ואיננו. מכיון שכך לא נותרה לה ברירה, היא השיבה ריקם את פני הלקוח וביקשה את סליחתו.

במוצאי שבת כאשר הגיע הגבאי של החלקת יהושע כמנהגו בכל שבוע לקחת את התרנגול סיפרה לו מכל אשר קרה. אך הגבאי לא ויתר והאיץ בה לחפש שוב ושוב אולי הפעם תמצאנו, מה שלא הצליחה ביום שיש. למרבה פליאתה, כאשר אך פתחה את הדלת היא מצאה מולה את התרנגול האבוד, עומד זקוף על ארגז מול פני הדלת. בסופו של דבר התברר שרק ביום שני בשבת הגיע משלוח חדש של תרנגולים, ואילו לא אותו תרנגול אבוד לא היה לרבי במה לקיים את מצוותו היומית.

***

בנו של החלקת יהושע, אדמו"ר מביאלא שליט"א, מספר בספרו 'מבשר טוב' (ירח האיתנים תשע"ט, פ"ט), על מנהגו של אביו החלקת יהושע: כ"ק אאמו"ר זצוקלה"ה זי"ע היה מהדר מאד אחר מצות כיסוי הדם מדי יום ביומו כידוע, מה שלא מצינו זאת אצל צדיקים אחרים, ודבר זה הוא פלא גדול.

והוא כתב על כך: ולדעתי יש להביא מקור למנהג קדשו על פי מה שמצינו במדרש (קה"ר ג כ) כלפי דמו של זכריה הנביא שהיה תוסס ומרתיח מחמת שלא כיסו אותו ולא נהגו כדם הצבי והאיל... שהקטרוג התעורר מחמת 'שלא נהגו בדמו לא כדם צבי ולא כדם איל' שהמצוה לכסות את הדם, ומשמע שאילו היו נוהגים בדמו כדם הצבי והאיל שמכסים את דמם לא היה הקטרוג גדול עליהם כל כך, ומצות כיסוי הדם היה מיקל העוון והקטרוג הנורא מכלל ישראל ולא היו נענשים עד כדי כך. וכן מוכח בדברי המהרש"א (ב"ק קיז.) שלמד כן מדברי המדרש, שבכוח מצות כיסוי הדם לעורר הרחמים. וזה לשונו: וכסוי הדם הוא ממידת רחמנות כמו שאמרו באיכה רבתי בדמו של זכריה שלא נהגו בדמו לא כדם צבי ואיל דכתיב ושפך את דמו וכסוהו.

כי ביסוד מצות כיסוי הדם מתכסים הדינים והקטרוגים שמתעוררים למעלה מחמת אותם התובעים דמם של שונאי ישראל רחמנא ליצלן, ובמצוה זו מתכסים הדינים שלא יוכלו להזיק לישראל קדושים. ואפשר שזה אחד מן הטעמים שהיה מקפיד כ"ק אאמו"ר זצלה"ה על קיום מצות כיסוי הדם בכל יום, כדי להמתיק את הדינים בטרם יעמוד בתפילתו. ובזה מצינו גם כן טעם לשבח מנהגם של ישראל קדושים לקיים מצוות כיסוי הדם בעריכת הכפרות בערב יום הכיפורים כדי להמתיק הדינים הקשים לפני יום הדין הקדוש הבא עלינו לטובה.

***

כתב הרה"ק ה'פלא יועץ' זיע"א (ערך שחיטה): ויזהר השוחט מאד במצות כסוי הדם וברכתה. וגם לזאת אגיד לדור, שראיתי שוחט אחד שחלה את עיניו בחולי ארוך עד שנפל למשכב ומת. ובא בחלום לנערה אחת מן העיר, שזה השוחט שחט פעם אחת עוף אחד ולא כיסה את דמו, ובאותו דם עוף היה מגולגל נפש איש ישראל והיה מוכן ליתקן על ידי מצות הכסוי, ולפי שלא כיסה הדם נשארתי הנשמה נודדת ולא מצאה מנוח, ובעבור חטא זה בא לו זה החולי

מלוך יקרוך ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד חי אבניצרא שליט"א

מִי־הָתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִזְרֵי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

המצוות נותנים חיים למקיימם

המצוות נותנות חיות כפי שהאדם נותן חיותו בהם

כפי מה שהוא עושה עיקר מתורה ומצוות כך מידה במידה התורה והמצוות נותנים לו חיים בעולם הזה, וכשהאדם מכניס כל חיותו בעשיית המצוות אזי המצוה עצמה מחיה אותו. וכך פירש השפת אמת (תרמ"ז ד"ה ומפי) 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', כי באמת תלוי בעשיית האדם ועל ידי זה יחיה, כמו שמפורש במשנה (אבות פ"ו מ"ז) שהתורה נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא. וכמו הרשעים שעיקר רצונם לחיות כדי להנות מעולם הזה ולכן כל חיותם על ידי אכילה ושתייה, כך הצדיקים עיקר רצונם לחיות כדי לקיים מצוות ה' ותורתו ולכן התורה והמצוות הם באמת החיים שלהם ומוסיפים להם חיים, ומדויק בזה מה שאומרים בתפילת ערבית 'כי הם חיינו', כי דווקא לנו שמחשיבים התורה ומצוות לעיקר נותנת התורה חיים.

כשידע שכל חיותו מכח המצוה יתמלא ליבו השתוקקות עצומה

מהי אפוא העצה למשוך חיות מכח המצוות, כך מגלה השפת אמת בדבריו הקדושים (תר"ס ד"ה את), כי המצוות נותנים קדושה לפניהם ולאחריהם, וצריך האדם להתדבק במצוה על דעת ללכת בה כל היום, וכשעושה המצוות יעשה על דעת זה שישאר בו חיות מן המצוה כל היום, כדכתיב (משלי ב א) 'ומצוותי תצפון איתך', וכמו כן קודם המצוה ישתוקק האדם כל היום לעשות מצוות ה', ובכח הכנתו אל המצוות כל היום הוא כבר מקבל חיות מיד, ולכן כתיב 'אשר יעשה' לשון עתיד, 'וחי בהם' גם קודם עשיית המצוה. ומה גם שעל ידי מעשה המצוה יתקדשו כל הפעולות הנעשות על ידי האבר ההוא שהשתמש בו לעשיית המצוה, כדוגמת היד המנחת תפילין מתקדשת בכל הפעולות שנעשה על ידי הידיים, וכן הוא בכל המצוות. וכשמכין ליבו ומשתוקק לקבל חיותו מהמצוה פועל שאכן יתקן כל המעשים והאברים, וזהו כוונת הכתוב את משפטי תעשו וגו' ללכת בהם'. להורות נתן כי תכלית המצוה שיתקיים בו ללכת בהם' להמשיך ממנה חיותו לכל היום.

תעשה, ואך לזה חיים יקרא. כפי שפירש האור החיים הקדוש (דברים ד ד) 'אתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום', על דרך אומרם ז"ל כי העושה מצוה שורה שם הוי"ה על האבר שבו עושה המצוה, והנה מצוות עשה נרמזו בשם הוי"ה, ומצוות לא תעשה נרמזו בשם אלהי"ם. וזהו כוונת הכתוב 'אתם הדבקים' על ידי קיום מצוות עשה ולא תעשה, בשני שמות אלו, שם הוי"ה ואלהי"ם, כאומרו 'בה' אלקיכם', ובכך 'חיים כולכם היום', כלומר שזולת זה לא ייקרא חיים, הגם שיתנועע ויאכל וכדומה, כי החיים האמיתיים נמשכים ממקור החיים, וזה החידוש שהודיעם משה רבינו במאמר זה שאכן הם חיים ממקור החיים על ידי קיום המצוות, מה שאין כן רשעים אף בחייהם קרויים מתים (ברכות יח:): כי מקורם מקור המיתה.

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקְתֵי וְאֶת מִשְׁפְּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱדָם וְחֵי בָהֶם אָנִי ה' (יח, ה). הדרך לבוא לתשוקה נפלאה זו שמניח האדם במצוה את חיותו ועושה בחיות והתלהבות, היא ע"י שמבין בנפשו כי כל חיותו וכוחותיו הם רק מכח מצוות התורה הנותנים חיות לאיבריו וכביאורו הנוסף של החידושי הרי"ם ע"ה שאמר, לדידי הפירוש עמוק עוד יותר, ואני מפרש וחי בהם שיחיה האדם בהם, שיתלה כל חיותו רק בתורה ומצוות השם, שיתאמת אצלו שבלעדיהן לא תהיה לו חיות כלל, שהרי לכן נברא האדם לשמש את קונו, וכך אומרים מפורש בתפילת ערבית 'כי הם חיינו'.

כי חיי האדם פירושה חיי דביקות, חיי נשמות הניזונים מרמ"ח מצוות עשה וש"ה מצוות לא

מִילְתָּא דְפַלְיָאָה

קבלת שכר על העמל

עיקר עבודת האדם לזכור שהשם יתברך שמו שכור שכרנו, והאדם לעמל יולד פועל, להאיר ולצחצח נשמתו ולזכרו בזיכרון אחר זיכוך על ידי קיום מצוות עשה ובשמירת מצוות לא תעשה, ובכך ישים אל ליבו מדי יום ביומו לשפר את קיום המצוות, ולהשביחם במחשבה ובדיבור ובמעשה, בהתלהבות ובחשק.

ואף אם לא עלה בידו לקיים המצוה בשלימות צריך כל איש ישראל לזכור שיקבל שכרו משלם גם על כל עמלו אם עשה כל שביכולתו, כנודע מביאורו של האור החיים הקדוש בכוונת התפילה שתיקן רבי נחוניא בן הקנה לומר ביציאתו מן בית המדרש, שעל כל עמל שיעמול האדם כשכוונתו בשביל התורה יקבל שכרו משלם.

אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר

וכך פירש התפילה שהלומד בבית המדרש וקובע עתים לתורה יתן שבח והודאה להשם יתברך ויאמר 'אני משכים והם משכימים, אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים, אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר', ויכוון שעל אף ששויים אנחנו בצער השכמת הבוקר, אמנם אני משכים בכדי לקבוע עתים לתורה ואילו הם משכימים להרבות הון ועושר בבייתם, ואשר על כן אף שגם אני עמל במלאכה ובעסקי עולם הזה כמותם, אף על פי כן אני מקבל שכר על עמלי מאחר שכוונתי בשביל התורה, מה שאין כן הם עמלים ואינם מקבלים שכר וכל עמלם לריק מאחר שאינם קובעים עתים לתורה, ממילא גם עמלם אינו כי אם להרויח ממון ולמלאות תאוותם.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

וחי בהם - לעולם הבא

בעת תחיית המתים יתגלה לעין כל הפושע במצוות ה' על פי חסרון איבריו

בהמשך לדברי הגר"א שהחבלה ימצא לנצח בנפשו באיבר שפשע בו נגד רצון השם יתברך, מוסיף החפץ חיים לבאר הפסוק על נכון, דהיינו שלבסוף יתפרסם הכל לעיני כולם, שכן כשיקום לעת התחיה ויהיה בעל מום באיזה איבר או שיתקלקל לו איזה גיד מגידיו, כל הרואהו יתבונן איזה מצוות עשה או לא תעשה עבר האיש ההוא בשאט נפש, וזהו 'סוף דבר הכל נשמע'. וכמה יתמרמר האדם אחר כך כשיתגלה לכולם גודל המרותו בהשם יתברך ובמצוותיו, וכמה קלון וכלימה יסבול על ידי זה לנצח, ועל כן אמר 'את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור', 'כי זה כל האדם', כלומר, כי משמירת המצוות בימי חייו יבנה כל האדם לעתיד.

מצוות שכל הרמ"ח איברים תלויים בהם

כל האמור עד כאן מדובר אף בחסרון איברים שאין הנשמה תלויה בהם כגון היד או הרגל, שאז אף אם ההפסד והבושה רבים מאד, אף על פי כן נקרא רק בשם בעל מום, וניתן עדיין לחיות בלעדיהם, אולם יש איברים שבלעדיהם אי אפשר לחיות כאן בעולם הזה, כגון שניתז הראש או שנקרע סגור ליבו ששם הוא מקור החיים. וכן הוא בענייני מצוות השם יתברך שיש עניינים שהם נגד הראש והלב כי הם מתקיימים במוח והלב, ומצוות הללו הם עיקר חיות הנפש הקדושה, כמו אמונה בה' ובתורתו, יראת השם ואהבת השם, וכן ענין שמירת שבת שהוא גם כן יסוד האמונה והיא שקולה ככל מצוות התורה, ואם יחסר לאדם עניינים ההם כבר נסתלק כל עיקר החיות מנפשו הקדושה וחס ושלום לא יהיה לו במה לקום בתחיית המתים. ונראה להוסיף שמכיון שישנם מצוות שנוהגות רק באנשים מסויימים כגון כהנים או לויים, וכן יש מצוות שאינם נוהגות אלא בזמן שבית המקדש קיים, על כן גילו לנו חז"ל בכמה מצוות שהמקיים אותם כאילו קיים כל התורה כולה, ובכך יישמרו כל הרמ"ח איברים ושס"ה גידים.

בביאור העניין הרחב החפץ חיים (שם) על פי מקרא מפורש (איוב י'א) 'עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תשכנני', הרי שקרא הכתוב לעור ובשר וגידים ועצמות רק בשם לבוש וסכך, כי עצם האדם הוא הנפש אשר בקרבו, ועל כל איבר ואיבר של הנפש מלובש מלמעלה איבר הגוף המכונה כנגד האיבר ההוא כמו הבגד על הגוף. וכנגד זה נתן לנו הקדוש ברוך הוא רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, והם מחולקים נגד האיברים והגידים, שיש מצוה שתלויה ביד ויש מצוה שתלויה ברגל ושאר איברים, וכדאיתא במדרש (ילקוט משלי רמז תתקלז) כאילו כל מצוה שבתורה אומרת לאיבר המכוון נגדה עשה בי מצוה שבשבילי תזכה לעתיד לבוא. וכשאדם מקיים בעולם הזה איזה מצוה באיזה איבר, שורה לעתיד לבוא אור ה' על אותו איבר ואותו אור הוא המחיה את האיבר ההוא. ומזה יתבונן כל אדם איך שצריך להיות זהיר בכל תרי"ג המצוות בכל כוחו בימי חייו, כי הם הם הממשיכין חיותו לנצח באיברי גידי נפשו. ועל פי זה מבאר החפץ חיים כוונת המפרשים כפשוטו בפסוק 'וחי בהם' לעולם הבא, כי לא כתיב בפסוק 'וחי עבורם' אלא 'וחי בהם', להורות לנו שאור המצוה גופא היא חיות האדם לעתיד לבוא.

תמצית כל ספר קהלת לשמור כל מצוות ה' כי הם כללות האדם

שלמה המלך ע"ה החכם מכל אדם חותם ספרו ואומר בסוף קהלת (יב יג) 'סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור, כי זה כל האדם'. וביאר האלשיך הקדוש (שם) ששלמה המלך מסכם את ספרו קהלת ואומר כי מסקנא דמילתא שאין כמו האיש הדבוק בעבודת השם, ועל כן 'את האלקים ירא' אלו מצוות לא תעשה, 'ואת מצוותיו שמור' בקום ועשה הם מצוות עשה, 'כי זה כל האדם', כלומר המצוות לא תעשה ועשה הם כל כללות האדם, כנגד רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, נמצא שכל האושר כלול בו כי בהם יתקדש כולו, וכמו שמבכרים 'אשר קדשנו במצוותיו'.

ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה' (יח, ה). בדברי התורה כהנים שהובאו ברש"י מבואר כי וחי בהם אין הכוונה לחיות בעולם הזה שהרי סופו למות, אלא הכוונה לחיים בעולם הבא, וכך תרגם אונקלוס 'ויחי בהון לחיי עלמא', ובתרגום יונתן בן עוזיאל הוסיף 'ויחי בהון בחיי עלמא וחולקיה עם צדיקא'. ומוכרחים לפרש כך כמו שכתב בספר העיקרים (מאמר ד פרק מ) ראייה נכונה לכל בעל שכל מודה על האמת, כי איך יאמר שבשמירת חוקי ומשפטי התורה יחיה האדם יותר מבשמירת חוקי שאר האומות, והרי זה נגלה לכל באי העולם כי שומרי התורה לא יחיו חיים גשמיים יותר ארוכים מזולתו, אך אין ספק שמדובר כאן על חיי הנפש ולא על חיי הגוף, ועל כן תרגמו אונקלוס 'בחי עלמא'.

שלימות האיברים בתחיית המתים תלוי בקיום המצוות בעודו בעולם הזה

מבכרים אנו על התורה 'וחי עולם נטע בתוכנו', שבתוכנו האומה הישראלית נטע הקב"ה נטיעה שנוכל לחיות בה לעולם, כי התורה לנפש היא כמו עץ החיים שבגן עדן, שהאוכל מפריו היה חי הנצח, והיוצא מזה שגם החיות הנצחית ושלמות איבריו של כל איש ישראל לעתיד לבוא בתחיית המתים תלוי בו ובמעשיו בקיום מצוות השם יתברך בעודו בחייו. וכתב על כך החפץ חיים ע"ה (הקדמה לספרו שמירת הלשון) דברים נוראים, בהקדם ביאור הידוע שכתב הגאון מוילנא ע"ה על הפסוק (משלי יג יג) 'בז לדבר יחבל לו', כי יש רמ"ח איברים באדם וכנגדן רמ"ח מצוות עשה (מכות כג:), וכן כל דבר יש לו כח חיוני מן המצוות, ולכן הבז לשום דבר מצוה הוא מחבל את עצמו כי הוא נעשה חסר מכח החיוני מאותו דבר, 'ירא מצוה הוא ישלם', אבל הירא מלעזוב שום מצוה ורואה לקיים כל דבר יהיה שלם בכל איבריו, עד כאן דברי הגר"א.

רמ"ח איברים ושס"ה גידים הגשמיים הם רק לבוש לרמ"ח ושס"ה של הנפש

'וחי בהם' - חיות בקיום המצוות

צריכים להקדים לימוד התורה וקריאת שמע שהם משמחים ליבו של אדם, ואם אינם מועילים אין ברירה אלא להשתמש בעצה זו 'זכיר לו יום המיתה'.

כתב בעל **נועם מגדים** (ד"ה א"י ושמרתם) רמז לכך בפסוק **ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם**, שאם יקיים את התורה ינצל מתחבולות ומזימות יצר הרע, ובכך יוכל לחיות בהרגשת חיים ושמחה, ואינו זקוק להזכיר לעצמו תמיד את יום המיתה המביאו לידי עצבות. והוסיף רמז בפסוק (משלי טו כג) 'שמחה לאיש במענה פיו', שאם מתגבר על יצרו על ידי 'מענה פיו' דהיינו לימוד התורה, אז יכול להיות 'שמחה לאיש', שלא יצטרך להגיע לעצת זכיר לו יום המיתה.

להתעורר בקיום המצוות בשנות הנעורים

בדרך רמז מובא בספרים ביאור נוסף, 'וחי בהם', שכל אדם יקיים את המצוות כשהוא מלא חיים וחיות דהיינו בשנות נעוריו ובילדותו, ולא כאותם האנשים שמתעוררים לקיים המצוות רק בעת זקנותם, כשכבר נחלש כח יצרם הרע, וגם כוחות גופם חלשים ומתמעטים ומכבידים עליהם לקיימם.

יותר מכך שנעשים המצוות בעצלות כדבר הטפל, ומכאן, כי עיקר הכל הוא הרצון והתשוקה לקיים המצוות.

כשעושה המצוה בחיות ניצל מיצר הרע

בשמירת חוקי ומשפטי התורה ניתוסף לאדם ריווח גדול ביותר, שעל ידיה ינצל מידי היצר הרע כמו שאמרו חז"ל בגמרא (קידושין ל:): כך הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל, בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו, וכן בגמרא ברכות (ה). התורה היא העצה הראשונה להתגבר על היצר הרע, ואם יצליח בכך לא יצטרך להשתמש עם העצה השלישית המוזכרת שם בגמרא 'זכיר לו יום המיתה', שזו אינה לכתחילה שכן עלולה להביא את האדם לידי עצבות. בזה יישב **העיון יעקב** (ברכות שם) את הקושיא המפורסמת, שאם הזכרת יום המיתה הינה עצה המועילה ביותר, מדוע אפוא לא יזכיר לו האדם מיד את יום המיתה. אך מכיון שהזכרת יום המיתה מביאה את האדם לידי עצבות, ולמדנו (שבת ל:): שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה ולא מתוך עצבות, על כן מתחילה

את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם אני ה' אלקיכם. ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה' (יח ד-ה). יסוד גדול יש לנו ללמוד מפסוקים אלו עד כי ניתן לומר שעיקרי עבודת ה' נמצאים בפסוק זה.

כך היה החידושי הרי"ם מגור ע"ה רגיל לומר בשם צדיקי הדורות ע"ה, שפירשו **וחי בהם** שנצטוינו לקיים המצוות בחיות ולא בקרירות והתיישנות. וכך מובא בשם הרה"ק **מקוצק ע"ה** שפירש וחי בהם, לקיים מצוות השם יתברך בחיות ובלהט, ולא מתוך הרגל כמצות אנשים מלומדה. הוסיף **השפתי צדיק** (אחרי אות לג) כי מכל הפרשה למדנו כמה וכמה עצות לעבודת ה', בפרשה זו כתוב כל עניינה של טהרת יום הכיפורים ועבודותיו ויכולה היא הפרשה לסייע הרבה. ולא זו בלבד אלא שיסוד ועיקר לרוב מצוות התורה הם בפרשה זו, שכן עיקר הלימוד שלא יהיו מצוות בזויות עליו מופיע בפרשה כמה פסוקים לפני פסוק דידן (פסוק יג), 'ושפך את דמו וכיסהו בעפר', ומזה למדו בגמרא (חולין פז). 'ושפך וכסה' במה ששפך בו יכסה, שלא יכסנו ברגל, שלא יהיו מצוות בזויות עליו. והרי אין לך ביזיון גדול

וחי בהם - שיתן האדם כל חיותו במצוה

שמו. ומקרא מלא דיבר הכתוב (דברים י כ) 'את ה' אלקיך תירא, אותו תעבוד, ובו תדבק, ובשמו תשבע', כלומר שיתעלה האדם ממדרגה למדרגה עד שיגיע לדביקות ממש, אך הואיל ויש חשש פן יתרומם האדם בדביקות בהשם יתברך עד שחס ושלום תצא נפשו, לכן סגולתה של המצוה בעת קיומה להגן על האדם שיחיה כדכתיב **וחי בהם**, שסגולת המצוה נותנת לו חיות ולא תצא נפשו. כאשר יתבונן האדם ויזכור תמיד, אשר כל בריאתו הינה כדי לעשות המצוות ולהרבות כבוד שמים, אזי ישתוקק לקשר כל חיותו בעשיית המצוה, ואכן בסופו של דבר ודאי שיצליח בכל מצוה שהוא עושה להכניס ולהשקיע כל חיותו בתשוקה נפלאה.

חיותם לתוך המצוה במסירות נפש לשם שמים, ומכיון שלא נצטוו מפי השם יתברך המצוה לא החיה אותם ונשארו שניהם בלי חיות כלל, ובזה יצאה נפשם בדביקות נפלאה, כמו שכתוב (לעיל טז א) 'בקרבתם לפני ה' וימותו'.

תכלית עשיית כל המצוות להביא האדם לדביקות בהשם יתברך

והלוא באמת זוהי תכלית כל המצוות, שיביאו את האדם לדביקות בקדוש ברוך הוא יתעלה שמו לעד, וכך נקראו בזוהר (יתרו פב): תרי"ג עטין, תרי"ג עצות, כי הם עצות להתדבק בו יתברך

בעשיית המצוה צריך להכניס כל החיות עד כלות הנפש

עוד זאת דרש החידושי הרי"ם ע"ה, 'וחי בהם' בשעה שעוסקים במצוה יש להכניס בה את כל החיות בקיומה עד שיבוא לכלות הנפש. וכן כשאמרו חז"ל (קידושין לט:): כל העושה מצוה אחת מטיבין לו וכו', התכוונו גם כן כשעושה המצוה בכל חיותו. לפיכך נפסק להלכה (סוכה כו. שו"ע או"ח סי' לח ס"ח) שהעוסק במצוה פטור מן המצוה, ואין עושין מצוות חבילות חבילות (ברכות מט.), שהרי כבר השקיע את כל חייו במצוה שבה הוא עוסק, ממילא אינו יכול לעסוק במצוה אחרת. וזה גרם למיתת נדב ואביהוא כשהקטירו הקטורת אש זרה, הואיל והכניסו את כל

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להעתיק ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל

אתרות ומגיד ממעוזריטש

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

סודם של בגדי הכהונה

בדיבור זה (אור האמת יז): מבאר רבינו את עניינה של העבודה בבית המקדש היתה בכוח הקדושה ששרתה על הכהן בשעה שעבד את העבודה בבית המקדש, מכח בגדי הכהונה שעל ידם שרתה עליהם קדושת הכהונה, שהיא הכוח להעלות את גשמיות העולם מ"יש" ל"אין".

והנה הכהנים עבדו בארבעה בגדי לבן, אבל הכהנים הגדולים עבדו בשמונה בגדים (יומא עא:), שהם ארבעה בגדי לבן וארבעה בגדי זהב, ומבאר רבינו שארבעת בגדי לבן הם השורש של ארבעת בגדי הזהב שקדושתם נמשכת מארבעת בגדי הלבן.

וכן הכלל בכל מקום, שהלובן מורה על ההארה הנמשכת מהשורש העליון בלי השתנות, ולענייננו - הלובן מורה על האהבה שהיא הנמשכת במתנה מלמעלה, כי מהות האהבה היא התגלות אלוקותו יתברך אל האדם. אבל הזהב מורה על היראה שהוא עבודת האדם, והיא הכלי לקבלת השפע של האהבה.

כדאיאת במגיד דבריו ליעקב (סימן פא), אור האמת (ח): דברות המגיד (מאמרי פסוקים מאמר ה עמוד שעד): איאת בזוהר (יתרו פה). 'ייהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן' (הושע יב א), בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא 'אתם תהיו לי ממלכת כהנים' וכו' (שמות יט ו), נאמן הוי יהודה לקבל מלכות ושאר סהרא לאנהרא. פירוש הצדיק נקרא יהודה שהוא דבוק בהקדוש ברוך הוא, כמו אותיות יהודה שהוא אותיות הוי"ה דל"ת, כאשר המדריגה התחתונה הנקראת דל"ת מתדבקת להוי"ה זה נקרא יהודה.

וזהו פירוש חזי דקא בדח טובא וכו' אמר ליה תפילין קא מנחנא (ברכות ל:), כי תפילין נקראים דביקות בהשם יתברך, שאהבה שורה בו, 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך' (דברים כח י), כלומר אתה נקרא בשם השם שהוא יתברך שורה בו, ויראו ממך, שתהא אתה בבחינת יראה. וזהו עוד רד הוא בבחינת מלכות, לשון 'רודה בכל עבר הנהר' (מלכים א' ה ד), ונודע (תיקוני זוהר תיקון לג עז). כי המלכות נקראת יראה, עם אל, עם מדת חסד ואהבה, נאמן הוי יהודה לקבל מלכותו, כאשר האדם מאמין שהקדוש ברוך הוא מלא כל הארץ כבודו, וחושב תמיד מחשבות בורא יתברך, נופלת עליו יראה גדולה וזהו בחינת מלכות, ושאר סיהרא לאנהרא, היראה נקראת סיהרא, כמו הלבנה מקבלת אורה מאור השמש, כן 'שמש ומגן ה' אלהים' (תהלים פד יב), [באור האמת ובדברות המגיד מוסיפים כאן:] וכשהוא יתברך שורה אצל האדם נופלת עליו יראה שהוא בחינת מלכות. עכ"ל.

ועם כל זה מבאר רבינו במקום אחר, שהיראה נמשכת גם כן מהאהבה, שכשהקדוש ברוך הוא משרה אהבתו על האדם, אז מכח השגה אלוקית זאת שמשיגה נשמתו, מרגיש את גודל תפארתו יתברך, ומכך נופלת עליו היראה.

וזהו ענין לבושי הכהונה, שהם 'התלבשות הכהן ברוחניות כדי שיוכל ליכנס בפנימיות' (לשון רבי אברהם אזולאי באור החמה על הזוהר פקודי רכט), ועל פי המבואר בזוהר (שם), שלבושים אלו הם כעין הלבושים שלובש המלאך מיכאל לפאר ולעבוד את קונו באותם לבושי כבוד, והוא כדוגמת מה שנאמר (שמות כד) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר, והכוונה היא שהיה מתלבש בענן. ואז 'ויעל אל ההר'. וטרם שהתלבש בו, לא יכל להכנס פנימה. כמו כן הכהן הגדול לא נכנס לקדש עד שמתלבש בלבושים הללו כדי להכנס לקדש. ומתבאר בזוהר שם, שמשום שלבושי הכהונה מכוונים בסודות עליונים כנגד הלבושים שלמעלה, לכן הם נקראים בפסוק (שמות לט א) 'בגדי שרד', משום שלבושי הכהן הגדול הם נמשכים מהשגות המלאכים העליונים שהם הלבושים האלו. ומתוך שהוא מתלבש בהם בלבושים של המידות העליונות, היה נכנס לפנים ולא היו המלאכים דוחים אותו החוצה.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

איאת בזהר (פנחס רכז). ארבע בגדי לבן הם ארבע אותיות הוי"ה וארבע בגדי זהב הם ארבע אותיות אדנ"י, פרוש שיש שלשה מיני אהבה על דרך (שמות רבה נב ה) לא זז מחבבה עד שקראת בתי, לא זז מחבבה עד שקראת אחותי, לא זז מחבבה עד שקראת אמי.

ויש עוד אהבה שאינה משגת לאדם למשל אדם דובר בלי דעת. ובכל דבר צריך להיות אהבה, רק שאינה משגת לאדם, וזה ארבע בגדי לבן מלבושי אהבה והם רמוזים באותיות הוי"ה.

ואיאת בזהר באתר דאית אהבה אית יראה, ממילא צריכים להיות גם כן בגדי זהב במלבושי יראה.

איאת בזהר (פנחס רכז). ארבע בגדי לבן הם ארבע אותיות הוי"ה וארבע בגדי זהב הם ארבע אותיות אדנ"י, פרוש שיש שלשה מיני אהבה שמשפיע הקדוש ברוך הוא לאדם, על דרך (שמות רבה נב ה) לא זז מחבבה עד שקראת בתי שהקדוש ברוך הוא משפיע לאדם אהבה על ידי שמשפיע לו שפע וברכה ואז אהבו האדם כבת המקבלת מאביה, לא זז מחבבה עד שקראת אחותי והיא אהבה שמשפיע הקדוש ברוך הוא לאדם שיעבדו מחמת שהוא אדון הכל, לא זז מחבבה עד שקראת אמי והיא אהבה שמשפיע לו הקדוש ברוך הוא שיעבדהו מחמת רצון לעשות לו נחת רוח כאם העושה נחת רוח לבנו.

ויש עוד אהבה שאינה משגת לאדם והיא הדרגה התחתונה יותר מכולם, שהיא גם כן נמשכת מחמת האהבה אבל באופן שהאהבה מכוסה שם, למשל אדם דובר בלי דעת ודיבור זה הוא גם כן מחמת אהבה פנימית אלא שהוא אינו זוכה להשיג אותה. וההכרח לדבר הוא, כי בכל דבר צריך להיות אהבה, שאם לא היתה לו אהבה לא היה מדבר, רק שאינה משגת לאדם אלא שהחיסרון הוא מצד האדם שאינו משיג את האהבה, כלומר שאינו מרגיש ויודע שהדיבורים יוצאים מתוכו מחמת האהבה, כיון שעדיין לא הגיע לדרגה של השגת האהבה, אבל מציאות האהבה בוודאי שוכנת אצלו.

וכפי שידועים אנו, שכשאדם דובר דיבורי אהבה בלי דעת, בוודאי אין לומר שאין בו אהבה, אלא בוודאי האהבה שוכנת אצלו בלי ידיעתו, והיא האהבה שהיא בבחינת 'אור מקיף' שעדיין לא נכנסה לשכלו וידיעתו, כך גם כאשר אדם עובד את ה' בשלוש הדרגות הנזכרות ומשיג את אהבת ה' בבחינות אלו, בוודאי יש בו עוד דרגה של

נולדה מחמת התחברות העבד עם רבו, נולדה היראה אצל העבד. כך השכינה היא אצלנו, רק התגלותה הוא על ידי השראת הקדוש ברוך הוא. ובאור האמת (טז), אור תורה (סימן קסה), דברות המגיד (עקב מאמר ז עמוד רנז): והנה כדי להיות ירא בושת צריך להכיר ולהשיג אלהותו יתברך, וזהו אי אפשר אלא על ידי הצמצום, שיצמצם את עצמו כדי שנוכל להשיג כנודע במקום אחר, וזהו הצמצום גם כן אי אפשר אלא על ידי שיקטין האדם את עצמו, 'כי כמים הפנים' כו' (משלי כז ט) כנודע במקום אחר, ולכן גבי משה, שהיה עניו מכל אדם, יראה מילתא זוטרתא הוי לגביה (ברכות לג:). ועוד כיון שהיה עניו מאוד, ובעיניו הכל חשובים וגדולים ממנו, והיה מתבייש מלפני הכל, מכל שכן כנגד השם יתברך, והנה הצמצום הנ"ל אי אפשר אלא על ידי האהבה כנודע במקום אחר, ולכן זה היראה בושת פנימיות מאהבה, ולמעלה ממנו, בחכמה עילאה.

ועיין עוד דברי המגיד מקאזניץ בשם רבו המגיד, ברמזי ישראל (על פרי עץ חיים דף קי"ח ריש ע"ג): שמעתי ממורי רבי דוב בער כי אשה נקרא יראת ה', כי כשבן מתחיל להתפלל אל האב הגם שאין לו מוחין, מתגמגם בתפילה, ורחמי אב מרובין, מכח רחמיו מראה לו איזה יראה, נמצא יראה זה יוצאת מאהבה, נמצא אהבה דכורא, ויראה נוקבא המקבלת מאהבה, ואחר כך כשנתגבר הבן בתפלה, משפיע לו האהבה גופא.

ומזונא ריחא ובנים זש"ק, חושב שהקדוש ברוך הוא הוא טוב לו וצריך לאהוב אותו, לזה אמר שאהבה זו לבדה הוא מסוכן להלוך בה לבד. **כדין אצטריך** לפי שיוכל להיות שבר ישראל יהיה תמיד במדה זו לבד **לאתערא** להתעורר באהבה זו בחינת יראה. **ולמדחל דלא יגרום חובה** היינו באהבה לבד. **ועל דא כתיב אשרי אדם מפחד תמיד** היינו בין מתוך עושר וכבוד בין להיפך חס ושלום כנ"ל. **בגין דהא כליל יראה באהבה**, רוצה לומר בעת שבא לבר ישראל איזה אהבת הבורא ברוך הוא והוא בין באהבת הבורא ובין בהבלי עולם הזה בכל פרט ופרט שעבר עליו כנודע, צריך להיות אהבה מתוך יראת הבורא ברוך הוא כו' **אשתכח יראה דאתאחדת בתרין סטרין** כלומר יראה אחת לאהבת חסד ויראה הב' לגבורה, **ואתכלילת מנייהו** יראה אתכלילת בחסד וגבורה. **ודא איהו אהבה שלימתא כדקא יאות.**

ממילא צריכים להיות גם כן בגדי זָהָב במלבושי יראָה ולבוש זה שעוטף אדם עצמו בארבע אותיות יראה שהם אדנ"י בשעת עבודתו, הם בבחינת בגדי זהב שלבש הכהן לכוונה זאת.

וענין זה שמהאהבה נמשכת היראה, נתבאר באור תורה (סימן צט). ליקוטים יקרים (מ. סימן רפז). דברות המגיד (יתרו סימן ו' עמוד קנב): וכן נקראים אהבה ויראה דכר ונוקבא (תיקוני זוהר תיקון י דף כה:), כי עיקר היראה הוא שירגיש האדם יראת הבורא יתברך, וזהו על כרחך בהשפעת הבורא יתברך, מחמת אהבה שיש להשם יתברך אל האדם ומשפיע לו השפע ורוח טהרה, והבהירות שירגיש האדם קדושתו ואימתו יתברך. נמצא כי היראה מקבלת מאהבה. ובוודאי באדם הוא להיפך, כי מתחילה מקבל היראה, כי בזאת יבא אל הקודש, ואחר כך הוא בא למדריגת אהבה. אבל בהשם יתברך הוא להיפך כנזכר.

ועיין אור תורה (סימן רלה), אור האמת (טו), ליקוטי אמרים (מד:): היראה היא באה מכח אהבה, כי כשהוא יתברך שורה באדם אזי הוא בוש לפניו, והיינו אהבה. ואהבה בלא יראה הוי ענפין מתפרדין, אפילו אהבת השם, 'ונרגן מפריד אלוף' (משלי טז חכ). שאם הוא מאמין שהוא יתברך שורה אצלו היה ראוי לבוש לפניו, כי הוא טבעית שראוי לבוש לפני מי שגדול ממנו בחכמה. כשרואים מלך גדול ראים מפניו, והיראה היא

אהבה שאינו משיג, וגם היא מתלבשת ומאירה בו תמיד אף על פי שאין לו יכולת להשיגה בדעת ובהתחברות.

ועל דרך זה נתבאר באור האמת (ג). ליקוטי אמרים (ש"ב פ"ז): 'נפקת בצפרא ואתכסיאת ביממא, על דרך (בראשית יט כז) 'וישכם אברהם בבוקר', האהבה נתעוררת כשהקדוש ברוך הוא דורש אותו, כמשל אחד שקרא לו המלך בעצמו, מניח כל עסקיו והולך לפני המלך, אף על פי שאם לא קרא אותו המלך בעצמו היה צריך הכנה גדולה וזריזות לזה, אף על פי כן כשהמלך קורא אותו הולך בזריזות אף בלא דעת, ואינו צריך דעת, כי הולך בדעתו של המלך, וזהו 'נפקת בצפרא' לשון בוקר, פירוש האהבה בו יתברך הוא נקרא בוקר.

זֶה אַרְבַּע בְּגָדֵי לְבָן מְלֻבְּשֵׁי אֱהָבָה שעוטף בהם הקב"ה את העובד עבודתו בלבושי תפארתו שהם הספירות העליונות, והם בבחינת אור המקיף העליון החופף על עובדי ה' לסייע להם בעבודת השי"ת, **וְהֵם רְמוּזִים בְּאוֹתֵיהֶם הַיְוָה**. שאות ה' היא האהבה שלמעלה מהשגה והיא הנקראת 'קדמת השכל', ואות ה' היא בחינת אמא והיא האהבה הנקראת 'אימי' והיינו שרוצה להשפיע תענוג להקב"ה כביכול כאם המשפיעה לבנה, ואות ו' היא אהבה שבבחינת התחברות ודביקות והנקראת 'אחות' (כי אחות מלשון דביקות), ואות ה' אחרונה היא אהבה שבבחינת 'בת' שהוא העובד את הקב"ה מחמת שהוא מקבל ממנו שפע.

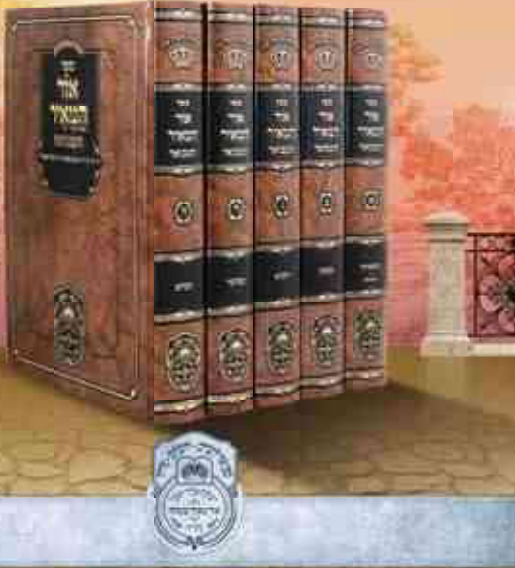
וְאֵיתָא בְּזוּהַר בְּאַתֵּר דְּאֵית אֱהָבָה אֵית יִרְאָה. וזה לשון הזהר: (הקדמה יב): אמר רבי אלעזר ודאי לא איצטריך לאתנשי ירא"ה בכל פקודין, כל שכן בפקודא דא אצטריך יראה לאתדבקא בהאי. היך אתדבקא. אהבה איהי בסטרא חד טב כמה דאתמר דיהב עותרא וטב אורכא דחיי בני מזוני, כדין איצטריך לאתערא יראה ולמדחל דלא יגרום חובא. ועל דא כתיב, (משלי חח) אשרי אדם מפחד תמיד, בגין דהא כליל ירא"ה באהבה כו' אשתכח יראה דאתאחדת בתרין סטרין ואתכלילת מנייהו. ודא איהו אהבה שלימתא כדקא יאות ע"כ.

ופירש בדמשק אלעזר שם: **אמר רבי אלעזר ודאי לא איצטריך לאתנשי יראה בכל פקודין** - מה שאמרתי לך עד כאן שמצות יראת השם צריכין להתחבר יחד עם מצות אהבה להבורא ברוך הוא, אלא לכל שאר מצות השם יתברך צריך בר ישראל להתחבר יראת השם, **כל שכן בפקודא דא אצטריך יראה לאתדבקא בהאי** כשבר ישראל עובד להשם יתברך מתוך אהבה רבה, כל שכן שצריך הוא להשתתף בחינת יראה. **היך אתדבקא** היאך צריכין בני ישראל להתחבר שנים אלו אהבה ויראה ביחד. **אהבה איהי בסטרא חד טב** כשהוא מתנהג במדת אהבה, אלא מתוך כמה דאתמר דיהב עותרא וטב אורכא דחיי בני ומזוני שנתן לו הקדוש ברוך הוא ימים טובים ארוכים

מחזורי חידושי משיארת, מאת עינים, שלא נראה כמותה

אור המאיר המבוואר

ממדר"ר זאב וואלף מוזטאטור

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

אַלְדָּנוֹת

פֶּרֶשֶׁת אֲמָרִי

לְשִׁמּוֹן עַל רֵאשֶׁת אֶל יַחְסָר

כס"ד, אֲדִינוֹן רל"ט

וְשִׁמּוֹן עַל רֵאשֶׁת אֶל יַחְסָר
 הָרְאֵנוּ לְדַעַת שְׁלֹשָׁה יְסוּדוֹת מִי הוּא זֶה שֶׁיִּכּוֹל לְהֵיוֹת 'בְּכָל עֵת': הַמְשַׁפֵּיעַ עַל הָעוֹלָם, מִי שֶׁהוּא בְּמֵדֵת הָעֲנוּהָ וּמִי שֶׁהוּא מִתְנַהֵג בְּקִדְשָׁה וּבִטְהָרָה.
 וְאִם נִתְּנָה רְשׁוּת הִיא נִרְאֶה לְפָרֵשׁ אֲפֹן נֹסֵף לְפִי מַה שְּׁבָאָר הַרְה"ק רַבִּי צְדוֹק הַפָּנּוּן מִלְּבַלִּין זִיע"א בְּסִפְרוֹ 'פְּרִי צְדִיק' (פְּרִשְׁת תּוֹלְדוֹת): וְאִף שְׁלֵמָה אָמַר בְּחֻקְתּוֹ (קַהֲלַת ט ח) 'בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגִדֵי לְבָנִים וְשִׁמּוֹן עַל רֵאשֶׁת אֶל יַחְסָר'. מְרַמֵּז עַל תְּקוּן גְּמוּר לְצַאת מִהַגּוֹפְנִיּוֹת בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת מִצַּד הַמַּעֲשִׂיהָ שֶׁהֵם מִצַּד כַּחוֹת הַגּוֹף וּמִצַּד הַמַּחְשְׁבָה שְׁבַמְחָה. כִּי בְּגִדֵי מְרַמֵּז עַל לְבוּשׁ הָאָדָם שֶׁהוּא הַגּוֹף, כְּדֹכְתִּיב (אִיּוֹב י יא) עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבַּשְׁנִי. כִּי הָאָדָם נִקְרָא הַנְּשֻׁמָה וְהַרוּחָנִיּוֹת שֶׁבּוֹ כְּמוֹ שְׁמוּבָא בּוֹזְה"ק (ח"ב עו). דְּהַגּוֹף נִקְרָא בָּשָׂר אָדָם וְלֹא אָדָם. וְגוֹן הַלְבָן הוּא רֹמֵז לְהַזְדַּכְכוּת הַמַּעֲשִׂים כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (יִשְׁעִיָּה א יח) אִם יִהְיוּ חֲטָאִים כְּשֵׁנִים כְּשֵׁלֵג יִלְבִּינוּ וְנֶאֱמַר (תְּהִלִּים נא ט) תִּכְבְּסֵנִי וּמִשְׁלַג אֲלַבֵּן. וְעִנְיָנֵי הַגּוֹף הֵם הַמַּעֲשִׂים וְהֵינּוּ שִׁתְּמוֹן הַמַּעֲשִׂים שֶׁלּוֹ וְשִׁמּוֹן עַל רֵאשֶׁת אֶל יַחְסָר שִׁמּוֹן מְרַמֵּז עַל חֻכְמָה (מִנְחוֹת פה:), וְהֵינּוּ לְתַקּוּן הַמַּחְשְׁבָה שְׁבַמְחָה שִׁיְהִיָּה מַפְשֵׁט מִכָּל וְכָל מַעֲנִינֵי עוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹ שְׁנוֹטָה לְמוֹת וְהוֹלֵךְ לְעוֹלָם הַנְּשֻׁמוֹת. עכ"ל.

וּמַעֲתָה, מֵאַחַר וְהַצְדִּיקִים הַשְּׁלֵמִים אֵינָם נִהְיִים מַעֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה אֲפִילוֹ בְּאֶצְבַּע קִטְנָה. הֵרִי שְׁלֹסְבָה זֶה יְכוּלִים הֵם לְהִרְאוֹת כְּאֵלוֹ הֵם מִשִּׁתְּמָשִׁים וְנִהְיִים בְּזָה, כִּי אֵלִיבָא דְאָמַת אֵין לְהֵם בְּזָה כְּלוּם. וְלִזְוֵה נִתְּפָנוּ הַצְדִּיקִים בְּאֶמְרָם 'בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגִדֵי לְבָנִים', כִּי פְסוּק זֶה מוֹרָה עַל הַהִתְבַּדְּלוּת מִהַגְּשָׁמִיּוֹת בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת. (סִפְר סִפִּיר וִיהִלוּם - לַהֲרַב גֵּאוּן רַבִּי מִנְחָם מִנְדֵל פּוֹמֶרְנֵץ שְׁלִיט"א)

וּמַה שְׁרַמְזוּ הַפְּתוּב: 'וְאֵל יְבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקִּדְשׁ', הֵינּוּ כְּשֶׁאָדָם צָרִיךְ עוֹד לְהַשִּׁיג מִדְּרַגַּת הַקִּדְשָׁה, אֲזִי אֵין בִּיכְלֻתוֹ לְהַשִּׁיג זֹאת 'בְּכָל עֵת', דְּכָל הַשְּׁנָה הִיְתָה הָעֲבוּדָה בְּגִדֵי יָהֵב שֶׁהִיא הַנְּהִיגָה בְּגִדְלוּת, סִמּוֹל הַגְּבוּרָה דִּין וְגִאוּת, וְזֶה מִפְּרִיעַ לְהַשְׁגַּת הַקִּדְשָׁה, וְלִכֵּן אֵל יְבֹא בְּזָה בְּכָל עֵת, וְאִף בְּזֹאת יְבֹא אֶהְרֵן אֶל הַקִּדְשׁ - לְפָנַי וְלְפָנֶיךָ - כְּתוּב בְּד קִדְשׁ לְבָשׁ וּמִכְנָסִי בְּד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ (וִיקְרָא טו, ד) שֶׁהֵם סִמּוֹל הַהִכְנָעָה עֲנוּהָ וְשִׁבְרוֹן לֵב. מַה שְּׂאֵין כֵּן כְּשֶׁהָאָדָם הוּא בְּמִדְּרַגַּת 'בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגִדֵי לְבָנִים', שֶׁתְּמִיד הוּא בְּעֲנוּהָ וְיִרְאֵת חֲטָא כְּתָרִי רַעִין דְּלֹא מִתְּפָרְשִׁין, אֲזִי 'בְּכָל עֵת', אִף בִּישְׁבוֹ בְּמִרְכָּבָה מִפְּאָרְתָּ וְהַדּוּרָה יְבֹא - בַּהּ וְעַל יָדָה - אֶל הַקִּדְשׁ (יְשִׁיחַ יִצְחָק) ל"ז בְּעוֹמֵר, עֵמוּד קֶלֶב).

'בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגִדֵי לְבָנִים'
 סִפְר הַרְה"ק רַבִּי דּוֹד מִשָּׁה מְקַרְעֵטְשִׁינִי זִיע"א:
 הַרְה"ק רַבִּי יִצְחָק מְקַאֲלִישׁ זִיע"א הִיְתָה רְגִיל לְנִסְעַ בְּמִרְכָּבָה מְלֻכּוֹתִית, וְהֵינּוּ קוֹרְאִים לְזֶה בְּלִשׁוֹנֵם 'קַאֲלֵעַס'. מִרְכָּבָה זֹאת רְתוּמָה הִיְתָה לְאַרְבָּעָה סוּסִים, שְׁנִסְעוּ אֶחָד תַּחַת הַשְּׁנִי, וְנִסְיָעָה בְּמִרְכָּבָה זֹאת הִיְתָה רַק לְמִלְּךָ בִּלְבַד, וְזֶה נִקְרָא בְּלִשׁוֹנֵם 'קַאֲלֵעַס'.
 פְּעַם אַחַת שְׁלַח הַרְה"ק מְקַאֲלִישׁ שְׁלִיחַ לְהַרְה"ק רַבִּי מֵאִיר מְפָרְעֵמִישְׁלָאן שֶׁהוּא בָּא לְבַקְרוֹ, שְׁלַח הַרְה"ק מְפָרְעֵמִישְׁלָאן לֹמֵר לְהַרְה"ק מְקַאֲלִישׁ בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק: 'וְאֵל יְבֹא בְּכָל עֵת' - הֵינּוּ 'קַאֲלֵעַס' - 'אֶל הַקִּדְשׁ', הֵינּוּ שְׁלֵא יוֹפִיעַ וְלֹא יְבֹא אֵלָיו בְּמִרְכָּבָה הַנִּקְרָא 'קַאֲלֵעַס'. שְׁלַח לוֹ הַרְה"ק מְקַאֲלִישׁ לֹמֵר לוֹ בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק: 'בְּכָל עֵת', הֵינּוּ 'קַאֲלֵעַס', 'יִהְיוּ בְּגִדֵי לְבָנִים', פְּרוּשׁ, מִפְּיֵן שְׁבְּגִדֵי לְבָנִים מִתָּר לוֹ לְבוֹא בְּמִרְכָּבַת מְלֻכּוֹת, כִּי בְּגִדֵי לְבָנִים הֵינּוּ שֶׁהוּא נִשְׁמֵר בְּקִדְשָׁה וּבִטְהָרָה ('אַרְבַּעָה אֲרוּזִים' עֵמוּד פֶּט).

סִמּוֹל הַהִכְנָעָה - עֲנוּהָ וְשִׁבְרוֹן לֵב
וְאֵל יְבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקִּדְשׁ וְגו' (טו, ב)
 סִפְר הַרְה"ק רַבִּי יִצְחָק מְבוֹהוּשׁ זִיע"א מִתְּקוּפַת יְלָדוּתוֹ, שְׁפַעַם אַחַת בְּקִשּׁוֹ מִזְקֵנִים הַרְה"ק רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְרוֹזִין זִיע"א שִׁתְּמוֹן לְהֵם רְשׁוּת לְנִסְעַ בְּמִרְכָּבָתוֹ. וְיַעַן וְיֵאמַר אֵלֵיהֶם: אִם תּוֹכְלוּ לְדַמּוֹת בְּעַצְמְכֶם בְּעַת נִסְיָעַתְכֶם שֶׁהַמְּרָכָה הִיא הַמְּטָה רַח"ל עֲלֶיהָ מוֹבִילִים אֶת הָאָדָם לְמִקּוֹם מְנוּחָתוֹ בְּבֵית הַחַיִּים, יְכוּלִים אַתֶּם לְנִסְעַ בְּמִרְכָּבָה. הַרְהַרְנוּ מַעַט, וְהַשְׁבִּנוּ שְׁנִכּוֹנִים אֲנִי לְמַחְשְׁבָה זֹאת.

וְאֵמַר הַרְה"ק רַבִּי יִצְחָק מְהוּסִיאַטִין זִיע"א כִּי עָלָה בְּדַעַתוֹ שְׁבִזְוָה אֲפִשְׁרַר לְהִבִּין מַעֲנָהוּ שֶׁל הַרְה"ק מְרוֹזִין לְאַחַד מִצְדִּיקֵי הַדּוֹר שְׁלֵא יִרְדַּ לְסוּף דַּעַתוֹ שֶׁל הַרְה"ק בְּהִנְהִיגָה זֹאת שֶׁל הַנְּסִיעָה בְּמִרְכָּבָה הַדּוּרָה, וְהַעִיר לוֹ בְּבִדְחוֹתָא הֵרִי נֵאמַר: וְאֵל יְבֹא 'בְּכָל עֵת', (לִשׁוֹן נּוֹפֵל עַל לִשׁוֹן 'קַאֲלֵעַס', שֶׁהוּא כְּנֹוֹי הַמְּרָכָה בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֹוּ), 'אֶל הַקִּדְשׁ?' וְהַשִּׁיב לוֹ הַרְה"ק: כְּנִרְאֶה שְׁכַחְתֶּם מִהַפְּסוּק 'בְּכָל עֵת' יִהְיוּ בְּגִדֵי לְבָנִים', וְהוּא דְרַשׁ"י מְפָרֵשׁ 'בְּגִדֵי לְבָנִים' הֵם רְמֵז לְיוֹם אַחֲרוֹן, יוֹם הַמִּיתָה, וְהֵינּוּ שְׁצָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְקִין עֲצָמוֹ וְלְזַכֵּר תְּמִיד יוֹם זֶה. וְזִכְרָה זֹאת מְבִיאָה לְשִׁבְרוֹן לֵב וְלַהִכְנָעָה וְעֲנוּהָ, וְעֲנוּהָ גְדוֹלָה מְקִדְשָׁה, כִּי מְקִדְשָׁה בָּאִים לְעֲנוּהָ, כְּמֵאֲמָרוֹ שֶׁל רַבִּי פְּנַחֵס בֶּן יֵאִיר (בְּסוּף מִסְכַּת סוּטָה) קִדְשָׁה מְבִיאָה לְיַדִּי עֲנוּהָ. וְזֹאת רְמֵז לוֹ הַרְה"ק בְּתִשְׁבְּחוֹתוֹ, שֶׁהוּא כְּבָר בְּמִדְּרַגַּת 'בְּכָל עֵת', הֵינּוּ מִדְּרַגַּת הָעֲנוּהָ שֶׁהִיא גְדוֹלָה מְקִדְשָׁה, וּבְכָל עֵת 'הַכּוֹנֵה בְּכַפִּילָה, רֵאשִׁית 'בְּכָל עֵת' אֲפִילוֹ בִּישְׁבוֹ עַל הַמְּרָכָה ('קַאֲלֵעַס') שֶׁהוּא סִמּוֹל הַהִנְהִיגָה בְּרַב פְּאָר, עִם כָּל זֶה הוּא בְּבַחֲשֵׁינָת 'בְּגִדֵי לְבָנִים' מִדַּת הָעֲנוּהָ, וּבְמִדְּרַגָּה זֹאת אֵין בְּכַח ה'פֶּל עֵת' לְהַפְרִיעַ וּלְמַעַט מַעְבּוּדָתָהּ.

חִידוֹן אֲלְדָּנוֹת - נוּשָׂא פְּרָסִים בְּאִיזָה הַקָּשֶׁר מְזַכֵּר גּוֹרֵל בְּפֶרֶשָׁה זֹאת

פְּתָרוֹן הַחִידָה - פְּרִשְׁת יִתְרוֹ:

פְּתָרוֹן הַחִידָה וְכֵן שֵׁם הַזּוּכָה, יְפוֹרְסָמוּ אִי"ה בְּגִלְיוֹנוֹת הַבָּאִים הַפּוֹתְרִים נְכוּנָה יִכְנסוּ לְהַגְרָלָה אִי"ה עַל סִידוֹר מִתִּיבְתָא מִנְחָה מַעֲרִיב בְּהוּצַאת "עוֹז וְהַדְר". אֵת הַפְּתוּרוֹנוֹת יֵשׁ לְשַׁלּוֹחַ אֵלֵינוּ עַד לְיוֹם שְׁנֵי לְמַסְפַּר פְּקָס: 077-470-26-81 אוֹ לְמִייל: magdenot@gmail.com

ש. הֵיכֵן מוֹזְכְּרוֹת מִדְּרַגּוֹת בְּפֶרֶשָׁה זֹאת?
 ת. הַפְּסוּק הָאֲחֵרוֹן בְּפֶרֶשָׁה אֹמֵר שְׂאִסוֹר לְעֵלוֹת אֵל הַמִּזְבֵּחַ בְּמִדְּרַגּוֹת, אֲלֵא חַיִּיבִים לְבַנוֹת לוֹ כְּבֶשֶׁת (שְׁמוֹת כ, כב).
 שֵׁם הַזּוּכָה בְּסִידוֹר מִתִּיבְתָא מִנְחָה מַעֲרִיב בְּהוּצַאת "עוֹז וְהַדְר":
 פְּרִשְׁת יִתְרוֹ:
 ה' חַיִּים רְאוּבֵן שִׁכְטֵר מַחִיפָה.

נֵא לְכַתּוּב שֵׁם, כְּתוּבַת מְדוּיקָה וְשִׁלְפוֹן.
 בְּרֵאשׁ הַדָּף לְצִיּוֹן "עֲבוּר חִידוֹן לְנוֹעַר".

מכתלי בית ההוראה

אקטואליה
בהלכה

פניני הלכה למעשה, בענייני דיומא ושאלות המתחדשות

מרכזי בית המדרש להוראה היינות "באר ישראל"
בראשות מורנו הגאון רבי מנחם מנדל פומרניץ שליט"א

מכתלי בית ההוראה

תשובה ממורינו הרב שליט"א

סיום מסכת על לימוד "מוזמנים"

ונתבלבל השמחה במהומות גדולות, על ידי סיבות קשות. ותליתי הסרוחן בי, שעברתי על דברי רבותי, שלא שמעו מעולם דבר זה. על כן לא כתבו אלא בחתונה ובפדיון הבן. ובמילה ג"כ, לולי צערא דינוקא. אבל במצות אחרונא לא, ובוודאי כל דבריהם בקבלה, ובסודות פנימיות, על כל שיחה ומלה. ואיך נתקן דוקא לאותה מצוה, ולא לענין אחר. דהא ב"ט מחיוב להרבות בסעודות, ולשמוח. ואפ"ה לא מברכינן. ומ"מ סיום הספר הוא סעודת מצוה לכולי עלמא. עכ"ל.

הראית לדעת שיש לשמוח לאחר השלמה של דבר וסיום עניין, אם זה בלימוד תורה או בסיום דבר מצווה. ומצינו שנחלקו האחרונים האם דווקא סיום מסכת גמרא יש דין של סעודת מצוה או אף סיום מסכת משניות, בשו"ת פרי השדה (ח"ב סי' צ"ב וח"ג סי' צ"א) כתב דרק כשלומד גם גמרא או על כל פנים תלמידי חכמים שלומדים את המפרשים ומתוכס מבינים גם את הגמרא, רק בזה היו סעודת מצוה ולא בלימוד משניות גרידא, אולם בשו"ת בנין שלמה (ח"א סי' נ"ט) כתב דאף בסיום מסכת משניות יש לעשות סעודת מצוה, וכן כתב דבר פשוט בשו"ת אפרקסתא דעניא (ח"א סי' קנד). והטעם לומר שגם בסיום משניות יש לעשות סעודת מצוה הוא כנ"ל, שעיקר השמחה של מצווה היא לצד ההרגשה שיש למסיים כאשר זכה להשלים דבר שלם. והגאון רבי שלמה קלוגר (שו"ת האלף לך שלמה או"ח סימן שפ"ו) שנשאל על סיום ספר נביא כתב: על דבר סיום מסכת יכול להקל להבכורים וא"צ להתענות ביום ו', ועל סיום איזה נביא החילוק כך, אם למד לפי תומו וסיים בע"פ יכול להיות אפילו על סיום נביא אחד אפילו הוא קטן בקאפיטלין, אבל אם למד כדי להיות לו סיום אז על מסכת גדולה כיון דהוי מעלה הלימוד, לו יאה דהוי שלא לשמה, נמי נחשב סיום, אבל אם לומד איזה נביא כדי לעשות סיום אין זה סעודת מצוה. מבואר בדבריו כי בלימוד של מסכת גדולה שהדבר דורש לימוד ויגיעה, אף שכל כוונתו בלימודו כדי לערוך סיום, סוף סוף יש לו את מעלת הלימוד, משא"כ בדברים קטנים וכמו ספר נביא דוקא כשסיים דרך לימודו נחשב לסיום מסכת ולסעודת מצווה.

ובאגרות משה (או"ח ח"א סי' קנז) כתב אודות שיעור שלומדים ברבים נביא דהוי סעודת מצוה. אכן בתשובה מאהבה (ח"ב סימן רסא), וכן באגרות הגרעק"א (סימן יא) שנקטו דרך אם במקרה המשך בעמ' ב'

שאלה: נהגו העולם לפטור תענית בכורים בערב פסח על ידי עשיית סיום מסכת (משנה ברורה סימן ת"ע סק"י). ושאלה זו נשאלה בבית המדרש: בחורים היודעים מסכתות בעל פה, האם גם כאשר יסיימו מסכת בלימוד ושינון בעל פה, גם הוא לסיום ייחשב ודינו כדין מסיים מסכת מתוך הספר, ועוד זאת העלו לשאול, מסכת שיש קטעים שמדלגים אותם, האם למרות הדילוגים יש למסיימים מסכת כזו דין של סיום מסכת או שלא.

תשובת מורינו הרב שליט"א: בעניין סעודה לכבוד סיום מסכת ומעלתה, כתב הרמ"א (יו"ד סימן רמ"ו סעיף כו) "כשמסיים מסכת, מצוה לשמוח ולעשות סעודה, ונקראת סעודת מצוה". והרמ"א לשיטתו כתב גם בהלכות תשעה באב (סימן תקנ"א ס"י) דמותר לאכול בשר ולשתות יין אף בשבוע שחל בו תשעה באב בסעודת סיום מסכת, לכל השייכים לשמחה זו.

ומצאנו לזה כמה מקורות: א. הרמ"א (שם) מציין לדברי הגמרא (שבת קיח): "אמר אביי תיתי לי כי חזינא צורבא מרבנן דשליס מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן", [וראה בחוות יאיר סימן ע' מה שהקשה על מקור זה]. ב. בהגהות אשרי מסכת סוכה (פ"ד ס"ו) הביא בשם האור זרוע מקור למנהג של חתני תורה ביום שמחת תורה ממדרש (שיר השירים ט:): וחתני תורה רגילין לעשות בשושבינין סעודה גמורה, ומזמנין את הקהל ונותנין להם מאכלים טובים, ומצאתי עיקרו של מנהג ממדרש בתחלת שיר השירים ויבא ירושלים ויעמוד לפני ארון ברית וגו', אמר רבי יצחק מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה. ג. טעם נוסף מצינו בים של שלמה (ב"ק פ"ז סימן ל"ז) ובביאור הגר"א (יו"ד שם ס"ק ע"ו) ממה שאמר חז"ל (תענית ל. בבא בתרא קכא). לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים וחמשה עשר באב. ובגמרא פירש חד מאן דאמר שעשו יו"ט ביום ט"ו באב משום שבו ביום פסקו לכרות עצים למערכה, וכתב שם הרשב"ם דכיון שגמרו מצוה גדולה כזו יו"ט היה להם.

ונודעו בשערים דברי המהרש"ל שם בים של שלמה שפסק בתחילה לברך שהשמחה במעונו בסיום מסכת, דאין לך שמחה יותר לפני הקדוש ברוך הוא, אלא שמחה ורינה של תורה. דאין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה. אך אחר כך כתב: וכן הוריתי פעם אחת הלכה למעשה.

הלכה למעשה

משולחן מורנו הרב שליט"א

חלת מפתח בגני ילדים ובתי ספר

מצוי בהרבה גני ילדים ובתי ספר בתקופה זו שלאחר הפסח, שאופים עם התלמידות 'חלות מפתח', וכמות העיסה גדולה מאוד בכדי חיוב חלה, אלא שהמורה מחלקת ממנה חתיכות לכל הבנות כדי שילושו אותן בעצמן, ובחתיכות הקטנות אין שיעור חלה, כיצד ראוי לנהוג לגבי הפרשת חלה והאם צריך לברך.

תשובה: א. אם כל לידה לוקחת את העיסה ואופה בביתה, אין העיסה חייבת בחלה¹. ב. אם הבנות לשות את העיסה ומחזירים למורה לאפותה, ולאחר מכן כל בת תקבל את העיסה שהיא לשה, גם כן פטורה מחלה². ג. ואם כל בת תקבל לאח האפייה חלה אחת ולא דווקא את מה שלשה, חייבת בחלה ותפריש בברכה³.

מצוות ביומו תיתן שכרו בהעברה בנקאית

מן התורה המצווה לתת לפועל את שכרו ביומו, ויש לשאול מה הדין כאשר משלם לפועל בהעברה בנקאית, וזאת מכיוון שהסכום משתקף בחשבון בבנק השני רק יום למחרת, האם זה שמבצע את העברה ביום המלאכה נחשב שנתן לו שכרו ביומו, או שמא כיוון שבפועל יכול למשוך את הכסף רק למחרת אינו מקיים את המצווה.

תשובה: בחיוב התשלום לפועל ביום מלאכתו ישנם גם מצוות עשה של ביומו תתן שכרו וגם איסור של 'בל תלין' - לא תלין פעולת שכיר איתך. וכאשר עושה את העברה בנקאית בהסכמתו אינו עובר באיסור, [ואף אם הפועל אינו תובע על עובר] אמנם נראה להחמיר לגבי מצוות ביומו תיתן שכרו שיגיע אליו ממש, דיש להסתפק בזה אם נחשב שהגיע לידו.⁷

קשר תפילין ולא אמר לשם מצוות תפילין

אחד ששאל תפילין מחברו, ומאחר ומידת ראשו שונה מראש המושאלי, שינה את מידת הקשר להתאימו לראשו, ובקשירתו לא אמר לשם מצוות תפילין, האם הדבר מעכב בדיעבד או שיצא ידי מצוות תפילין.

תשובה: נראה שיצא ידי חובה, וזאת למרות שבעיקר הקשירה הדבר מעכב שיהיה לשם מצוות תפילין⁴, אמנם בדיעבד יצא משתי סיבות: א. כיון שעצם מחשבתו בקשירתו לשם קשר תפילין, נחשב הדבר לכוונה לשמה אף על פי שלא אמר בפיו⁵. ב. כאשר אין מתירים את הקשר הראשון לגמרי, אלא משחררים מעט את הידוקו ומשנים קצת את מקומו אינו בגדר ביטול הקשר הראשון וכעין שכתב הגה"ק מקוזיגלוב (ארץ צבי סימן ז'⁶).

הפוסקים שגדורו של הצ"ק השתנה בזמננו שהשימוש בו פחת ובהרבה מקומות כבר אין אפשרות לשלם בצ"ק. מה שאינו כן בהעברה בנקאית אף אם אינה ניתנת לביטול סוף סוף לא קיבל לידיו דבר, או שנאמר שמאחר וזו צורת התשלום בשוק בזמננו נחשב למשלם ביומו.

עליו, וכן לעניין לשמה.

7 לעניין צ"ק דחוי כתבו חלק מהפוסקים שנחשב לתשלום ביומו מכיוון שכך הדרך [תשובות והנהגות ח"ג סימן תע ועוד], אמנם נראה יש לדון שרק בצ"ק שנחשב לפחות שווה כסף הרי שקיבל הפועל לידו תשלום, (ויש לברר לדעת

וכתב שצריך לפרסם לאלו שמניחים תפילין של אחרים דלאו שפיר עבדי כיוון שמחזירים אחר כך את הקשר ונמצא שאין הקשר של קיימא, וכתב תלמידו בארץ צבי בשם בעל השם משמואל שאין דברי אביו אמורים רק כאשר מתיר את הקשר לגמרי, אבל אם מקצרו או מאריכו בעודו בקשר עדיין שם קשר

4 משנה ברורה סימן לב ס"ק רלב בשם הפרמ"ג וראה שבט הלוי ח"ו סימן ח.

5 כ"כ שבט הלוי שם, הליכות שלמה פ"ד אות לא.

6 דבריו נסובים על חידושו של האבני נזר (אר"ח סימן קפ"ג אות ה) שקשר של תפילין צריך להיות קשר של קיימא

1 כדן עיסה העשויה לחלק בעודה עיסה שכתב בשולחן ערוך בסיומן שכו סעיף ב.

2 מהטעם הנ"ל שכבר חילקה לפני לשה.

3 וכן יש לנהוג אם רוצים להראות לתלמידות איך מפרשים חלה.

מצוות פריקה וטעינה באדם הנושא משא

מחזה לא שגרתית ניצפה ברחובה של עיר: מרבד האספלט נשטף בפתאומיות במראה ססגוני למדי של פירות וירקות שמתגלגלים במורד הרחוב ומתפורים לכל עבר. האברך היקר שאך מקודם העמיס את עגלתו לכבוד החג, עומד תעה נבוך למול המצב הלא נעים אליו נקלע: עגלתו נשברה תחת כובד הנטל ששכל תכולתה מתהפכת החוצה, והוא אינו יודע אנה הוא בא, וכיצד ישתלט לבדו לאסוף את כל פירותיו בטרם יהיו למרמס ואבדון תחת גלגלי הרכבים השועטים על הכביש. שני בחורים צעירים שעברו במקום, קלטו מחר את אשר הנעשה, ובתושייה מרובה הזדרזו לאסוף את הפירות כולם לתוך ארגזים, ולא עזבו את האברך עד שראוהו מסודר על הצד הטוב ביותר.

לבחורים הצורבים לא נשאר אלא לברר אלו מצוות זכו לקיים, ואף גם זאת לדעת: האם חיוב מצוות פריקה וטעינה שנצטוו בה בתורה ברואה חמור חברו רובץ תחת משאו, שייכת היא גם בזמנינו - שכבר לא נושאים על ידי בהמות - אם שייכת באדם שמוביל משא, או שמא אין המצווה אלא בבהמה והנפקא מינה בזה אם מותר ליטול שר על זה.

תשובה: א. אין ספק שיש בזה מצוות השבת אבדה בכך שמציל את ממונו חברו מאיבוד (ח"מ סימן רנט ס"ט). ב. אמנם לגבי מצוות פריקה וטעינה הדעות הלוקות שלושה: יש שסוברים שיש בזה מצווה דאורייתא, יש שכתב שמן התורה אין מצווה אלא מדבריה סופרים, ויש שסובר שאין בו מצווה כלל אלא משום גמילות חסדים וכמו שיבואר להלן.

במכילתא דרבי שמעון בר יוחאי (שמות פרק כג פסוק ה) כתב במפורש, כי גם במטען שעל גבי האדם יש את מצווה זו של טעינה, וכך דורש על הפסוק "עניו תעוב עמו - לרבות משוי שעל כתיפי", וכדבריו כתב הרמב"ם בספר המצוות (עשה רג ובלא תעשה ער) בזה הלשון: "שצונו להקים המשא על הבהמה או על האדם מדבריה לבדו אחר שנוירדהו ממנו או אחר שהורידהו זולתינו, שאנחנו כמו שנצטוו להורידו ממנו כן נצטוונו לטענו עמו והוא אמרו יתברך הקם תקים עמו".

על דרך זו הלך הרשב"א בתשובה (ח"א סימן רנב) שכתב שהדבר נלמד מקל וחומר, שאם בבהמה התורה ציווה כל שכן שהדין כן באדם, ואף הוכיח מהגמרא בבבא מציעא (ל ע"ב), שם מביאה את המעשה עם רבי ישמעאל ברבי יוסי שפגש אדם נושא משא, וביקש מרבי ישמעאל שיעזור לו, ונהג בו רבי ישמעאל לפני שמורת הדין - שהרי היה זקן ואינו לפי כבודו - וקנה ממנו את המשא, הרי שיש מצוות פריקה וטעינה באדם. [נפשט שאין הבדל אם מטעין על כתיפו על בהמתו או עגלתו].

מנגד בתשובת הרדב"ז (סימן תשכה) האריך בסברות וראיות להוכיח שאין כלל מצווה זו באדם הנושא משא, ועיקר ראיתו מהגמרא בבא קמא (נד ע"ב) שם כתבו לעניין כלאים שלא נאסר באדם כיוון שבתורה נכתב שור וחמור, ואף שהוקש אדם לשור וחמור לא נלמד אלא לעניין שבת בלבד "להנחה הקשתיו ולא לדבר אחר", מכאן שגם לעניין מצוות פריקה וטעינה שבתורה נכתב בהמה אין האדם בכלל המצווה. (יש לציין שהרמב"ם בהלכותיו לא כתב שיש את המצווה גם באדם וכן בשולחן ערוך בימן ערב גם לא הזכיר אדם.)

דרך שלישית מצאנו בדברי רבינו פרץ (בבא קמא שם) שבא ליישב את הסתירה שבש"ס, שמהגמרא בבבא קמא מוכח שלא נלמד האדם מן הבהמה, ולעומת זאת במעשה עם רבי ישמעאל ברבי יוסי משמע שאכן כן יש מצווה, ויצא לחדש שאם אין מן התורה אין מצווה, אולם יש מצווה מדברי סופרים (וראה מה שהקשה עליו החיד"א בספר דברים אחרים דרוש יח).

חבורה של בחורים ניצלו את ימי בין הזמנים לצאת ליטול להתאזור ולהחליף כוח, אחת התוכניות הייתה לסייר ביקב ולעקוב מקרוב אחרי כל התליץ ייצור היין כשכוספו אף קיבל כל אחד בקבוק יין לידיו. כחלק מהחוויה, לפני שמילא כל בחור את הקבוקב בין היה עליו להפריש תרומות ומעשרות, אולם אחד הבחורים שהיה בר אבןו ובר אוריין, העלה משנתו בידו ממה שלמד בזמן החורף בישיבה, וטען שכיוון שעול פרנסת הבחורים מוטל על אביהם, הרי שהם מוגדרים כקטן הסמוך על שולחן אביו שכל מה שמוצא ומקבל שייך לאביו, וכשיטת רבי יוחנן בבא מציעא (דף יב עמוד ב) שאמר: "לא גדול - גדול ממש, ולא קטן - קטן ממש. אלא, גדול וסמוך על שולחן אביו - זהו קטן, קטן ואינו סמוך על שולחן אביו - זהו גדול. ומאחר שכך, סיים הבחור את טענתו הניצחת, צריך רשות מהאב להפריש תרומות ומעשרות שהרי היין שלו ואין התרומה ניטלת אלא מדעת בעלים.

להלכה למעשה נראה, שעדיף ליידיע את האב וליטול את הסכמתו ומשום מהיות טוב כיוון שהדבר נוגע לאיטורים לחוש לסוברים שהמתנה שייכת לאב, ובדיעבד אין נראה לחוש כלל וכמו שיבואר להלן, ונבוא לברר הלאה זו בדיני זכיית האב במה שקנה שנתו. והאם אכן צדקו דבריו בטענתו שהדין של האב וצריך נטילת רשות.

בדין זה יש שלושה מקרים. 1. מציאה שמוצא הקטן, ושנינו במשנה: (שם) מציאת בנו ובתו הקטנים הרי אלו שלו. ונחלקו האמוראים, לשיטת שמואל קטן פירושו קטן בשנים והטעם שמוציאתו לאביו משעה שהנפיק מריצה לאביו ואינו מאחזה בידו, ולשיטת רבי יוחנן קטן הכוונה למי שסמוך על שולחן אביו ואפילו הוא גדול בשנים, והטעם שמציאתו לאביו פירש רש"י משום 'איבה', והיה זה האב מקפיד על כך שהוא מפרנסו במה שאינו חייב מן הדין, וכאשר מוצא מציאה אינו מביאה לו, ולפיכך תינתן שהיא שייכת לאב, ונפקא הלאה כדעת רבי יוחנן (ח"מ סימן ער סעיף ב).

2. הרוויח בסחורה או שקיבל שטר על מלאכה שעשה, וברמ"א פסק דדינו שווה למציאה והכל שייך לאב, אמנם בגיליון רבינו עקיבא אייגר ציין לדברי השבות יעקב שכתב שהבן המוחזק יכול לומר 'קם לו' כדעת בעל העיטור דשטר מלאכתו ומה שהרוויח שייך לו.

3. קיבל הבן מתנה מאחר, בדין זה כתב הרמ"א (מהנימוקי יוסף) שיש הבדל בין קטן בשנים לגדול הסמוך על שולחן, ובקטן בשנים הרי היא של אביו ובבן גדול הסמוך המתנה

שלו, ובטעם הדבר כתב הסמ"ע (ס"ק) דיש לומר שהנתון הקפיד להיות דוקא של הבן, משא"כ בנתן לבנו הקטן דמסתמא אינו משומר בידו וזולת דעת אביו השומרו ונתנו לקטן אדעתא דאבואה, [וראה מחנה אפרים זכיה ומתנה סימן ב שפירש משום שבמתנה לא שייך איבה].

והנה זכינו לדעת שבמתנה לבן גדול אף בסמוך על שולחן אביו המתנה שייכת לבן, ואם כנים אנחנו הרי שבנידון זה את היין מקבל במתנה והוא שייך לבן ויכול בשופי להפריש תרומות ומעשרות. אמנם המעיין בתוספות במקום (ד"ה רבי יוחנן אמר לא גדול גדול ממש) ימצא לכאורה שדעתו שגם מתנה לבן הסמוך על שולחן אביו היא שייכת לאב, שכך כתב בשם רבינו תם שכמו שנחלקו לעניין מציאה כן נחלקו בקניין עירוב חצירות וסיים "וצריך לזוהר שלא לזכות העירוב ע"ב בנו הגדול הסמוך לשולחן דק"ל כרבי יוחנן לגבי שמואל", וכמתחנה אפרים שלדעתו גם מתנה שניתנה לו היא של אביו משום שסובר שידו שיד אביו וכ"כ בשו"ת בצלאל אשכנזי (סימן לה) ובמהרש"ם (סימן צו).

והדבר תמוה, כי בשולחן ערוך בחלק אורח חיים סימן שסו (סעיף ז) הביא את שתי הדעות לעניין זכיה בעירוב על ידי בנו הסמוך על שולחן וברמ"א כתב להקל בדיעבד, ולעומת זאת בחלק חושן משפט לא הזכיר את דעת רבינו תם, וראה בחידושי רבי אריה לייב (ח"א סימן פט) שמוכח שבחמ"א כתב בפשיטות שמתנה לבן גדול וזכה הבן דזה אפילו לדעת רבינו תם הדין כן, ורק לזכות מיד אביו לאחרים אינו יכול כיוון שלא נחשב שיוצא מרשות האב מאחר שיש לאב איזה זכויות בבן, אבל במתנה גם רבינו תם מודה, (ועיין במהרש"ם ח"ג סימן שיש מה שיישב בדברי הרמ"א).

על כן נראה למעשה ומשום מהיות טוב כיוון שהדבר נוגע לאיטורים, שעדיף ליידיע את האב וליטול את הסכמתו לחוש לסוברים שלדעת רבינו תם המתנה שייכת לאב, [ובדיעבד אין נראה לחוש כלל וכמו שיבואר להלן, ונבוא לברר הלאה זו בדיני זכיית האב במה שקנה שנתו. והאם אכן צדקו דבריו בטענתו שהדין של האב וצריך נטילת רשות. והאם אכן צדקו דבריו בטענתו שהדין של האב וצריך נטילת רשות.

המשך מכתלי בית ההוראה מעמ"א

מסיים מסכת ביום זה מותר לו לעשות סעודת מצוה, אבל ראוי לא לכוין סיום מסכת כדי לבטל מצות התענית. אולם מלשון המשנ"ב (שם סי' תע ס"ק) נראה שהנהגו לעשות סיום ולאכול משמע דאף לכוון סיום לכתחלה מותר. וכן נהגו העולם.

והנה מכל המקורות דלעיל, יש לנו ללמוד כי טעם מה שבסיום מסכת היו סעודת של מצוה, היא לצד גמר המצוה והשמחה שיש לאדם כאשר זוכה להשלים מסכת. ומצינו עוד דבר חידוש עוד הוראה רבי יעקב עמדין (מור וקציעה סי' רכז) הדמייסית לחבר ספר חידושי תורה עושה שמחה לגמרה של תורה, ודבריו שם מוסבים לעניין ברכת הטוב והמיטיב, וזה לשונו: גם נראה שהגומר ספר (שחיבר בחידושי תורה לשם שמים בלבד, בעושים לשמה הכתוב מדבר) בכתיבה וכל שכן בהדפסה, שיש לו לברך, שכן עושין סעודת שמחה לגמרה של תורה, שאין שום קנין ובנין שיש בו שמחה יותר מזה, כל הפצים לא ישו בו, ורבה דשייל לאמוראי הנ"ל אוקימתא מסכתא פלן קרי עליהו יש צדיקים וגו', נאכ"ו במי שזכו לו מן השמים בפירושי וחידושי פירוניה של תורה שזוכה ומזכה בהם הרבים, והרבה שותפים בהנאה שמעמידם על האמת והיושר, האמונה והכוסר, ונהנין ממנו עצה ותושייה בינה ודעת הצלחת הנפש והגוף גם יחד הרי זה עתק אתה ועושר, שמברך הטוב. עכ"ל. ברם, הסכמת הפוסקים היא שרק מה שמצינו מקור לסעודת מצוה הרי זה פוסט את העניות, ולא מצינו בעניין סיומים אלא בסיום מסכת שזה נחשב לשלימות שמביאה שמחה. אמנם בסיום של לימוד איהו ספר, ואפילו אם סיים ללמוד חלק שלם מספרי הפוסקים כמו משנה ברורה, על אף שיש לו שמחה, לא מצינו סעודת מצוה זו ופוטרת מן התענית.

אכן, בסיום מסכת, גם אם סיימה על ידי חזרתה בעל פה, בכל אופן שהוא, הלא אדרבה שמחה לאיש במענה פיו, ואחר שהוא מקיים 'עמוד ואמור מה ששנית' באופן שהדברים שמחים ומאירים והסוגיות ערוכות ושגורות על לשונו, אין שמחה למעלה מזו, וכדברי רבי שלמה קלוגר, שכאשר מסיים מסכת ולו יהי שלומד כדי לסיים, יש לו את מעלת הלימוד, וודאי שגדלה מעלתה כאשר לומדה בעל פה וחוזר ומשננה והרי היא בבחינת מומנים בידו ומחודדים בפיו, הרי שוודאי דין סעודת מצוה לסיום מסכת באופן זה ופוטרת מן התענית. וכן נראה הדין במסיים מסכת באופן שמדלג מה שאין נכון לצעירים לעסוק וללמוד, הרי אצלו הוא סיום גמור ויש לו למסיים זה בדרך לימודו שמחה גדולה, ואם כן דין סעודת מצוה יש בסיום זה.

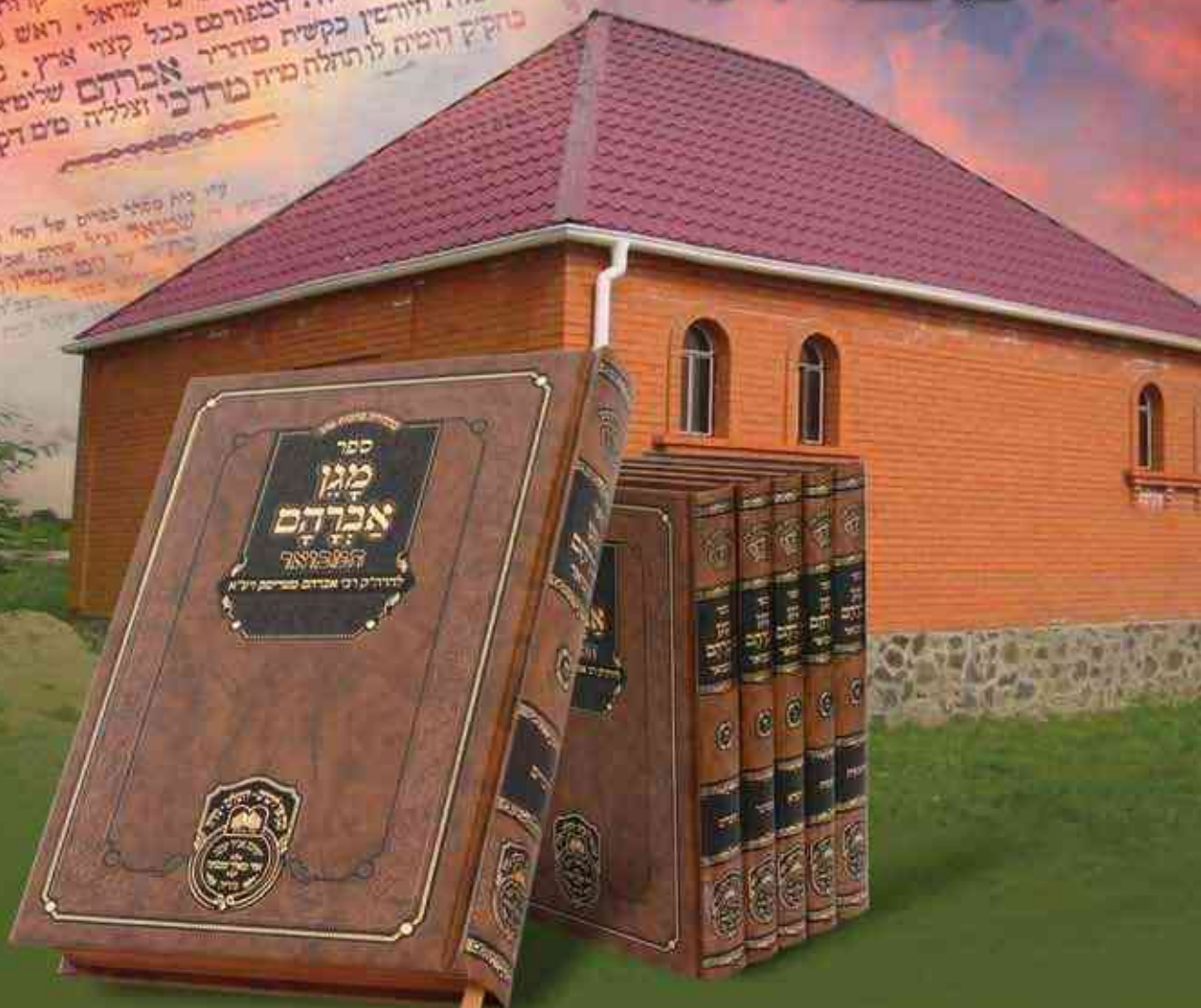
ולכתחילה ראוי להבין כל מה שלמד באותה מסכת, כי יש מהפוסקים שסוברים שאין מקיים מצוות תלמוד תורה בלי להבין (ראה מגן אברהם סימן נ' ס"ב), מיהו בדיעבד יכולים לסמוך על דברי מהר"ל בגבורות ה' (פרק מ"ז) שכתב לחדש בטעם שמברכים על התורה ברכת התורה בכל יום ואין מברכים על מצוות סיפור יציאת מצרים, ומבאר משום דמצוות לימוד תורה עיקרו בדיבור, ואינה מצוה שבלב כיון שיוצא ידי חובתו ומקיים מצוה אף על פי שאינו מבין את אשר הוא לומד, מה שאין כן בסיפור יציאת מצרים דאם אינו מבין אין כאן מצוה כלל, והיו מצוה שעיקרה בלב ולפיכך אין מברכים עליה. אלא שנראה שבקריאה בעלמא, פשוט שאין שמחה לאדם אם קרא מסכת בלא הבין דרכה וטעמה, כי השמחה תהיה רק בהתבהר הדברים להאיר עיניו בתורת ה' המשמחת לב ונפש. עוד זאת, אדרש לאשר שאנוני, גם אם מי שישב בשיעור, או נדברו י' איש את רעהו ויקשב וישמע כל לימוד המסכת מפי מוסר השיעור, אם יכול לעשות סיום מסכת, נחלקו הראשונים אם מצות תלמוד תורה די מן בהרהור, או בעיני דוקא בפה. וכבר הארכנו בתשובה אחרת בדין שומע כעונה במצות תלמוד תורה, ושם ביררנו הדבר שהמאזין לשיעור ומבין הנאמר יוצא ידי חובת לימוד תורה, ולא גרע משומע קריאת התורה, ועל כן אם הבין את הנלמד יוכל גם לעשות סיום מסכת וסעודת מצוה לגומרה של תורה.

ספר
מגן אברהם
 זה השני לה עיקים יבוא בו.
 הספר הנתון אמר שער.
 מגן הוא לכל החסידים בו.
 אברהם עשה עשה לפני ה'
 זה היה אמרוהו שדורות. כפז ומפנינים יקרות. יחזקו כספר לזכור
 לעודת ישראל למשמרה. מרבינו נר ישראל. ראש גולה ארואל. שר התורה
 אספקלריא המאירה. המפורסם בכל קצו ארץ. נדר נדר ועומד בפרץ
 שלשלה הורשן בקשיה שדורד **אברהם** שלימא מים דקק מדיסק
 בחקיק דומיה לו תהלה מיה מרדכי וצלה מים דקק משערטאביל וייע:

"ועכשיו שהגעתי לגיל הנבחרות לא אוכל
 להיות קודל לבוא לפניכם בדברי תורה. לכן
 אמרתי אולי דבר בזה למוען יפרעו מעינות
 החוצה" (הקדמת המגן אברהם מטריסק)

מגן אברהם המביאר

מוטיבואה

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אור חדש מאיר עינים ומאיר לבבות בטרקלין החסידות

ליכתיק יפה

הספר הקדוש 'מאור עינים' המבואר
להרה"ק רבי מנחם נחום זי"ע"א מטשערנאביל
בעריכה מפוארת עם ביאור בהיר ומוזקק

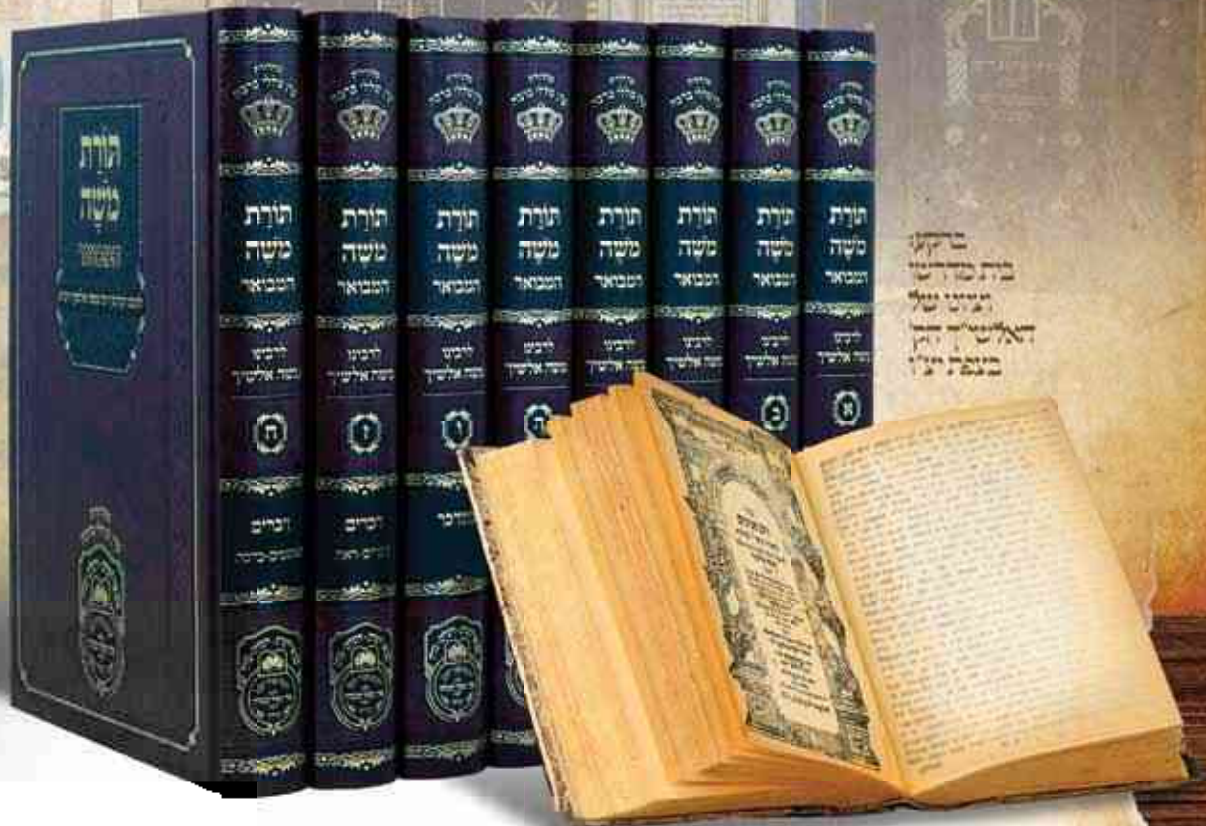

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

וכבר הכתיר הרב החיד"א את האלשי"ך הקדוש:

המפרש הגדול באחרונים!

לרגל סיום ההוצאה והשלמת הפרויקט
התקבלה תרומה לחלוקת

סט (8 כרכים) 'תורת משה' על התורה

פירושו של רבינו משה אלשי"ך הק' זיע"א
במהדורה החדשה והמבוארת

לזכות הרב אליעזר יעקב בן מינדל דבורה שליט"א
וכל משפחתו שיחיו

גבאי אוצר הספרים בהיכלי הישיבות, בתי כנסת, בתי מדרשות וכוללים
המעוניינים לקבל את הספרים, ישלחו מכתב בקשה מקורי של המוסד / בית המדרש

לפקס: 073-3852978 או דוא"ל: tm20245784@gmail.com

ולצרף פרטים למשלוח וליצירת קשר
(הכמות מצומצמת, והקודם זוכה)

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

לגעת בקצה המטה
של תורתו הטהורה של
הרה"ק רבי ישראל דוב בער
מווילעדניק זיע"א

ה'קל'אמקע'

הספר הקדוש 'שארית ישראל' המבואר

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66